

An aerial photograph showing a large, dark blue lake with several small, forested islands. The shoreline is irregular, with green fields and dense forests. Some small buildings are visible near the shore. The text is overlaid on the lower part of the image.

Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven osayleiskaavat

MAISEMA- JA VIHERVERKKOSUUNNITELMA 2009

Suunnittelupalvelut / Yleiskaavoitus

25.11.2009

1	JOHDANTO	3
2	MAISEMARAKENNE	5
2.1	MAISEMARAKENTEEEN SUHDE TULEVAAN MAANKÄYTTÖÖN.....	5
2.2	MAISEMATILAMUODOSTUS	6
3	VIHERVERKKO	8
3.1	TOIMINNALLINEN VIHERVERKKO JA VIRKISTYS.....	8
3.2	EKOLOGINEN VIHERVERKKO	10
4	OHJEISTUS VIHERALUEILLE SEKÄ HAJA-ASUTUSLUONTEISILLE ALUEILLE.....	11
4.1	LUONNON MONIMUOTOISUUDEN JA LAJIEN SUOJELUN KANNALTA TÄRKEÄT ALUEET	11
4.2	RANNAT, PIENVEDET JA KOSTEIKOT	18
4.3	VESIENSUOJELU	20
4.4	ARVOKKAAT KULTTUURIMAISEMAKOKONAISUUDET	22
4.5	VIHERALUEET	24
4.6	VIRKISTYSTÄ JA KEVYTTÄ LIIKENNETTÄ PALVELEVAT REITIT	28
5	OHJEISTUS YLEISKAAVAN RAKENTAMISALUEILLE.....	30
5.1	RAKENTAMISALUEIDEN LUONNE JA SIJAINTI MAISEMARAKENTEEEN OSANA.....	30
5.2	LIIKENNEALUEET JA PYSÄKÖINTI.....	33
5.3	RAKENTAMISALUEILLA ERITYISHUOMIOTA VAATIVAT KULTTUURIYMPÄRISTÖKOhteet.....	35
5.4	RAKENTAMISALUEILLA LAJIENSUOJELUN NÄKÖKULMASTA HUOMATTAVAT SEIKAT	39
6	JATKOSUUNNITTELUTARPEET	40
7	LÄHTEET	41
8	LIITTEET	42

LIITE 1 Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven osayleiskaavaehdotukset,

a) yhdistelmäkartta, maankäyttö

b) Nurmi-Sorilan osayleiskaavaehdotus, merkinnät ja määräykset

c) Tarastenjärven osayleiskaavaehdotus, merkinnät ja määräykset

LIITE 2 Maisemasuunnitelma, kartta 1/2 - Osa-alueiden yleispiirteiset maisemalliset lähtökohdat

LIITE 3 Maisemasuunnitelma, kartta 2/2 - Maisematilamuodostus

LIITE 4 Viherverkkosuunnitelma, kartta 1/3 - Viheralueet

LIITE 5 Viherverkkosuunnitelma, kartta 2/3 - Virkistysreitit ja -toiminnot

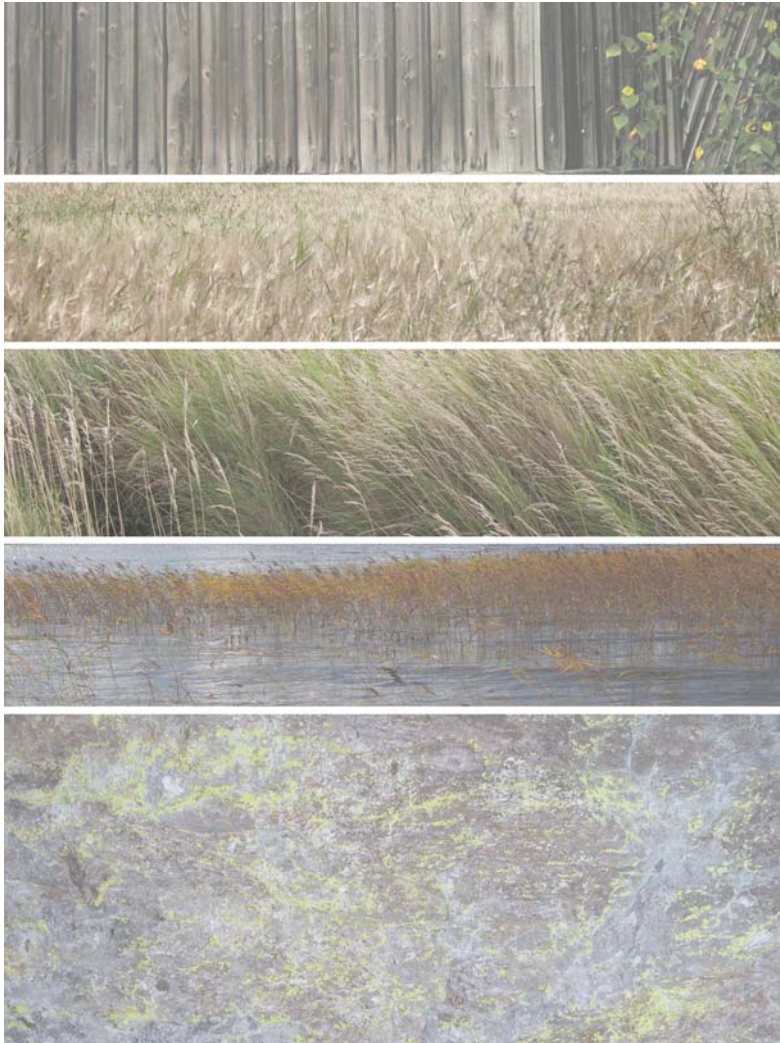
LIITE 6 Viherverkkosuunnitelma, kartta 3/3 - Ekologinen verkosto

I JOHDANTO

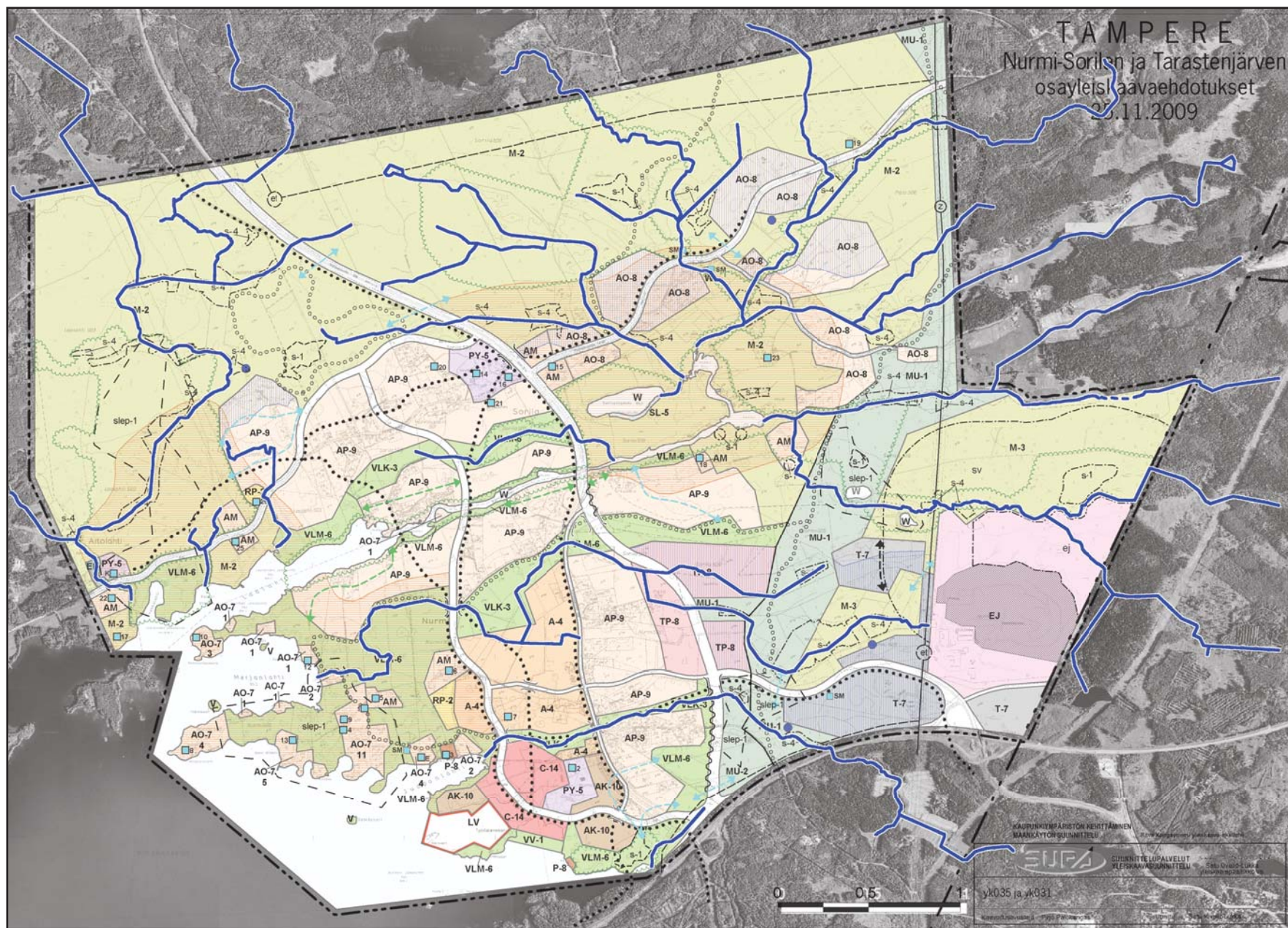
Nurmi-Sorilan maisema- ja viherverkkosuunnitelma on tehty Nurmin, Sorilan, Palon ja Laalahden kylien alueelle laadittavien Nurmi-Sorilan sekä Tarastenjärven osayleiskaavojen yhteydessä. Suunnitelma ohjeistaa yhdessä osayleiskaavojen kanssa lähivuosien asemakaavoitusta sekä siihen liittyvää muuta tarkempaa suunnittelua. Nurmi-Sorilan alueelle on osayleiskaavassa suunniteltu uutta noin 13000 asukkaan kaupunginosaa. Tällä hetkellä alue on maaseutu- maista ja melko harvaan asuttua. Tarastenjärven osayleiskaavassa on osoitettu maakuntakaavan periaatteita noudattaen uusia teollisuusalueita jätteenkäsittelykeskuksen lähivyöhykkeelle.

Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven alueet ovat luonto-, maisema- ja kulttuuriarvoiltaan huomattava kokonaisuus, joka asettaa suunnittelulle runsaasti haasteita ja mahdollisuuksia. Alueen arvoja on kuvattu raporteissa Ympäristö- ja maisemaselvitys 6.6.2008 sekä Aitolahden kulttuuriympäristöinventointi 18.4.2007. Maisema- ja viherverkkosuunnitelmalla on pyritty ohjeistamaan jatkotyötä ympäristö-, maisema- ja kulttuuriarvojen turvaamiseksi, paikallisten vetovoimatekijöiden hyödyntämiseksi, haittojen torjumiseksi sekä viihtyisän ja monipuolisen kaupunginosan muodostamiseksi. Alueita on käsitelty mm. maisemarakenteen, kulttuurimaiseman, luonnon monimuotoisuuden ja virkistysnäkökulmista. Työn tavoitteina ovat olleet maisematilamuodostuksen sekä toiminnallisen ja ekologisen viherverkon määrittely.

Maisemasuunnittelun lähtökohtana on ollut paikallisten luontosuhteiden huomioon ottaminen mahdollisimman hyvin. Niiden pohjalta on määritetty viherverkon toimintojen sijoittumista ja näihin kohdistuvia ympäristöhoitotoimenpiteitä. Suunnittelualueen kulttuurimaisema ja luonnon monimuotoisuus antavat hyvän mahdollisuuden toteuttaa maisemallisesti mielenkiintoisen, vaihtelevan sekä avoimia ja suljettuja maisematiloja sisältävän virkistysaluekokonaisuuden. Suunnitelma on tehty Tampereen Infratuotanto Liikelaituksen Suunnittelupalveluissa. Ympäristöarkkitehti Kaarina Kivimäen johdolla suunnittelutyöstä on vastannut suunnitteluinsinööri Tuija Rönöman. Kaavoitusavustaja Maikki Jokinen on vastannut raportin taitosta.

Nurmi-Sorilan ja Tarasten-
järven osayleiskaavojen
ehdotusvaiheen maankäyttö
sekä sen suhde maisemaa-
kenteen laakso- ja vesistö-
vyöhykkeen purovekostoon.

2 MAISEMARAKENNE

Tarkastelualueen maisemarakenteen ytimen muodostaa Näsijärven Laalahden - Sorilanjoen kapea ja jyrkkärintainen murroslaakso. Sen ympärillä levittäytyvät pääasiassa viljelyskäytössä olevat hedelmälliset, Teiskon mittakaavassa huomattavat savikot, joita mantereen puolella ympäröivät metsäiset kalliomoreeniselänteet. Alueellinen vedenjakajaselänne jakaa avoimen maisematilan kah- tia ja erottaa Nurmin ja Sorilan kylät maisemallisesti toisistaan. Nä- sijärven rannoilla ja Sorilanjoen itäpäässä on asuttu ja harjoitettu maataloutta jo pitkään. Näille paikoin on muodostunut mosaiikki- maista pienipiirteistä kulttuurimaisemaa, jossa metsäsaarekkeet, niityt ja pienet peltoaukiot vuorottelevat. Sorilanjokeen ja Näsijär- ven lahtiin laskee useita selännealueelta alkunsa saavia purover- kostoja.

Sorilan maisemarakenteelle on tyypillistä murroslaakson määrittä- mä koillis-lounaissuuntautuneisuus, jota kylätie, asutus sekä pelto- ja metsäkuviot noudattavat. Nurmin maisemarakenne ei ole yhtä voimakas: Sorilanjoen rantaselänteen eteläpuolella avointa alavaa maisemaa rytmittävät moreenilämpäreet, joille vanhat tilakeskuk- set ja taajahko rakentaminen ovat tähän mennessä sijoittuneet. Maisemarakenteen muodostavat pohjoiset selännejaksot sekä Lintukal- lion ja Ketaran metsäiset kallio-moreenimäet etelässä.

2.1 Maisemarakenteen suhde tulevaan maankäyttöön

Maisemarakenteellisenä tavoitteena on ollut sijoittaa rakentamis- alueet ja viherverkko niille parhaiten soveltuville alueille, sillä mai- seman edellytyksistä lähtevällä suunnittelulla päästään ekologi- sesti mahdollisimman terveeseen ja hyvään ympäristökehitykseen. Kaavaratkaisussa viheralueet ja rakentamisalueet on pyritty yhdis- tämään toimivaksi kokonaisuudeksi, jossa julkiset palvelut sijoitu- vat viheralueiden läheisyyteen.

Rakentamisen aluevaraukset on pääasiallisesti sijoitettu maise- marakenne ja maastorakenteen suuntautuneisuus huomioiden: rakentamista on osoitettu Nurmin purolaaksojen välisille alueille, Sorilanjoen laakson metsäiselle rantaselänteelle sekä laakson ja selänteen vaihteluvyöhykkeeseen Sorilassa ja Palossa. Tiivein

rakentaminen keskittyy tarkastelualueen eteläosaan sijoittuvan keskustatoimintojen aluevarauksen ympärille.

Maisemarakenteellisesti huomattavimmat viljellyt laaksot , ve- sistönvarret ja rannat sekä osayleiskaava-alueelle ulottuvat laajan selännealueen liepeet muodostavat suunnittelualueen viheraluejärjestelmän perustan ja viherverkon rungon.

Savikkoja koillisesta kaakkoon ympäröivät **selänteet** ja paikoin myös niihin alarinteen puolella liittyvät tasankometsät on osayleis- kaavaratkaisussa säilytetty pääosin maa- ja metsätalousvaltaisina alueina (M, MU). Kaava-alueen eteläosassa Lintukallion-Ketaran selänteen lakialue on osoitettu maiseman- ja luonnonhoitoalueeksi varatuksi lähivirkistysalueeksi (VLM). Selänteet ja metsäiset rinteet toimivat viherverkon maisemarakenteellisena selkärankana ja tar- joavat tarkastelualueelta yhteyden luonnon ydinalueisiin.

Viljellyt laaksot puronvarsineen ja kosteikkoineen on Laalah- dessa ja Sorilanjoen pohjukan ympärillä osoitettu pääosin maa- ja metsätalousvaltaisiksi alueiksi ja Sorilanjoen rantaselänteen poh- jois- ja eteläpuolilla eriluonteisista osioista koostuviksi lähivirkis- tysalueiksi (VLM, VLK). Juoponojan laakso keskustatoimintojen alueen läheisyydessä on varattu kaupunkipuistoksi. Laaksopainan- teet vesistöineen ja kosteikkoineen tasaavat pintavesien valuntaa ja säätelevät ilman kosteuspitoisuutta ja lämpötilaa. Tarkastelualue on suurvaluma-alueen mittakaavassa vesien kerääntymisaluetta, jonne virtaa vesiä myös kaukaa kaava-alueen ulkopuolelta. Mutkai- silla purouomilla ja vettä pidättävillä painanteilla on vesiensuojelul- lista merkitystä runsaan pintavalunnan aikaan.

Sorilanjoen, Sorilanlammin ja Näsijärven Laalahden **rannat** on kaavaratkaisussa määritelty luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi. Näsijärven muut rannat on osoitettu maiseman- ja luonnonhoitoalueeksi, lukuun ottamatta nykyisiä ra- kennuspaikkoja sekä rantaviivan yli rakentuvaa uutta kaupungin- osakeskustaa. Rannoilla on suuri merkitys niin maisemallisessa kuin ekologisessa mielessä. Säilyvän rantaviivan osalla kasvillisuu- della on tärkeä rooli. Se mm. antaa suojaa ja tarjoaa elinympäris- töjä arvokkaalle lajistolle sekä toimii ravinteita ja maamassoja sito- vana vesistön suojana, mikä on tärkeää etenkin jyrkkäpiirteisessä murroslaaksoissa. Rakentaminen rannalle, tai sen läheisyyteen, edellyttää alueella aina huolellista suunnittelua ja korkeatasoista toteutusta myös maisemakuvallisista syistä.

1-3. Suunnittelualueen selännettä, laaksoa ja rantaa

2.2 Maisematilamuodostus

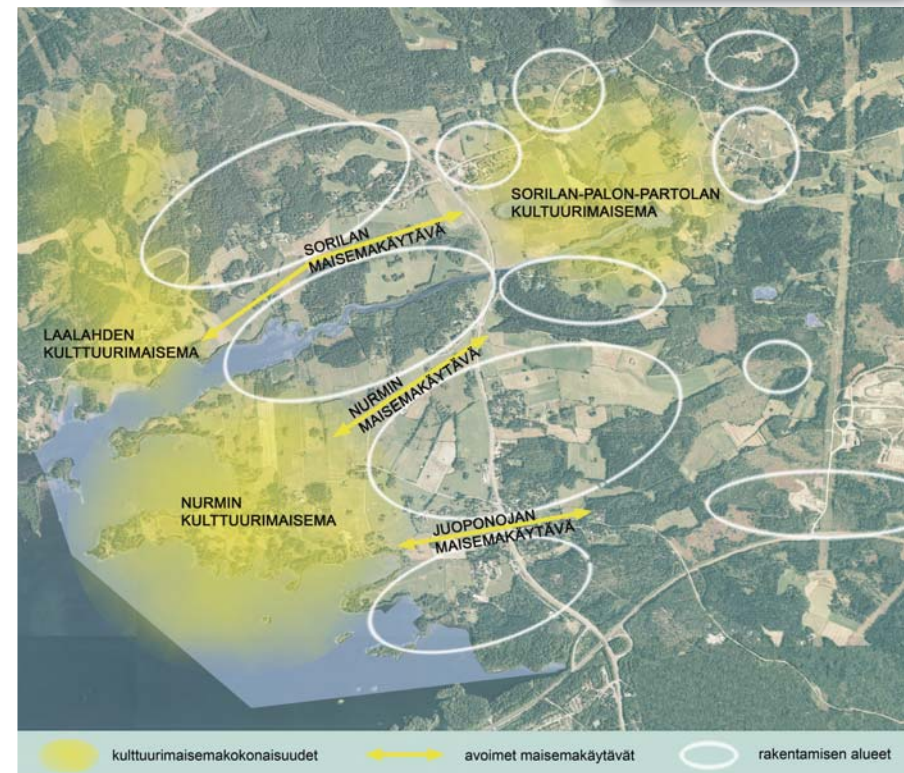
Maankäytön muuttuessa pyritään Nurmi-Sorilassa säilyttämään ja korostamaan alueen maisemallisia erityispiirteitä. Rakentamisen alueiden ulkopuolelle on rajattu merkittävimmät kulttuurimaisemakokonaisuudet sekä muodostettu maisemarakennetta korostavia viherkäytäviä. Kaava-alueen uudisrakentamisen painopiste on **Nurmissa**, jossa maankäytön muutokset muuttavat huomattavasti maisematilamuodostusta nykyisestä. Kaitavedentien länsipuolella avoin tila muuttuu suljetuksi. Sorilanjoen metsäiselle rantaselänteelle rakennettaessa puolestaan avautuu mahdollisesti uusia näkymiä puuston poistumisen ja tielinjausten myötä. Etelässä tiivis rakentaminen ulottuu Näsijärven rantaan ja jopa nykyisen rantaviivan yli. Näitä rakentamisen alueita tarkemmin suunniteltaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota avoimen maiseman (pellot, vesistö) ja rakennettujen alueiden väliseen rajavyöhykkeeseen sekä rantaselänteen maisematiloja rajaavaan, erottavaan ja jäsentävään rooliin.

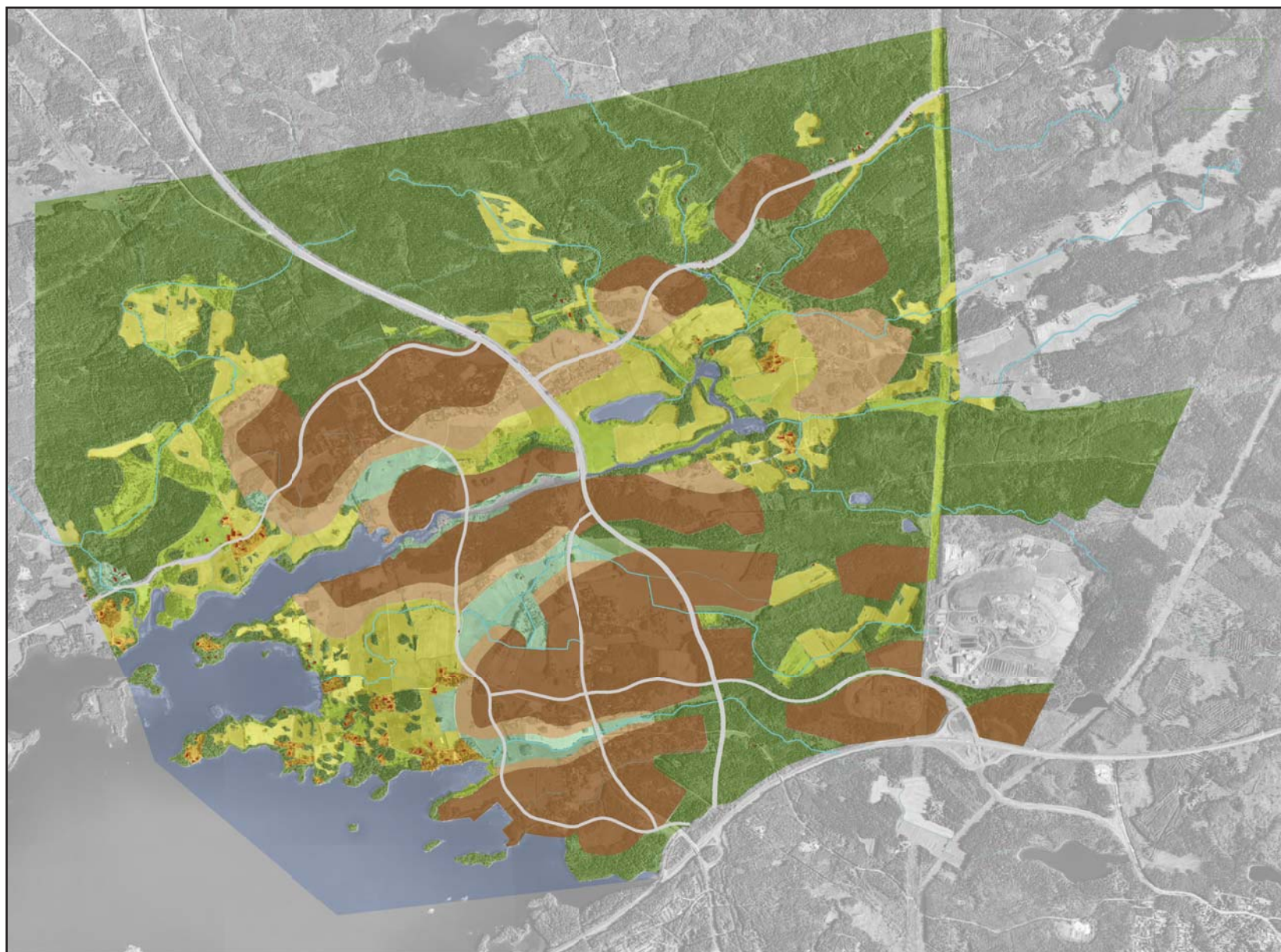
Pienipiirteisten Rumootan- ja Velaatanniemiä ja niiden välisen peltoaukean muodostama tilamuodostukseltaan monipuolisen kulttuurimaiseman säilyminen on kaavaratkaisussa pyritty turvaamaan merkitsemällä kokonaisuus maisemallisesti arvokkaaksi alueeksi. Sen itäpuolella avoin maisematila kaventuu ja jakautuu uusien rakentamisen alueita halkoviksi purolaaksojen kohdalle muodostettaviksi maisemakäytäviksi, joiden tarkemmassa suunnittelussa on huomioitava kunkin käytävän ominaisuus ja arvotekijät. Pohjoinen (Nurmin) maisemakäytävä mukailee rantaselänteen reunaa ja historiallisen tien linjausta. Eteläinen (Juoponojan) maisemakäytävä korostaa omalta osaltaan alueen maisemarakennetta ja tarjoaa lisäksi pitkän näkymälinjan Näsijärvelle, jonka päätteenä on koko kaupungin maamerkki, Näsinneula.

Sorilassa uudisrakentaminen sijoittuu pääasiallisesti avoimen ja suljetun maiseman rajavyöhykkeeseen olevia rakentamisen alueita tiivistäen ja levittäen. Kylätien varren ja joen rantatörmän välinen alue jätetään pääasiallisesti avoimeksi (Sorilan) maisemakäytäväksi. Maisemakäytävän päissä avautuvat Laalahden sekä Sorilan-Palon-Partolan arvokkaat säilytettävät kulttuurimaisemakokonaisuudet, jotka tarjoavat vaihtelevia tilasarjoja ja hienoja näkymiä.

Sorilan-Palon-Partolan kulttuurimaiseman ja metsäisen selännealueen rajavyöhykkeeseen on osoitettu jonkin verran uutta rakentamista. Paikoin, esimerkiksi Palonkyläntien itäpäässä, uudella rakentamisella voidaan selkeyttää maisematilamuodostusta. Paikoin uudisrakentamisen tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa on oltava hyvin varovainen, jotta maisemallisesti tärkeät elementit, kuten puustoiset rajaavat rinteet, säilyvät.

Kaaviokuva Nurmi-Sorilan kulttuurimaisemakokonaisuuksista ja osayleiskaavan rakentamisen alueista.

MAISEMATILAT

Avoimet ja puolisuljetut tilat

	Avovesi		Puistot sekä puistomaiset maiseman- ja luonnonhoitoalueet ja erityisalueet
	Pellot		Maaseutumaiseman pihapiirit
	Niityt, kedot, hakamaat ja metsälaitumet sekä ilmajohtoalue luonnonympäristössä		

Suljetut tilat

	Rakentamisen alueet, joilla tilanmuodostus pääosin suljettua
	Metsät/metsiköt sekä kasvillisuuden sulkemat rannat ja pihapiirit

Valittävät tilat

	Suljetun tilan ja arvokkaan avoimen maiseman vaihettumis- ja rajavyöhykkeet
---	---

3 VIHERVERKKO

Viherverkkosuunnitelma pohjautuu Nurmi-Sorilan maisemarakenteeseen tavoitteenaan viherverkon sovittaminen sille parhaiten soveltuville alueille siten, että alueen identiteetti säilyy. Suunnittelun ekologisena tavoitteena on ehkäistä ja lieventää rakentamistoiminnan ympäristölle aiheuttamia haittoja mahdollisimman paljon. Tärkeää on lisäksi viherverkon kytkeytyminen Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvityksen määrittelemään valtatie 9 eteläpuoliseen viherverkkoon sekä maakuntakaavan määrittelemään seudulliseen viherverkkoon. Viherverkosta voidaan käsitteellisellä tasolla erottaa toiminnallinen (virkistysellinen) ja ekologinen ulottuvuus, joita tässä työssä on käsitelty omina osioinaan suunnittelualueen viherverkon moniarvoisuuden vuoksi. Viherverkko on kuitenkin tärkeää käsittää myös kokonaisuutena, jotta jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa vältetään aiheuttamasta ristiriitoja toiminnallisen ja ekologisen roolin välille.

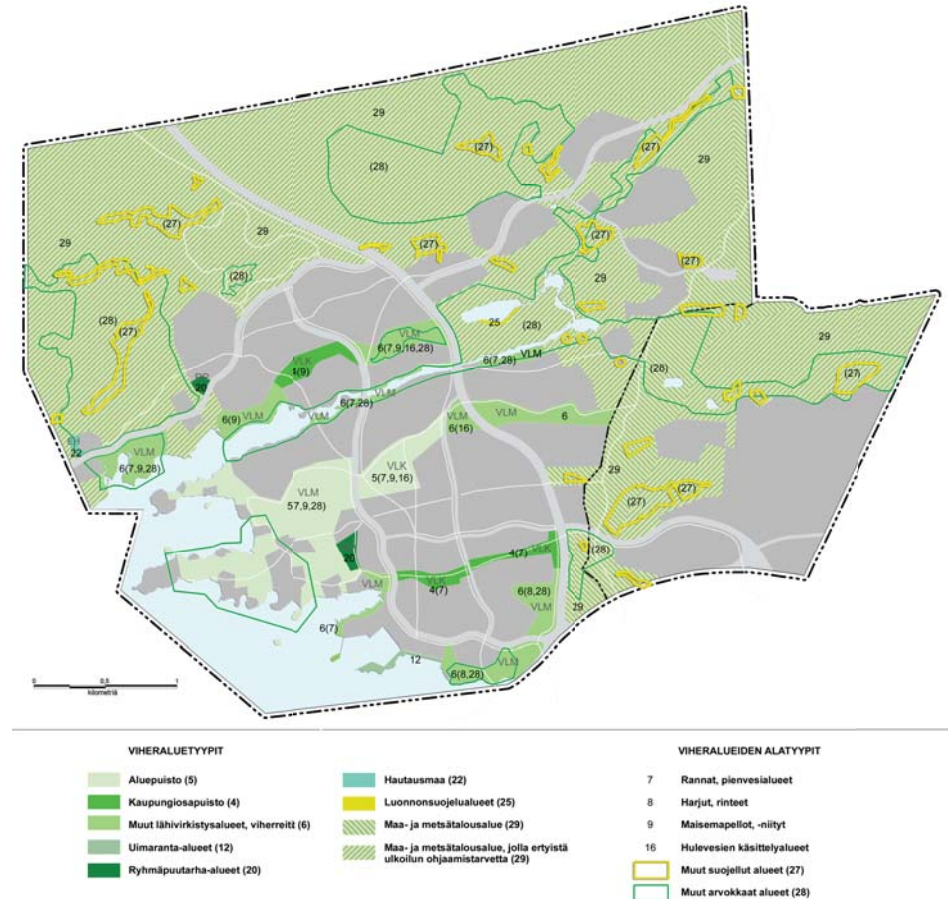
3.1 Toiminnallinen viherverkko ja virkistys

Nurmi-Sorilan alueelle muodostuu suunnitellun maankäytön myötä yhtenäinen ja kattava virkistysalueiden ja -yhteyksien verkosto. Toiminnallisen viherverkon runkona toimivat yleiskaavan virkistysalueet (VLM, VLK). Ne jakavat alueen eri tyyppisiin osakokonaisuuksiin, mutta myös kytkevät nämä osakokonaisuudet niin toisiinsa kuin ympäröiviin maa- ja metsätalousvaltaisiin alueisiin, jotka niinikään tarjoavat mahdollisuuksia virkistäytymiseen ja ulkoiluun. Virkistysverkon osina toimivat lisäksi ryhmäpuutarha-alueet (RP) Nurmissa ja Sorilassa sekä koulujen läheisyyteen sijoitettavat liikuntapalvelut urheilupuistoihin. Asemakaavavaiheessa määritellään erilaisten virkistystoimintojen tarkka sijoittuminen sekä osoitetaan yleiskaavan rakentamisen aluevarausten sisäiset virkistysalueet ja -reitit, kuten asuinalueille keskeisesti sijoitettavat korttelipuistot ja niiden kytkeytyminen muuhun virkistysverkkoon.

Virkistystä ja ulkoilua palvelevien alueiden mitoituksen lähtökohtana voidaan pitää Valtion virkistysaluekomitean mietintöä, jonka mukaan ulkoilupuistoa on varattava 40 m²/asukas, ulkoilualuetta 80 m²/asukas ja retkeilyaluetta 125-250 m²/asukas. Ulkoilupuistolla on

tarkoitettu oleskeluun, kävelyyn, peleihin ja leikkiin päivittäin käytettäviä alueita, joille on enintään puolen kilometrin kävelymatka. Ulkoilualueille matkaa voi puolestaan olla 2-10 km, mutta julkisen liikenteen yhteyksien on oltava hyvät. Retkeilyalueet voivat sijaita 20-120 km etäisyydellä.

Näiden mitoistustavoitteiden voidaan katsoa toteutuvan suunnitelmassa. Virkistysaluetta on Nurmi-Sorilan kaava-alueella asukasta kohden yhteensä noin 130 m², josta kaupunkipuistoa (VLK) on noin 24 m²/asukas. (Virkistysaluekomitean mietinnön mukaan ulkoilupuiston maaston tulisi olla kulutusta kestävä ja sen käsittelyn puistomaista, kun taas valtaosa Nurmi-Sorilan lähivirkistysalueesta on kaavaratkaisussa varattu maiseman- ja luonnonhoitoalueeksi,

Osayleiskaavan viheralueet ja niiden luokittelu Tampereen viheraluejärjestelmään mukaan.

VLM, jolla sallitaan vain vähäinen luonnonympäristön huomioon otava yleistä virkistystä palveleva rakentaminen)

Lisäksi Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven osayleiskaavaehdotuksissa on seudullisen ulkoilureitin ja sille johtavien yhdysreittien linjaamiseksi määritelty ulkoilun ohjaamistarvetta yhteensä noin 124 ha osuudelle maa- ja metsätalousvaltaisista alueista. Virkistysyhteyksien välityksellä suunnittelualueeseen kytkeytyvät Kaupin ja Halimasjärven ulkoilualueet sekä Kintulammen retkeilyalue. Nämä ulkoilu- ja retkeilyalueet ovat reilusti alle 10 km etäisyydellä. Kauppiin (Tampereen keskustan suunta) ja Halimasjärvelle (Koilliskeskusten suunta) on lisäksi hyvät joukkoliikenneyhteydet.

YLEISKAAVAN ALUEVARAUS	VIHERALUETYYPPI	NURMI-SORILAN OYK ha	TARASTENJÄRVEN OYK ha	PINTA-ALA YHTEENSÄ ha
Virkistysalueet; VLK, VLM	kaupunginosapuistot (VLK)	16,3		164,7
	aluepuistot (VLM)	61,4		
	(VLK)	15,0		
	muut lähivirkistysalueet, viherreitit (VLM)	72,0		
Ryhmäpuutarha-alue, RP	Ryhmäpuutarha-alueet	3,5		3,5
Hautausmaa-alue, EH	Hautausmaa-alueet	1,0		1,0
Uimaranta-alue, VV	Uimarannat	1,8		1,8
Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla ulkoilun ohjaamistarvetta, MU	Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet	47,9	76,0	123,9
Muut maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, M	Maa- ja metsätalousvaltaiset alueet	758,0	114,8	872,8
Viheralueet yhteensä		976,9	190,8	1167,7

Nurmi-Sorilan maisema-, luonto- ja kulttuuriarvoja on kaavaratkaisussa korostettu erityisominaisuus- ja kohdemerkinnöin sekä niihin liittyvin suunnittelumääräyksiin ja -suosituksiin (kts. liite 1). Virkistystoimintaa palveleva rakentaminen sekä voimakas viherrakentaminen on alueen arvotekijät huomioon ottaen parasta keskittää kaikkein arvokkaimpien alueiden ulkopuolelle Juoponojan, Nurmin ja Sorilan maisemakäytävillä sekä yleiskaavan asuin- ja palvelualuevarausten sisäisiin puistoihin.

Oheisella kartalla (ja liitteessä 4) on viheralueiden toiminnallisuutta, luonnetta ja arvoja avattu **Tampereen viheraluejärjestelmän mukaisella yleispiirteisellä tyypittelyllä**. Kaupunginosaan keskeisesti sijoittuviksi, leikkiä, ulkoilua ja oleskelua varten tarkoitetuiksi, kaupunginosapuistoiksi (4) on Nurmissa määritelty Juoponojan laakso ja Sorilassa sijainniltaan keskeinen osuus Sorilan maisemakäytävältä. Ulkoiluun, liikuntaan sekä luonnon ja kulttuurin kokemiseen soveltuvaksi kaupunginosien väliseksi aluepuistoksi (5) on typpi-

teltu Rumootan- ja Velaatanniemiltä Nurmin maisemakäytävälle jatkuva virkistysaluekokonaisuus. Näiden ohella Nurmi-Sorilan viherverkkoon kuuluu toiminnallisina ja/tai ekologisina yhteyksinä tärkeitä viherreittejä (6), erityisalueiksi luokiteltavat hautausmaa (22) ja ryhmäpuutarha-alueet (20) sekä Sorilanlammin luonnonsuojelualue (25). Myös maa- ja metsätalousalueet (29) ovat tärkeä osa alueen viherverkkoa, sillä muun muassa valtaosa suunnittelualueen metsistä sijoittuu maa- ja metsätalousalueelle. Yleiskaavan viherverkossa ei ole tyypitelty suojaviheralueita. Ne määräytyvät tarkemman suunnittelun ohjaamien ratkaisujen myötä. Taajaman läheisyydessä metsiä tulisi hoitaa ulkoilu-, virkistys- ja luontoarvot huomioon ottaen tavoitteena mahdollisimman monikäyttöinen, moni-ilmeinen ja luonnoltaan rikas metsä.

Useat viheralueista kuuluvat toiminnallisen tyypin lisäksi niiden luonnetta ja arvoja kuvaaviin tyyppisiin; maiseman- ja luonnonhoitoalueisiin ja/tai muihin arvokkaisiin tai suojeltuihin alueisiin. Nurmi-Sorilan maiseman- ja luonnonhoitoalueista valtaosa on maisemapeltoa tai -niittyä (9), mutta myös rantoja ja pienvesialueita (7) sekä rinteitä (8). Maisemapelloilla ja -niityillä tarkoituksena on maisemarakenteen säilyttäminen, rannoilla ja pienvesialueilla vesiensuojelu ja rantamaiseman ylläpito sekä rinteillä puolestaan luonnontilan ylläpito. Muihin arvokkaisiin alueisiin (28) kuuluvat kulttuurin ja luonnon kokemiseen sekä opetukseen ja tutkimukseen tarkoitettut alueet kuten kulttuurimaisemakokonaisuudet sekä kasviviljelijöistä ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat kokonaisuudet Hangaslahdessa, Lintukalliolla, Laalahdessa ja Lumokorvessa sekä Sorilanojen pienvesistökokonaisuuden varrella. Suojeltuihin alueisiin (27) voidaan katsoa lukeutuviksi tummaverkkojen asuttamat niityt.

4-8. Suunnittelualan erityyppisiä viheralueita.

10 ja 11. Niin luonnontilaiset kuin ihmisen muokkaamat elinympäristöt ovat suunnittelualueella tärkeitä ekologisen viherverkon osia.

10

Suunnittelualueella on tarvetta ja mahdollisuuksia monipuolisten virkistysreittien muodostamiseen. Liitteessä 5 on esitetty tärkeimpien virkistysreittien ohjeelliset linjaukset. Ne osoittavat periaatteet reittien muodostamiseksi, mutta tarkat linjaukset vaativat jatko-suunnittelua ja paikoin yhteistyötä maanomistajien kanssa. Tässä suunnitelmassa on tarkasteltu ulkoilu- ja virkistystoimintoja sekä -reittejä yleissuunnitelmatasolla. Nurmi-Sorilan viheralue- ja virkistysverkko täydentyy vielä tarkemmassa suunnittelussa. Paikalliset virkistysreitit, korttelipuistot ja erilaisten toimintojen tarkka sijoittuminen määritellään vasta yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (asemakaavoitus, vihersuunnittelu).

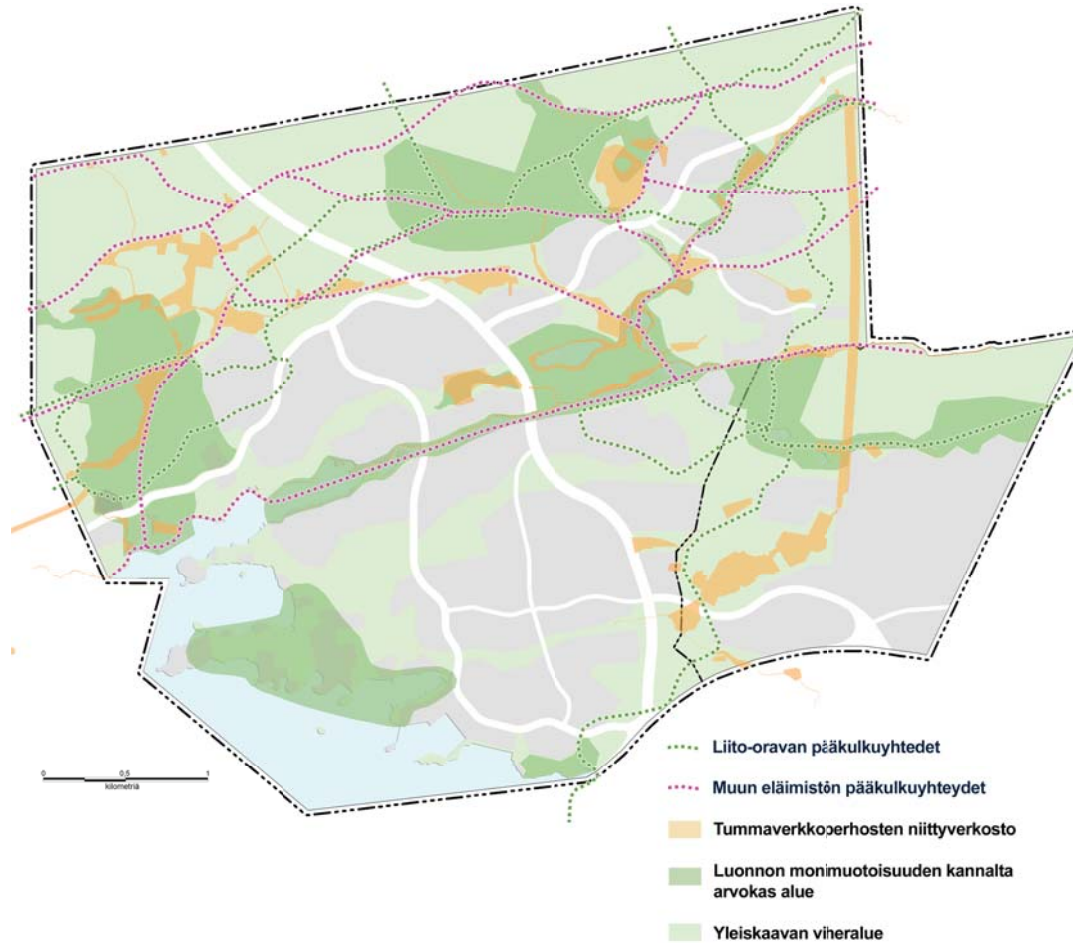
Kulttuuriympäristön erilaiset reunavyöhykkeet ja pellon metsäsaarekkeet vanhoine rakennuksineen ja rakenteineen tarjoavat vaihtelevia pienympäristöjä eliöille sekä suojaa ja pesimäpaikkoja eläimille. Näistä kulttuurivaikutuksista hyötyvät myös useimmat

Suomen **lepakkolajeista**, jotka kaikki ovat luonnonsuojelulailla suojeltuja. Niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen sekä lajin häiritseminen myös muilla sen elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla on kielletty. Euroopan lepakoidensuojelusopimus lisäksi velvoittaa suojelemaan lepakoiden ruokailualueet ja niille päiväpiloista ja lisääntymisyhdyskunnista johtavat lentoreitit.

Suunnittelualueelta havaittuja lepakkolajeja ovat pohjanlepakko, korvayökkö, vesisiippa sekä viiksisiippa ja/tai isoviiksisiippa. Kaikki näistä lepakkolajeista saattavat käyttää rakennuksia lisääntymis- ja levähtämispaikkoinaan. Osa suunnittelualueen lepakkokeskittymistä sijoittuu tilamuodostukseltaan monipuoliseen kulttuuriympäristöön, osa metsäalueille.

Metsät toimivat tärkeänä osana tarkastelualueen viherverkkoa. Metsäalueiden luontoarvot ovat tarkastelualueella keskittyneet reheville alueille sekä vanhoihin metsiin, joita alueella on verraten runsaasti (kts. kartta s. 17). Suurimaksi osaksi metsät ovat lehtomaista ja tuoretta kangasta, mutta kasvupaikkatyyppi vaihtelee alueella jäkäläköistä reheviin lehtoihin. Karuimpia kasvupaikkatyppejä esiintyy tarkastelualueen eteläreunan ja pohjoisosan selänteillä. Lehtolaikut keskittyvät rinteiden alaosiin ja peltojen reunoille. Rehevimmillään kasvillisuus on Laalahden alueella, Lumokorventien lehdoissa, Tarastenjärven pohjoispuolella sekä Hangaslahdella, jossa lehtoa esiintyy jopa kallio-moreenimäellä. Kasvistoltaan arvokkaimmat osa-alueet ovat lehtoisia tai reheviä kosteikkoja. Vanhat metsät ovat erityisen arvokkaita alueen linnustolle ja joillekin alueen lepakkolajeista. Myös liito-orava viihtyy iäkkäissä metsissä.

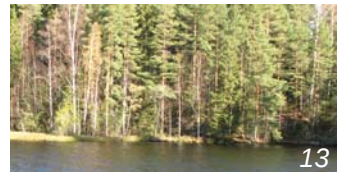
Liito-orava on lepakkojen tavoin luonnonsuojelulailla suojeltu, ja näin ollen myös sitä koskee lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämiskielto. Liito-orava elää kuusivaltaisissa sekametsissä eikä viihdy puhtaissa kuusikoissa tai lehtipuumetsissä. Lajin elinmahdollisuuksille on välttämätöntä paitsi pesäpaikkojen ja ravintopui-

den säilyminen myös se, että liito-orava pystyy liikkumaan alueelta toiselle ravinnonhaussa ja lisääntymisaikana. Aikuisten naaraiden elinpiiri on keskimäärin 8 ha ja urosten 60 ha.

Tummaverkkoerhonen, liito-orava ja lepakot asettavat lakisääteiset lähtökohdat Nurmi-Sorilan **ekologisen viherverkon** määrittämiselle. Ekologinen pääverkosto on esitetty tarkemmin liitekartalla 6. On kuitenkin oleellista huomioida näiden lisäksi myös muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden kohteiden arvo viherverkon osina. Näitä ovat muun muassa kasvillisuudeltaan arvokkaat alueet, avainbiotoopit, kulttuurivaikutteiset kasvillisuusaarekkeet sekä ekotonit pellon ja metsän reunakohdissa sekä vesistöjen/pienviesien rannoilla.

Suunnittelualueen ekologisen pääverkon. Vaatimuksiltaan erityyppiset ekologiset yhteydet on eroteltu toisistaan.

13. Hangaslahden luonnonmonimuotoisuuden kannalta arvokasta aluetta.

14. Tummaverkkoperhonen.

Oheisella kartalla on esitetty tummaverkkoperhosen niittyverkosto, liito-oravan tärkeimmät kulkuyhteydet sekä muun eläimistön ekologiset pääyhteydet, jotka on määritetty hirvien pääkulkureittejä apuna käyttäen. Oleellista on tunnistaa eläinten käyttämät reitit, jotta niiden kulku voidaan paitsi turvata mutta myös ohjata liikennealueiden kohdalla tarvittaessa siten, että niin tienkäyttäjille kuin ylitäville/alittaville eläimille aiheutuu mahdollisimman vähän vaaraa. Metsäisillä tieosuuksilla Sorilan kyläkeskuksesta pohjoiseen on sattunut verrattain runsaasti hirvionnettouksia, joten toteutustarve ja -mahdollisuudet riista-aidalle sekä eläinalli-/ylikululle kannattaisi tutkia kaava-alueella ja sen pohjoispuolella. Alikulku hyödyttäisi todennäköisesti parhaiten useampia lajeja, mikäli se sijaitisi purolaakson kohdalla. Sorilanjoen ylittävät sillat olisi ekoyhteyden turvaamiseksi toteutettava siten, että sillan alle jää kuivan maan yhteys.

(Osayleiskaava-alueen luontoa ja mm. sen arvokkaita osakokonaisuuksia sekä niiden välisiä mahdollisia ekologisia yhteyksiä on kuvattu tarkemmin raportissa: "Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven osayleiskaavat, ympäristö- ja maisemaselvitys 6.6.2008".)

4 OHJEISTUS VIHERALUEILLE SEKÄ HAJA-ASUTUSLUONTEISILLE ALUEILLE

Tässä osiossa on annettu mm. luonnonympäristöä, kulttuuriympäristöä, vesiensuojelua, virkistystoimintoja ja viherrakentamista käsitteleviä suunnittelu-, toimenpide- ja toteutusohjeita. Ne koskevat pääasiassa yleiskaavallisia viheralueita, mutta myös aluepuiston yhteyteen sijoittuvia haja-asutusluonteisia asuinalueita sekä joiltakin osin myös rakentamisen aluevarausten sisälle tarkemmassa suunnittelussa muodostuvia vapaa- ja viheralueita.

4.1 Luonnon monimuotoisuuden ja lajien suojelun kannalta tärkeät alueet

Luonnon monimuotoisuuden ja lajien suojelun kannalta tärkeät alueet sijoittuvat pääasiassa maa- ja metsätalousvaltaisille alueille

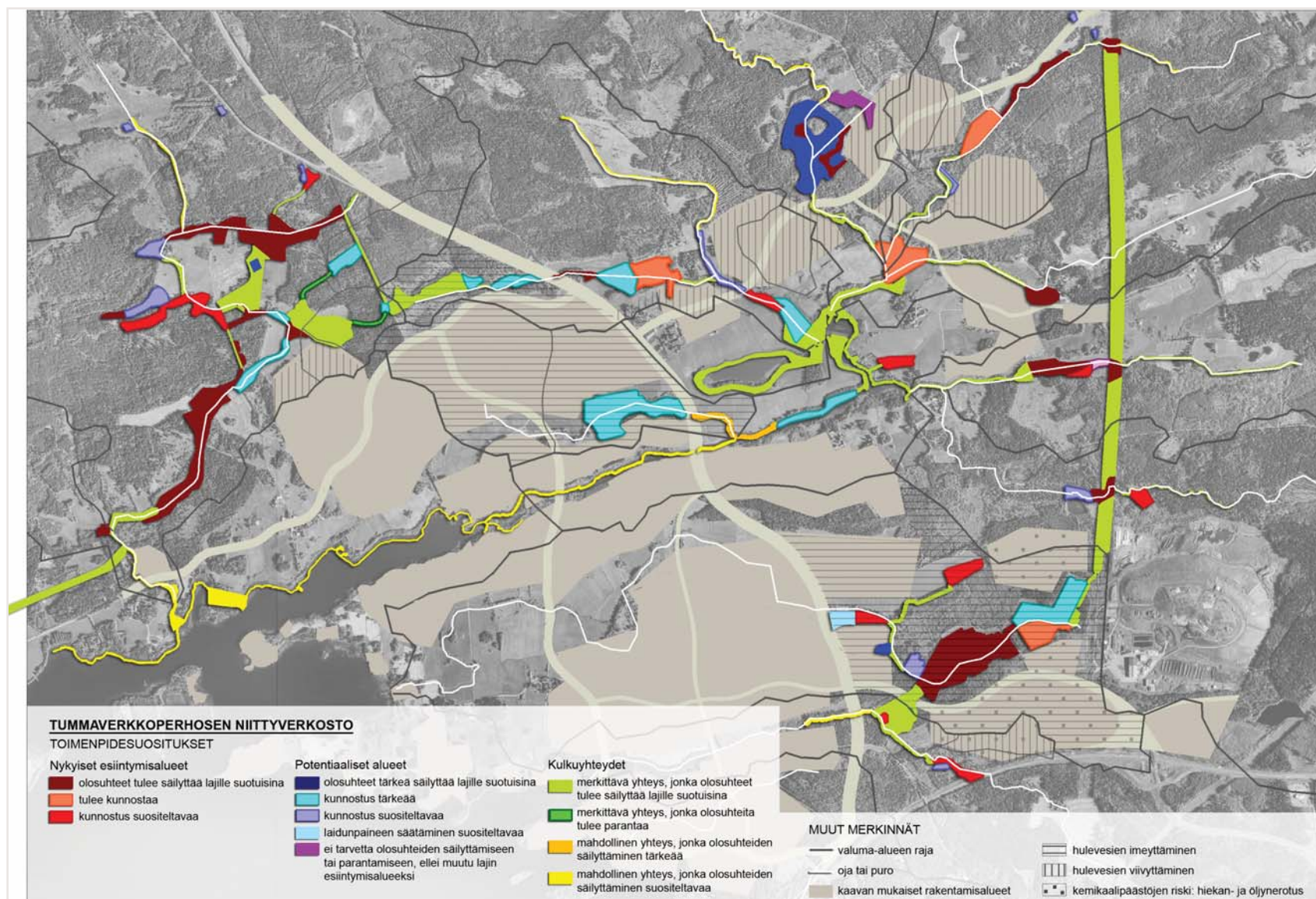
le sekä osayleiskaavan virkistysalueille. Luonnonsuojelualueeksi on kaavassa merkitty luonnonsuojelulain mukaisena luontotyyppinä jo ennestään suojeltu Sorilanlammin eteläpuolinen katajaketo. Muut suojeltavat kohteet on osoitettu suojeltaviksi alueen osiksi (s-1, s-4, slep-1). Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen arvokkaiksi alueiksi (luo) on merkitty kokonaisuuksia, joille keskittyy useita luontoarvoja, mm. harvinaista, uhanalaista ja rauhoitettua kasvi- ja eläinlajistoa sekä tärkeitä elinympäristöjä. Luo-alueiden moniarvoisuuden vuoksi niille ei voida antaa koko alueen kattavia yleispäteviä toimenpidesuosituksia. Osa alueiden arvokkaasta lajistosta viihtyy kulttuuriympäristössä, osa mahdollisimman luonnontilaisessa ympäristössä ja osa kevyesti hoidetussa metsässä. Näin ollen toimenpidesuosituksia luonnon monimuotoisuuden ja lajien suojelun kannalta erityisen tärkeitä alueille annetaan tässä teemoittain. Kulttuurivaikutteisen luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen vaikuttavat osaltaan myös kappaleessa 4.4 annetut maisemanhoidolliset toimenpidesuosituksia.

Tummaverkkoperhosen niittyverkosto

Erityissuojellun tummaverkkoperhosen nykyiset elinalueet sijoittuvat lähes kokonaan maa- ja metsätalousvaltaisille alueille ja ne on merkitty osayleiskaavaan suojeltaviksi alueen osiksi (s-4). Jotta lajin metapopulaatio säilyisi alueella elinvoimaisena, on nykyisten elinalueiden lisäksi huomioitava lajin kulkuyhteydet ja lajille potentiaaliset elinympäristöt. Tummaverkkoperhosen herkkyyttä erilaisille häiriötekijöille ja muutoksille ei tunneta kovin hyvin. Sen esiintymisalueiden elinkelpoisuudelle on kuitenkin tärkeää perhosen ravintokasvin, lehtovirmajuuren, menestyminen. Lehtovirmajuuri on kostean paikan kasvi, joten tummaverkkoperhoseniittyjen kosteustasapainon säilyttäminen on myös jatkosuunnittelussa erittäin tärkeää. Soveltuakseen tummaverkkoperhosen elinympäristöksi tulee niittyjen olla lisäksi tuulilta suojassa mutta valoisia.

Oheisella kartalla on esitetty tummaverkkoperhosen niittyverkosto sekä sen elinkelpoisena säilyttämiseen liittyvät yleissuunnittelmatason hulevesien hallintakeinot. Kuvassa on esitetty toimenpidesuosituksia verkoston kunnossa pitämiseksi. Osalla niityistä riittää olosuhteet säilyttävä käyttö/hoido, osalla taas tarvittaisiin olosuhteita parantavia toimia. Jotkut niityistä ovat kasvamassa umpeen, heinittymässä voimakkaasti, tai ympäröivä varjostus on niityillä liian suurta. Kasvillisuuden harventaminen, raivaaminen tai

Tummaverkkoperhosen niittyverkosto suunnittelualueella ja lajin metapopulaation elinvoimaisuuden säilyttämiseen tähtääviä toimenpidesuosituksia.

niittäminen olisi näissä kohteissa tarpeen, ja raivaus- ja niittojätet olisi poistettava niityiltä. Joillakin niityillä laidunpainetta tulisi keventää, jotkut niityt taas hyötyisivät laiduntamisesta tai maan muokkauksesta. Yhdellä niityistä tulisi kosteusolosuhteita parantaa ojitukseen puuttumalla. Toimenpiteiden välttämättömyys/tärkeys kullakin niityllä riippuu kohteen statuksesta (nykyinen elinalue/

potentiaalinen elinalue/kulkuyhteys/mahdollinen kulkuyhteys) sekä kohteen sijainnin keskeisyydestä verkoston osana.

Tummaverkkoperhosen niittyverkoston olosuhteista on olemassa laikkukohtaista selvitysaineistoa, jonka pohjalta voidaan laatia tarkempia hoitosuunnitelmia (mm. Nylund & Huttunen 2008, Iso-Tuisku 2008 ja Piirainen 2005.).

15. Lepakko.

Lepakkoalueet

Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven lepakkoalueet sijoittuvat suurimaksi osaksi osayleiskaavan maa- ja metsätalousvaltaisille alueille ja virkistysalueille. Laajamittaista uudisrakentamista niille ei siis kohdisteta, mutta myös **rantojen ja metsän hoidossa, valaistusratkaisuissa sekä olemassa olevan rakennuskannan korjaus- ja muutostöissä olisi kullakin alueella esiintyvät lepakkolajit huomioitava. Mahdolliset muutokset on lepakkoalueilla parasta toteuttaa asteittaisesti.** Lepakkoalueet on merkitty osayleiskaavassa tärkeiksi lepakkoalueina säilytettäviksi alueen osiksi (slep-1), joilla lajien elinotot tulee huomioida kaikissa toimenpiteissä.

Pohjanlepakko menestyy suunnittelualueen lepakkolajeista kenties parhaiten ihmisen muokkaamassa, pirstaloituneessakin, ympäristössä. Se saalistaa tyypillisesti erilaisia reunoja seurailleen, mutta avoimetkaan alueet eivät muodosta kaikuluotausääneltään voimakkaalle lajille liikkumisesteitä. Pohjanlepakko hyötyy myös valaistuksesta; se saalistaa hyönteisiä erityisesti elohopealamppujen valkoisessa valossa. **Korvayökkö** on niinikään kulttuuriseuralainen. Sitä tavataan yleensä hautausmailta, puutarhoista ja puistoista sekä toisinaan pelloilta, mutta myös pusikkoisilta rannoilta ja vanhoista kuusikoista.

Vesisiippa puolestaan saalistaa pienissä lahdissa, lammikoissa, siltojen alla ja kapeissa salmissa. Sille kelpaavat myös pelto-ojat, metsäpurot ja jopa puutarhojen koristelammet. Vesikasvillisuus häiritsee lajin kaikuluotausta, ja ruovikkorantojen ruoppaaminen hyödyttää lajia. Vesisiippoja tavataan usein saalistamasta esi-merkiksi pienvenesatamissa. Laji on jossain määrin valonarka. Se karttaa elohopealamppujen kirkasta valkoista valoa, mutta saalistaa kyllä valovoimakkuudeltaan vaatimattomampien kellertävien lamppujen valossa.

Viiksisiiapat ja isoviiksisiiapat ovat alueen lepakkolajeista yleisimpiä, mutta myös ihmisen toiminnalle arimpia. Ne viihtyvät varttuneissa metsissä ja karttavat valaistuja ja avonaisia alueita. Valaistut reitit tulisi tarkemmassa suunnittelussa pyrkiä linjaamaan siten, että ne pirstovat mahdollisimman vähän viiksisiiappa-alueita. Erityisesti vanhat kuusikot tulisi säilyttää ehyinä kokonaisuuksina.

Välttämättömät tiet ja reitit tulee valaista sopivilla valaisintyypeillä siten, että valo suunnataan tarkasti väylälle ja metsään suuntautuvan valon määrä pidetään mahdollisimman vähäisenä. Viiksisiiipalajien elinpiireissä ei metsää saisi harventaa liikaa, ja harven-taminen tulisi tehdä vähitellen. Metsiä tulee kuitenkin hoitaa siten, että ne pysyvät sopivan väljinä.

Oheiseen karttaan on koottu Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven lepakkoalueita koskevat toimenpidesuosituksukset. Toimenpidesuositusten perusteena ovat kullakin alueella esiintyvien lepakkolajien erityispiirteet ja tarpeet. Kuvaan on merkitty myös lajirunsauden, yksilömäärien, alueiden laadun sekä alueiden käytön perusteella lepakkokartoituksissa määritellyt arvoluokat (II ja III).

Tarkemmin suunnittelualueen lepakkoalueista on kerrottu raporteissa *"Nurmi-Sorilan osayleiskaava, lepakkokartoitus 2005 – 2006 ja Tarastenjärven osayleiskaava-alueen lepakkokartoitus 2006"*.

Lepakot

- Arvoluokan II lepakkoalueet
- Arvoluokan III lepakkoalueet
- Viiksisiippoja / isoviiksisiippoja
- Vesisiippoja
- Pohjanlepakoita
- Korvayökköjä

Toimenpidesuosituks

1. Aitolahden kirkon ympäristö:

- Alueella ei tule tehdä avohakkuita tai laajaa rantapuuston raivausta
- Rakentaminen ja valaistus tulee pitää vähäisenä, valaistus tulee suunnata valaistaville pinnoille, rannoilla tulee pitäytyä kellertävissä ja valaistusvoimakkuudeltaan vaatimattomissa valonlähteissä
- Rakennusten kunnostustoissa ja metsän harventamisessa tulee noudattaa varovaisuutta

2. Velaatanniemi:

- Niemen etelärannan lahdelmat tulee säilyttää puustoisina ja hämyisinä, tarvittaessa valaistusta tulee rannoilla suosia kellertäviä ja valaistusvoimakkuudeltaan vaatimattomia valonlähteitä
- Rakennusten kunnostustoissa tulee noudattaa varovaisuutta

3. ja 4. Sorri-Sivula ja Tarastenjärvi:

- Alueilla ei tule tehdä avohakkuita, ja metsän harventamisessa tulee noudattaa varovaisuutta
- Rakentaminen ja valaistus tulee pitää mahdollisimman vähäisenä, valaistus tulee suunnata valaistaville pinnoille
- Tulee pyrkiä säilyttämään alueiden välinen metsäinen yhteys sekä metsäyhteydet itään Kangasalle

Suunnittelualueella esiintyville lepakkolajeille tärkeitä alueita sekä niitä koskevia toimenpide- ja suunnittelu-suosituksia.

16. Liito-orava

Liito-oravan elinympäristöt ja kulkuyhteydet

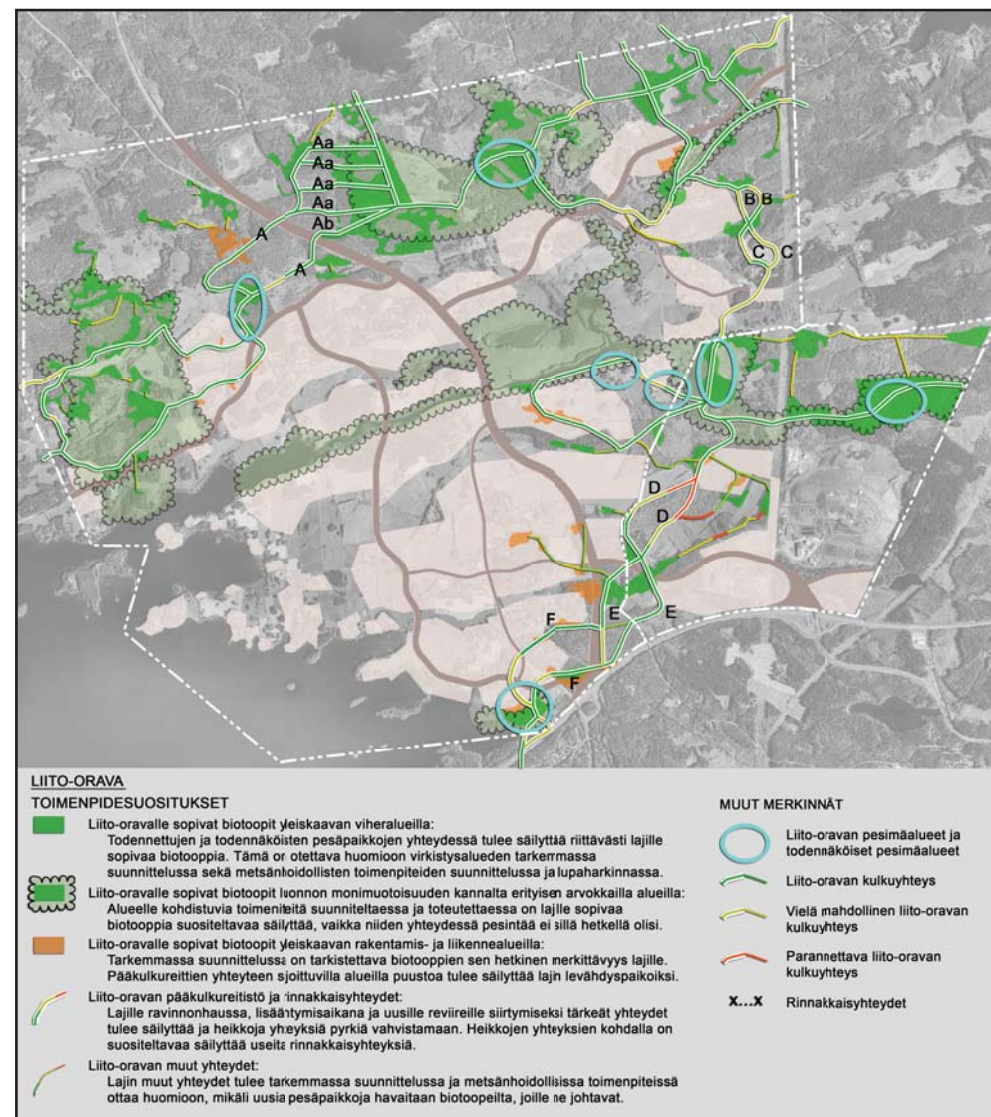
Liito-oravan pesimäalueet on merkitty yleiskaavaan alueen osiksi tai ohjeellisiksi alueen osiksi (s-1), joilla on luonnonsuojelullista arvoa ja joita saattavat koskea luonnonsuojelulain erityismääräykset. Koska lajin pesimätiedot ovat luonteeltaan muuttuvia ja liito-oravien elinpiirit ovat näitä pienialaisia pesimäalueita huomattavasti laajemmat, tulisi pesäpaikkojen suojelun lisäksi säilyttää riittävästi lajille sopivaa biotooppia. Tämä on huomioitava metsänhoidollisten toimenpiteiden suunnittelussa, etenkin luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiksi merkityillä alueilla, joille huomattavimmat liito-oravalle sopivat biotoopit suunnittelualueella keskittyvät.

Myös liito-oravabiotooppien välille tulee jättää lajin liikkumiseen ja suojautumiseen soveltuvia puita sekä ravintoa tarjoavia lehtipuita, olipa kaavan aluevaraus liito-oravan kulkuyhteyden kohdalla sitten maa- ja metsätalous, virkistys tai rakentaminen. Rakentamisen alueilla voidaan liito-oravan kulkuyhteydet osoittaa asemakaavan virkistysalueiksi tai esimerkiksi kasvullisina säilytettäviksi alueen osiksi. Kulkuyhteyspuiksi sopivat ylimpiin latvuserroksiin kuuluvat puut, joiden myrskynkestävyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Liito-orava kykenee liitämään 20–30 metriä leveiden aukeiden alojen yli, tosin pituuteen vaikuttavat paikan olosuhteet kuten puuston korkeus ja maaston korkeuserot. Kulkuyhteyden mitoittamisen nyrkkisääntönä voidaan käyttää sitä, että puut ovat korkeintaan puun korkeuden etäisyydellä toisistaan.

Tarkastelualueella lajin kulkumahdollisuudet ovat nykyisellään paikoin heikkoja. Näillä kohdin kulkuyhteyksiä tulisi vahvistaa.

Muut lajistollisesti arvokkaat alueet sekä tärkeät elinympäristöt

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueille (luo) sijoittuu suunnittelualueella tummaverkkoperhosen, lepakoitten ja liito-oravan lisäksi myös muita huomattavia luontoarvoja, kuten arvokkaita kasvi- ja hyönteisalueita sekä runsaasti erilaisia avainbiotooppeja, jotka todennäköisesti elättävät harvinaisia, harvinaistuvia ja jopa uhanalaisia metsäluonnon alkuperäisiä lajeja.

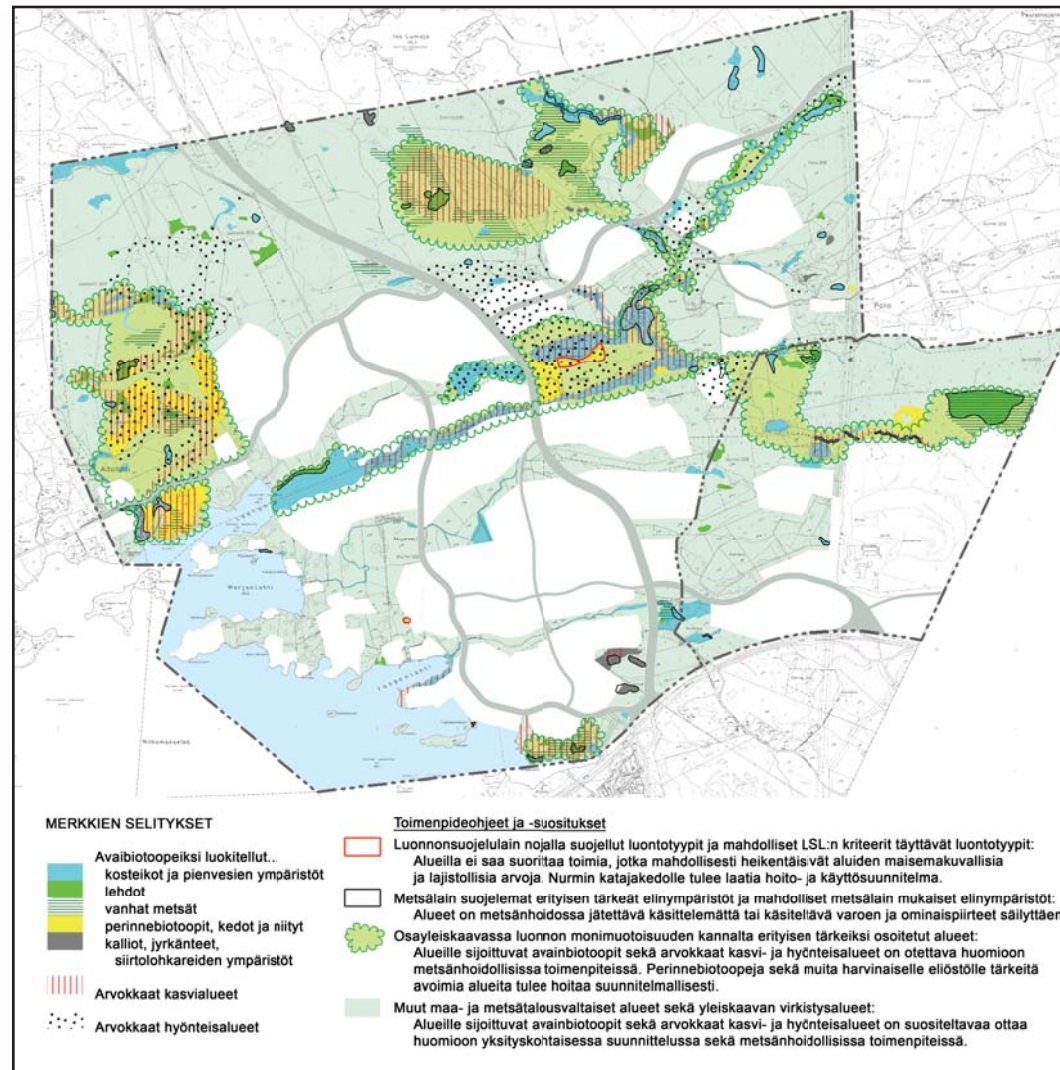
Liito-oravalle sopivien biotooppien ja kulkuyhteyksien muodostama verkosto sekä sitä koskevia toimenpide- ja suunnittelusuosituksia.

Yleiskaavan virkistysalueilla sekä maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla on voimassa metsälaki, jonka mukaan avainbiotooppeihin lukeutuvia metsäluonnon erityisen tärkeitä elinympäristöjä on monimuotoisuuden turvaamiseksi käsiteltävä ainoastaan varoen ja ominaispiirteet säilyttäen. Metsälain mukaisia elinympäristöjä ovat:

- lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uomanmuodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt
- ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevatletot
- rehevät lehtolaidut
- pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla
- rotkot ja kurut
- jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät
- karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottosemmat hietikot, kalliit, kivikot, louhikot, vähäpuu- toiset suot ja rantaluhdat.

Avainbiotooppeihin luetaan lain suojaamien luontotyyppien lisäksi sellaiset arvokkaat elinympäristöt ja kohteet, jotka eivät täytä metsä- tai luonnonsuojelulain kriteerejä, mutta ovat muutoin arvokkaita harvinaiselle lajistolle. Myös nämä elinympäristöt sekä arvokkaat kasvi- ja hyönteisalueet tulisi ottaa huomioon luo-alueille kohdistuvissa toimissa, kuten metsän- ja maisemanhoidossa sekä virkistysalueiden ja ulkoilureittien yksityiskohtaisessa suunnittelussa.

Suunnittelualueen arvokkaat kasvialueet ovat pääasiassa lehtoisia alueita tai reheviä kosteikkoja, ja myös valtaosa avainbiotoopeista on lehtolaidut, pienvesiä ja kosteikkoelinympäristöjä. Huomionarvoisia avainbiotooppeja ovat lisäksi perinteisen maatalouden muovaamat, mm. harvinaistuvalla kasvillisuudella ja hyönteistölle tärkeät, perinnebiotoopit. Niitä löytyy alueella vaihtuvana sarjana laidunkedoista, hakamaihien ja metsälaitumiin. Laajin avainbiotooppikokonaisuus on Laalahdelta Sorilanjoen ja Sorilanlammin kautta aina Peuranjärvelle saakka ulottuva pienvesien ja kosteikkojen nauha, joka liittyy Sorilan arvokkaan perinnebiotooppikokonaisuuden kanssa.

Muut lajistollisesti arvokkaat alueet ja tärkeät elinympäristöt sekä niitä koskevia toimenpideohjeita ja -suosituksia.

Suunnittelualueen rannat, pienvedet ja kosteikot sekä niitä koskevat toimenpite- ja suunnittelusuositukset

17. Sorilanjoen rantaa.

18 ja 22. Luonnonmukaisen ja rakennetun alueen kohtaaminen rannalla.

19. Ilmansuunniltan edullisesti veden äärelle sijoittuva rantatori ravintoloihin houkuttelee ihmisiä.

4.2 Rannat, pienvedet ja kosteikot

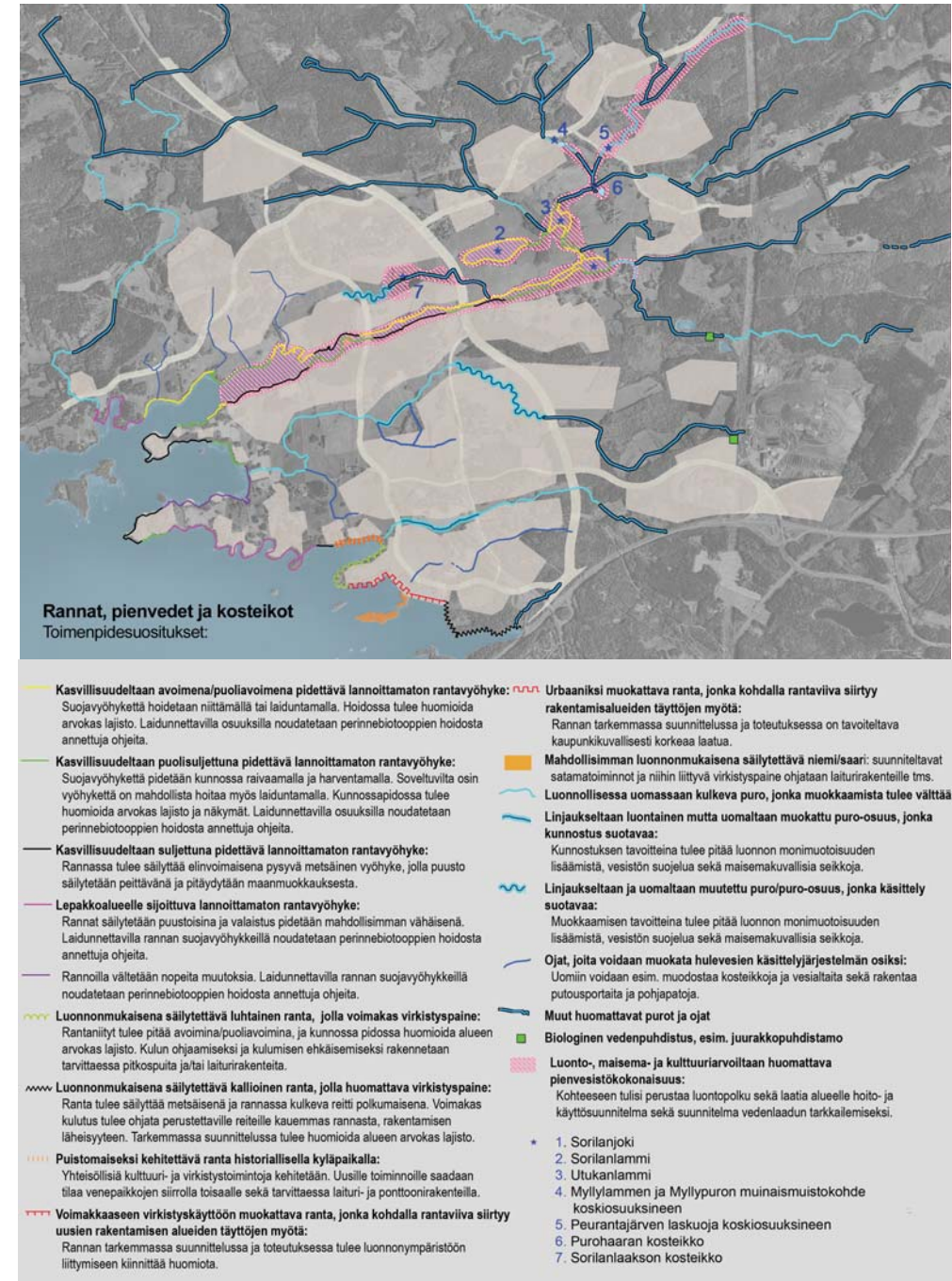
Vesielementti esiintyy Nurmi-Sorilassa monessa muodossa: avoimena järvenselkänä, pienipiirteisinä lahtina, jyrkkärantaisena ja jokimaisena murroslaakson pitkänä lahtena, lampina, kosteikkoina sekä kuohuvina ja mutkittelevina puroina ja risteilevinä ojina. Rantaviiva on polveilevaa, paikoin rikkonaistakin. Osa rannoista on avointa agraarimaisemaa, osa metsäisiä niemekkeitä ja osa jylhää vedestä pystysuorana nousevaa kalliota. Rannoille ja vesistönvar-sille keskittyy myös runsaasti luonnonarvoja.

Ranta- ja vesialueiden käyttö sekä niiden hoito ja kunnostus tulee suunnitella luonnon sietokyvyn ehdoilla, maisemakuvalliset arvot ja luonnonarvot huomioiden. Rantojen kasvillisuus on maisemakuvallisesti toisaalla tärkeää säilyttää, toisaalla taas umpeutuvaa maisemaa olisi tarpeen avata. Rantojen kasvillisuus ja tilamuodostus on paikoin tärkeää lepakoille ja tummaverkkoperhosille, ja rantapuusto voi olla merkittävää myös veden laadun kanalta, erityisesti Sorilanjoen jyrkillä rannoilla.

Sorilanjoen rannat Kaitavedentien länsipuolella jäävät yleiskaavallisten asuinaluevarausten sisään. Tästä syystä Sorilanjoen pienvesistökokonaisuus tulisi huomioida paitsi perustuotanto- ja virkistysalueiden myös rakentamisalueiden tarkemmassa suunnittelussa.

Sorilanjoen pienvesistökokonaisuuden tulisi olla koko matkaltaan yleisesti **saavutettavissa**. Sorilanjoen varressa tulisi olla kulkumahdollisuus mieluiten molemmilla rannoilla, mutta vähintäänkin toisella rannalla kerrallaan. Kulku on ohjattava luontopoluille ja perustettaville ulkoilureiteille. Pienvesistökokonaisuuden herkimpiin osiin soveltuvat parhaiten polkumaiset reitit. Rantojen ja kosteikkojen polkuosuuksilla voidaan tarvittaessa käyttää pitkospuu- ja/ tai laiturirakenteita kulun ohjaamiseksi ja maaston suojaamiseksi.

Keskusta-alueen rannat muokataan urbaaneiksi, rakennetuiksi rannoiksi ja runsaaseen virkistyskäyttöön soveltuviksi. Näille rantasuuksille sijoittuvat mm. satama ja uimaranta. Typösten saaren ja Pitkäsaaren luonnonympäristö tulee satamatoimintojen yhteydessä pyrkiä kuitenkin säilyttämään ja ohjata kulutus laiturirakenteille. Keskusta-alueen kaavarunkosuunnitelmassa esitetyt, ilmansuun-

niltaan edullisesti sijoittuvat, rantapromenadi ja rantatori tarjoavat hyvät lähtökohdat yhteisen "olohuoneen" muodostamiseen alueelle. Rantaviivan yli rakentuva asuinalue tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet veden läheisyyden kokemiseen.

Rakentamisen läheisyydessä on tarkoitus myös säilyttää luonnonmukaista rantaa maiseman- ja luonnonhoitoalueilla (VLM). Ketaranniemen pohjoisosan rantaluhta vaatii kunnostusta. Se on alkanut umpeutua, ja raivaustöihin olisi ryhdyttävä rantaniityn palauttamiseksi.

Purojen luontaiset uomat tulee Nurmi-Sorilan alueella pyrkiä säilyttämään ja luonnonmukaisille alueille sijoittuvia suoristettuja osuuksia palauttamaan luontaisen kaltaisiksi. Yleiskaavallisille rakentamisen alueille ja rakennetuille viheralueille sijoittuvia suoristettuja osuuksia ja oja voidaan kehittää edelleen myös urbaaneiksi ja/tai viherrakentamisen keinoin muokatuiksi kaupunkikuvaa rikastuttaviksi vesiaiheiksi.

20. Keskusta-alueen kaavarunkosuunnitelman havainnekuva lännestä itään katsottuna.

21 ja 24. Urbaania rantaa ja vedenläheistä asumista.

23. Kaupunkikuvaa elävöittävä vesiuoma.

4.3 Vesiensuojelu

Tarkastelualueella vesistöön suoraan tai purojen ja ojien välityksellä valuvien **hulevesien** laatuun on kiinnitettävä huomiota sekä perustuotannon alueilla että rakennettavilla alueilla. Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven hulevesiratkaisuja on kaavatyön yhteydessä pohdittu yleissuunnitelmatasolla. Laaditussa suunnitelmassa on esitetty erilaisia käsittelymenetelmiä alueellisista tontikohtaisiin, kunkin rakentamisen osa-alueen olosuhteiden ja mitoitusarpeen mukaan (Nurmi-Sorilan oy:n hulevesiselvitys 15.12.2008).

Hulevesien käsittely- ja hallintamenetelmät kannattaa tarkemmassa suunnittelussa hyödyntää viher- ja vapaa-alueita rikastuttavana teemana, jonka hyvällä ja innovatiivisella suunnittelulla voidaan vesielementti tuoda esiin myös siellä näkymiä järvelle ei

25. Pienvesi rakennetussa kanavassa.

26 ja 28. Hulevesipainanteita.

27. Imemättömien pintojen hulevesiä voidaan johtaa myös istutusalueille.

27

ole. **Kaatopaikan suunnalta** Merjanlahteen ja Sorilanjokeen **laskevien purojen vedenlaatuun** tulee kiinnittää erityistä huomiota. Vanha, suoraan maapohjalle perustettu jätetäyttö saattaa vaikuttaa näihin pienvesiin vielä pitkään, joten vedenlaatua parantavat toimenpiteet ovat tarpeen. Puhdistuskäsittelyt on parasta sijoittaa

28

mahdollisimman lähelle kuormituslähdettä ja ennen purovesien saapumista rakentamisen alueiden läheisyyteen. Jätteenkäsittelykeskuksen lähialueen purovesien biologista puhdistusta on periaatetasolla käsitelty tarkemmin *Nurmi-Sorilan oy:n hulevesiselvityksessä 15.12.2008*.

Vesistön kunnostustöissä on tarkastelualueella huomioitava runsasravinteisten vesien ja rantojen arvokas lajisto. Mahdollisia ruoppaustoimia harkittaessa tulee lisäksi huomioida, että vesistön pohjasedimentteihin voi (esim. Sorilanjoella sekä Merjan- ja Juoponlahdilla) olla sitoutuneena jätteenkäsittelyalueelta aikojen saatossa kulkeutuneita haitta-aineita.

Nurmi-Sorilan **perustuotantoalueiden** vesistöön vaikuttavia käytäntöjä on selvitetty alueen hevostalouteen liittyvän diplomityön (Satu Siltanen 2007) yhteydessä. Työssä on myös esitetty tilakohtaisia parannusehdotuksia **vesistövaikutusten** vähentämiseksi. Hevosten tarha-alueet tulisi pyrkiä siirtämään, ja jatkossa mahdolliset uudet alueet sijoittamaan, vähintään 100 metrin etäisyydelle vesistöstä (purot, Sorilanlammi, Sorilanjoki ja Näsijärvi). Lisäksi puhdistuskosteikon tai kemiallisen puhdistamon perustaminen talli- ja tarha-alueilta laskevien hulevesien puhdistamiseksi on suositeltavaa kaikilla osayleiskaava-alueen hevostiloilla, mutta

erityisesti Sorilan ja Laalahden voimakkaasti viettävillä rannoilla. Viljelylaitumet tulisi aidata eroon rannasta, sillä hevoset siirtävät lannoitetun alueen ravinteita ulosteen mukana vesirajaan. Vesistön varsille tulisi perustaa suojavyöhykkeet, joita voidaan hoitaa luonnonlaidunnuksella tai niittämällä. Tallien lantahuollossa tulee pyrkiä ympäristöministeriön suositusten mukaisiin ratkaisuihin.

Vesistön suojavyöhykkeiden (olevat, perustettavat ja luontaiset) kasvillisuus ja hoito tulee suunnitella osayleiskaava-alueella paitsi vesiensuojelun näkökulmasta, myös arvokas lajisto, maisema ja näkymät huomioiden (ks. kappaleet 4.1 ja 4.2). Laalahden ja Sorilan-Palon-Partolan arvokkailla kulttuurimaisema-alueilla suojavyöhykkeiden tulisi pääsääntöisesti olla puoliavoimia. Rannan puu- ja pensasryhmät rytmittävät vesistönvarsia ja korostavat etenkin syvällä kulkevaa Sorilanjoen uomaa. Maiseman umpeenkasvamista tulee kuitenkin varoa ja sen estäminen tulee asettaa yhdeksi suojavyöhykkeiden hoitotavoitteista. Tärkeimpien vesistölle suuntautuvien näkymien kohdalle, tavallisesti loivemmille rantaosuuksille, sopivat kokonaan avoimet suojavyöhykkeet.

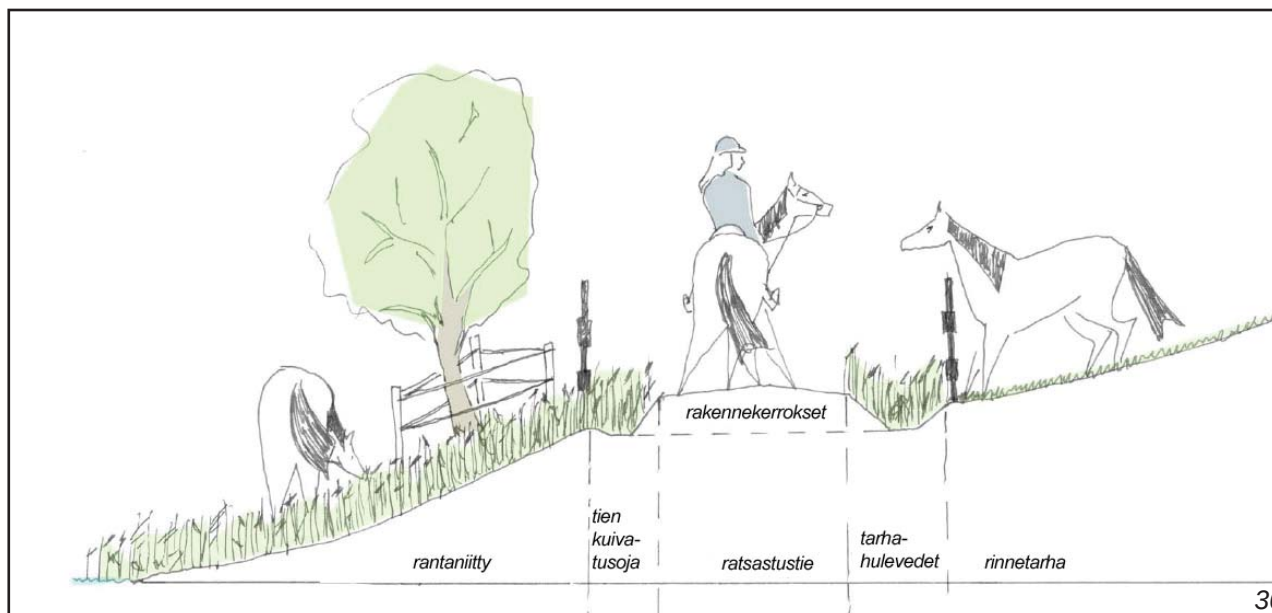
Sorilanjokeen viettävillä rinnerakentamisen alueilla sekä Nurmin kulttuurimaisema-alueella huomattava osa järven rantaviivasta on metsäistä ja muodostaa siten luontaisen suojavyöhykkeen. Yleiskaavan rantarakentamisen alueilla on asemakaavoitusvaiheessa ratkaistava vesistön suojavyöhykkeiden toteutus. Metsiköiden väliset rantaniityt tulisi näkymien ja mahdollisen kulttuurilajiston säilymisen vuoksi säilyttää avoimina, ja niitä tulisi hoitaa suojavyöhykkeinä ainakin rinnepeltojen ja mahdollisten lannoitettavien puisto- tai urheilualueiden läheisyydessä. Myös viljelysten reunustamat purot tulee ottaa huomioon suojavyöhyketarkastelussa.

29

Laidunnus on monin paikoin hyvä tapa hoitaa Nurmi-Sorilan avoimia ja puoliavoimia rantoja sekä vesistönvarsia. Tällöin tulee kuitenkin varmistua sopivasta laidunpaineesta, riittävästä laidunkierrosta ja siitä, että eläimet eivät saa lisäravintoa suojavyöhykkeen ulkopuolelta. Maisemapuut ja kasvillisuussarekkeet saattavat olla laiduntavasta eläinlajista riippuen tarpeen suojata aitaamalla.

30. Periaatepiirros vesistön varren laidunnuksesta Satu Siltasen (2007) mukaan.

30

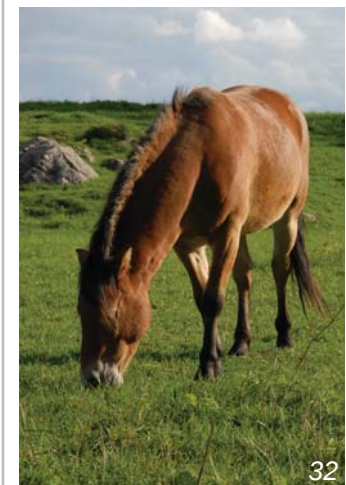
29. Rantalaidun suunnittelu-alueen arvokkaalla kulttuurimaisema-alueella

31 Myös pelto-ojat tulee muistaa vesistön suojavyöhyketarkastelussa

31

32. Hevonen maisemanhoitajana.

32

Nurmin, Laalahden ja Sorilan - Palon - Partolan arvokkaat kulttuurimaisemakokonaisuudet sekä niitä koskevat toimenpidesuosituks.

33

33-36. Suunnittelualan arvokasta kulttuurimaisemaa, maisemamaantietä sekä pihapiirejä toisiinsa yhdistävää hiekkatiestöä.

34

35

36

4.4 Arvokkaat kulttuurimaisemakokonaisuudet

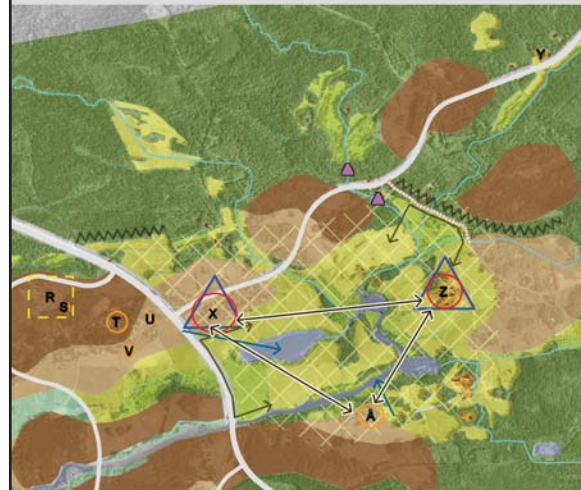
Nurmin, Laalahden ja Sorilan-Palon-Partolan kulttuurimaisemakokonaisuuksien arvojen säilyminen tulisi olla jatkosuunnittelun tavoitteena. Nämä alueet ovat arvokkaita paitsi maisemakuvallisesti myös rakennuskulttuuriltaan ja kulttuurihistorialtaan. Huomattava osa alueiden pelloista ja niityistä on peräisin ainakin 1700-luvulta. Myös vanhat asuinpaikat ovat säilyneet ja arvokkaita rakennuksia sekä rakennusryhmiä on runsaasti. Suuri osa vanhasta rakennuskannasta on maatilojen pihapiireissä, mutta Nurmessa on säilynyt myös höyrylaivakauden huviloita. Tarkemmin osayleiskaava-alueen kulttuuriperintöä on kuvattu raporteissa "Nurmi-Sorilan osayleiskaava; Aitolahden kulttuuriympäristöinventointi 18.4. 2007" ja "Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri 2008".

Kulttuurimaisemakokonaisuuksien arvokkaan **rakennuskannan** ja maisemallisesti huomattavien **pihapiirien** säilyminen tulisi turvata. Pihapiirejä Nurmessa ja Partolassa yhdistävä kapea hiekkatiestö tulisi säilyttää ja moottoriliikenne pitää mahdollisimman vähäisenä arvokkailla maisema-alueilla. Nurmin kulttuurimaisemakokonaisuus toimii ulkoiluun, liikuntaan sekä luonnon ja kulttuurin kokemiseen tarkoitettuna taajamien välisenä aluepuiston osana, johon suuntautuu huomattavaa virkistyspainetta. Olemassa oleva hiekkatiestö tarjoaa alueella lähtökohdat **ulkoilureittien** muodostamiseen.

Maatalous on paras avoimen maiseman ylläpitäjä alueella, mutta suurimman virkistyspaineen alaisilla osuuksilla, ja tarvittaessa muillakin alueilla, on maankäytön- ja vihersuunnittelun keinoin löydettävä mahdollisuudet **maisematilajien säilyttämiseen**. Näkymät tiestöltä järvelle, jokilaaksoon ja pelto- ja niittyaukeille ovat myös tärkeitä säilyttää. Tienvarsivesakot vaativat säännöllistä raivaamista ja rantaniityt hoitoa. Näkymien ylläpidossa tulee noudattaa kuitenkin harkintaa. Myös puunrunkojen välitse siivilöityvät näkymät ovat paikoin arvokkaita, ja rantojen kasvillisuus voi olla lepakkoille, tummaverkkoperhosille tai alueen muulle arvokkaalle lajistolle tärkeää (vrt. kpl 4.1).

Laalahti ja Nurmi

Sorila ja Palo

Kulttuurimaisema

- Pellot
- Kedot, niityt, hakamaat ja metsälaitumet
- Metsät, puustoiset kasvillisuusaarekkeet

- Maisemaa rajaavat metsäiset rinteet
- Maiseman hierarkiset pisteet

Muinaismuistolain nojalla rauhoitetut kiinteät muinaisjäännökset, joiden arvon tarkempi määrittely edellyttää lisätutkimuksia

- Myllylampi - historiallisen ajan teollisuuskohde (myllyn rauniot, pato ja Myllypuron louhittu uoma)
- Nurmin kylä - kivirakenteita, joiden ikä ei selvillä

Kiinteä muinaisjäännös, jonka rauhoitustarve on poistunut

Ämmänmäki - tuhoutunut lapinraunio pronssi- ja/tai rautakaudelta

Rakennuskulttuurikohteet ja niiden arvoperusteet (maisemallisesti erittäin arvokkaita kohteita korostettu punaisella)

Laalahti (ja Hirviniemi):

- A Aitolahden kirkko - rakennushistoria, kulttuurihistoria
- B Tiikko - rak.hist.
- C Marttilan pirtti - rak.hist.
- D Laalahti - rak.hist.
- E Laalahden mäkitupa-alaistalo - rakennusperintö, kultt.hist.

Nurmi:

- F Pellas (Charpantier'n huvila) - rak.hist.
- G Rumoota-Mikkola - rak.hist.
- H Vimperi - rakennustaide, rak.hist.
- I Niemi-Mikkola - rak.hist.
- J Pihlajamäki - rak.hist.
- K Kangas-Mikkola ja Aalto - rak.hist.
- L Kokki - rak.hist.
- M Kovapää - rak.hist., kultt.hist.
- N Vanha Kokki - rak.perintö, kultt.hist.
- O Aitolahden työväentalo - kultt.hist.
- P Nattari - rak.hist.
- Q Ketara - kultt.hist.

Sorila ja Palo

- R, S Heitoksenperä, Päivölä - asutushistoria
- T Sorilan koulu ja terveysasema - rak.hist., kultt.hist.
- U Karjanhoitokoulu - rak.hist., kultt.hist.
- V Peukunen - as.hist., kultt.hist.
- X Sorilan ryhmäkylä, Kulkas (ja Korpi) - rak.perintö, kultt.hist.
- Y Pirjola - as.hist.
- Z Utukka - rak.hist.
- A Partola - as.hist.

Toimenpidesuosituks

- Maisemakuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet, joille rakennettaessa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että ratkaisut sopeutuvat sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyyliltään ja materiaaleiltaan olemassa olevaan rakennuskantaan sekä ympäristöön.
- Alueille sijoittuvat pellot pidetään avoimina ja rajaavat rinteet metsäisinä.
- Perinnebiotooppeja sekä kulttuurivaikutteisia kasvillisuusaarekkeita ja reunavyöhykkeitä hoidetaan Ympäristö- ja maataloushallinnon kyseisiä kohteita koskevien hoitokorttien mukaisesti.

- Maisemakuvallisesti arvokkaat kulttuuriympäristökohteet, joiden pihapiirien ja kasvillisuuden mahdollisissa muutostoissa tulee noudattaa erityistä varovaisuutta.

Maisemallisesti arvokas tiestö, jonka luonnetta tai linjausta ei tulisi muuttaa:

Maisemamaantie, historiallinen tie ainakin 1700-luvulta

Maisemallisesti arvokas tie, historiallinen tie 1700-1800-luvulta

Säilytettävät kunnossa pidettävät näkymät:

- Näkymä peltöjen ja niittyjen yli vesistöille
- Siivilöityvä näkymä vesistöille puunrunkojen välistä
- Näkymä avoimeen kulttuurimaisemaan
- Avattavat näkymät

Arvokkaassa kulttuurimaisemassa **pellot** ja **niityt** tulisi pitää avoimena ja kasvillisuussaarekkeet säilyttää maiseman jäsentäjinä pihapiirien ohella. **Reunavyöhykkeitä** ja **metsäsaarekkeita** tulisi hoitaa niiden luonteen mukaisesti. Nämä kohteet voivat olla avoimen niittymäisiä, puoliavoimen hakamaisia tai suljettuja ja monikerroksisia. Luonteeseen vaikuttavat mm. ilmansuunnat, maastonmuodot ja maaperä sekä aiempi käyttö, kuten laidunnus.

Kunkin kulttuurimaisemakokonaisuuden alueelle tulisi perustaa **luonto- ja kulttuuripolku**, jonka varrella olisi niin arvokkaita maisema- ja luontokohteita kuin kulttuuriympäristö- ja muinaismuistokohteita. Infotauluissa voitaisiin kertoa paitsi kohteiden arvoperusteita myös alueen paikallis- ja maatalous- ym. historiasta. Laalahden ja Sorilan-Palon-Partolan luonto- ja kulttuuripolut voidaan yhdistää toisiinsa Sorilanjoen rannan ja/tai Sorilan maisemakäytävän välityksellä. Reitit voivat kulkea osin olemassa olevalla tiestöllä, paikoin tulisi perustaa myös uusia polkuosuuksia. Uudet osuudet tulisi suunnitella yhteistyössä maanomistajien kanssa siten, että ne eivät vaikeuta maatalouden harjoittamista (kulun ohjaus niittypo-

luille, puronvarsien suojavyöhykkeille tai muille reunavyöhykkeille). Uusien osuuksien linjauksessa tulisi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää hävinneitä historiallisia teitä. (*Historiallinen tiestö on kuvattu raportissa "Nurmi-Sorilan osayleiskaava; Aitolahden kulttuuriympäristöinventointi 18.4. 2007".*)

Kulttuurimaisemaan mahdollisesti sijoitettavat **uudet rakennukset** tulee sovittaa huolellisesti maisemaan. Maisemarakenteellisesti perinteiset rakennuspaikat ovat paras ratkaisutapa, mutta uudisrakennuksien sijoittamisessa historialliseen pihapiiriin olisi noudatettava erityistä varovaisuutta. Uudisrakennukset tulisi mielellään sijoittaa vanhojen, tuhoutuneiden rakennusten paikoille tai muutoin niin, ettei perinteinen piha-alueen tilanjako ja rakennusten hierarkia muutu merkittävästi. Rakennuksien tulee myös mittakaavaltaan sopia vanhaan rakentamiseen. (Esimerkiksi suuret talli- ja maneesirakennukset eivät yleensä sovi vanhojen pihapiirien mittakaavaan, ja ne on parempi sijoittaa sivummaksi. Suuria uudisrakennuksia ei tule kuitenkaan sijoittaa avoimeen laaksomaisemaan, vaan niille on löydettävä paikka avoimen laakson ja metsäisten rinnealueiden rajavyöhykkeestä tai metsäsaarekkeista.)

Arvokkaiden kulttuurimaisemakokonaisuuksien alueilla tulee kiinnittää huomiota rakennusten ohella myös **rakenteisiin ja kasvillisuuteen**. Aitojen, muurien, laitumien säänsuojien ym. rakenteiden toteutuksessa tulisi käyttää perinteisiä malleja. Myös virkistystoimintoihin liittyvien rakenteiden valinnassa/suunnittelussa on huomioitava alueen maisemakuvalliset ominaispiirteet. Erilaiset massaistutukset (esim. tuulensuojaistutukset, liikennealueiden vastaiset suojaistutukset sekä hevostalouden ja asutuksen/palveluiden väliset mahdolliset suojaistutukset) tulee suunnitella ja

37 ja 38. Metsäsaarekkeita ja reunavyöhykkeitä suunnittelualueella.

39. Laidunalueita ja kasvillisuuden tukemaa pihapiirin muodostusta suunnittelualueella.

toteuttaa alueen maisemaan sopiviksi ja tärkeät näkymät huomioiden. Massaistutuksissa tulee välttää vierasperäisiä kasveja sekä formalistista somittelua ja yhden kasvilajin ratkaisuja. Agraariin kulttuurimaisemaan sopivat monimuotoiset istutukset kasvupaikan olosuhteiden perusteella valituista kestävästä kotimaisista puista ja pensaista. Jalopuita voidaan käyttää harkiten ja perinneperennoja korostettavilla paikoilla, esimerkiksi pihapiirien yhteydessä.

4.5 Viheralueet

Toimintapuistot ja korttelipuistot

Toimintapuistoilla tarkoitetaan tässä koko kaupunginosaa tai useita kaupunginosia palvelevia suhteellisen laajoja kokonaisuuksia, joilla on paljon käyttäjiä. Ne voivat sisältää esim. keskustapuistoja, korttelipuistoja, kaupunginosapuistoja sekä urheilu- ja virkistyspalvelujen alueita. Toimintapuistoissa on tyypillisesti leikkitoimintoja sekä usein myös oleskelualueita ja liikuntatoimintoja. Nurmi-Sorilan alueelle muodostetaan laaja toimintapuistokokonaisuus Nurmiin sekä pienempi puisto Sorilaan. Nurmin toimintapuiston osina toimivat Juoponojan laaksoon sijoittuva kaupunginosapuisto sekä toiminnalliset osa-alueet Nurmin maisemakäytävälle sijoittuvasta osayleiskaavassa kaupunkipuistoksi merkitystä aluepuisto-osuudesta. Näitä puistoalueita yhdistämään tulisi tarkemmassa suunnittelussa linjata pohjois-eteläsuuntainen virkistysyhteys Nurmin keskiosan asuinaluevarausten läpi. Osaksi toimintapuistoa tulee suunnitella keskustatoimintojen alueelle koulupalveluiden läheisyyteen sijoitettava liikuntapuisto, jonne osoitetaan varaukset urheilukentälle sekä uimahallille ja harjoitusjäähallille. Keskusta-alueen kaavarungossa asiaa on jo tutkittu. Sorilassa toimintapuiston luonteiseksi virkistysalueeksi suunnitellaan osayleiskaavassa kaupunkipuistoksi merkitty osuus Sorilan maisemakäytävältä.

Nurmin **toimintapuistoon** tulisi sijoittaa myös skeittipuisto, joka samoin kuin parkourin harjoitteluun soveltuvat rakenteet, voidaan toteuttaa niin puistomaiseen kuin urbaaniin ympäristöön. Muita toimintapuistoihin sopivia rakenteita, toimintoja ja aluevarauksia ovat mm. peli- ja pikniknurmet, käyttöniityt, petankin ja kyykän peluuseen soveltuvat hiekka-alueet, rantalentopallokenttä, minigolf- ja frisbeegolfradat, kuntoilulaitteet, lasten seikkailurata sekä leikki-paikat pienille ja isommille lapsille. Toimintapuistoon liittyviksi alue-

puiston osiksi on alueen tarjoamien lähtökohtien ansiosta mahdollista suunnitella myös kotieläin- ja kasvilajipuistot. Talvitoiminnoista toimintapuistoon sopivat esimerkiksi talvileikkipaikka, luisteluradat, jääliukumäet ja napakelkat. Virallisten, perustetuille pohjille ajettujen latureittien lisäksi voidaan murtomaahiihtoon ajaa pienillekin lapsille sopivia latulenkkejä esimerkiksi aluepuiston pelloille. To-teutuessaan toiminnoiltaan monipuolisena olisi toimintapuistosta mahdollista kehittää perhepuisto.

Yleiskaavan viherverkossa ei ole esitetty asuinaluevarausten sisäisiä puistoja. Tarkemmassa suunnittelussa on määriteltävä mm. **korttelipuistojen ja lähileikkipaikkojen** sijoittuminen. Lähileikkipaikkojen tulisi olla hyvin saavutettavissa. Niiden tulisi sijaita enintään 500 metrin etäisyydellä asunnosta. Tosin alle 300 asukkaan aluevarauksilla etäisyys voi olla myös pidempi. Leikkipaikkojen suunnittelussa kannattaa hyödyntää alueen luonnonympäristöä, ja myös istutukset ja muu viherrakentaminen tulee nähdä mahdollisuutena muodostaa leikkiin houkuttelevia elementtejä. Jotta leikki-paikat voidaan sijoittaa mahdollisimman keskeisesti ja suunnitella ympäristön lähtökohtia (esim. kasvillisuuden ja maaston tarjoama suojaisuus ja virikkeellisyys) mahdollisimman hyvin hyödyntäen, saattaa paikoin olla tarpeen sijoittaa pelikentät erilleen leikkipuistoista. Tavallisesti lähileikkipaikat ja lähikentät sijoittuvat yleiskaavan asuinaluevarausten sisäisiin korttelipuistoihin. Ne voidaan kuitenkin paikoin suunnitella myös osiksi yleiskaavan virkistysalueita

40. Pienetkin kotieläinpuistot tarjoavat harvinaistuvia elämyksiä kaupunkilaisille.

41. Kasvilajipuistot tarjoavat silmäniloa ja palvelevat opetustarkoituksissa. Kasvilajitauluihin voidaan merkitä kohteita myös luonnonmukaisilla viheralueilla, esim. luontopolkujen varsilla.

42. Kenttä-, pensas- ja puustokerroksista muodostuvaa, ”luonnonjärjestystä mukailevaa” viherrakentamista.

tai muita yleisten toimintojen alueita. Osa asemakaavoitettavista korttelipuistoista voi olla myös ns. oleskelupuistoja, joita ei ole varustettu leikkivälinein tai pelikentin.

Viherrakentaminen tulee puistoissa suunnitella kunkin osa-alueen luonteen ja maisemallisen sijainnin mukaisesti. Sorilan, Nurmin ja Juoponojan kaupunkipuistoiksi osoitetut maisemakäytäväosuudet on säilytettävä tilamuodostukseltaan pääosin avoimina ja puoliavoimina. Uusia toimintoja on kuitenkin tarpeen suojata ja rajata kasvillisuuden avulla. Keskikorkeat pensaat sekä harkiten sijoitetut yksittäispuut ja puuryhmät eivät sulje maisemaa. Viherrakentamisessa ja maaston käsittelyssä tulee ottaa huomioon eri osa-alueiden hoitoluokat. Harvoin hoidettavillekin alueille on mahdollista muodostaa puistomaista ympäristöä, kun kunnossapitovaste otetaan huomioon kasvillisuuden ja materiaalien valinnassa. Valitsemalla kasvupaikan olosuhteissa luontaisesti menestyviä ja kasvutavaltaan halutunmuotoisia ja -korkuisia lajeja sekä jäljittelemällä luonnonjärjestystä istutusalueiden suunnittelussa voidaan muodostaa vähällä hoidolla menestyviä puistoalueita, jotka sopeutuvat hyvin myös agraari- ja luonnonmaisemaan.

Ryhmäpuutarha-alueet

Siirtolapuutarha- ja palstaviljelyalueet tarjoavat puuhaa luonnon ja ulkoilman parissa. Keskeisesti virkistysalueiden tai kulkureittien yhteyteen sijoituessaan ne voivat tarjota virkistystä ja elämyksiä myös läpi ja ohi kulkeville. Suunnittelualueelle on osoitettu kaksi ryhmäpuutarha-alueita (RP): Laalahden mäkitupien alue sekä alue Kovapään eteläpuolisilta asuinaluevaraukseen rajautuvilta pelloilta. Laalahden RP-alueella historiallisesti arvokkaat mäkituvat ja niiden pihapiirin muodostus tulee säilyttää. Mikäli alueen yhteyteen halutaan muodostaa uusia siirtolapuutarha- tai viljelypalstoja, tu-

lee ne suunnitella yleiskaavan asuinaluevarauksen osalle. Nurmin RP-alueen suunnittelussa on otettava huomioon alueen luonne rakennetun ympäristön ja agraarin kulttuurimaiseman rajakohdassa. Ryhmäpuutarha-alueita voidaan osayleiskaavaan merkittyjen lisäksi osoittaa myös asemakaavoitusvaiheessa. Palstaviljelyn voidaan katsoa sopivan osaksi avoimena tai osittain avoimena pidettäviä maisemanhoitoalueita.

43, 44 ja 46. Ryhmäpuutarha-alueet tarjoavat mahdollisuuksia hyöty- ja koristekasvien pienimuotoiseen viljelyyn, eli iloa niin kasvattajille kuin ohikulkijoillekin.

45. Periaatepiirroksat ruutukaava- ja soluratkaisuista ryhmäpuutarha-alueilla. Ruutukaavaa, solumallia tai niiden synteesejä voidaan soveltaa niin siirtolapuutarha- kuin viljelypalstoihin.

Siirtolapuutarhojen viehätys perustuu pitkälti pienten rakennusten sekä runsaan kasvillisuuden muodostamaan kokonaisuuteen. Myös palstaviljelyalueet kannattaa rajata istutuksin ja rytmittää perinteikkäästi työkaluvajoina toimivien rakennuksien. Yleiskaavan RP-aluevaraus Nurmissa voidaan toteuttaa joko siirtolapuutarhana, palstaviljelyalueena tai näiden yhdistelmänä. Asemakaavoitusvaiheessa määritellään ratkaisutapa tarkemmin. Myös alueen laajuutta ja rajautumista on mahdollista tarkistaa, sillä se sijoittuu aluepuiston yhteyteen. Ruutukaavaratkaisulla alueelle voidaan luoda tiivis, yhtenäinen ilme sekä tasapuoliset palstat. Soluratkaisulla voidaan saada aikaan maisematilallista vaihtelua jättämällä muuttaman palstan muodostamien solujen väliin esimerkiksi niittyä tai

yleistä puistoaluetta. Jatkosuunnittelussa tulee alueelle määrätä vähintään aitaamistapa, oli RP-alueen tarkempi käyttötarkoitus siten ryhmäpuutarhat tai viljelypalstat. Herkässä kulttuurimaisemassa saattaa olla tarpeen ohjeistaa myös kasvilajikkeiden valintaa sekä mahdollisella siirtolapuutarha-alueella myös pihojen rakenteita ja materiaaleja.

Palstojen ja puutarhojen rajaamisessa on monia mahdollisuuksia rakenteellisista aidoista istutettaviin. Tuulensuojan muodostamiseksi parhaita ratkaisuja ovat pensasaidat ja –aidanteet. Pensasaita on vaihtoehto, jota käytetään usein palstan kulkuväylään rajautuvana julkisivuaitana. Mikäli raja-aitojen hoito on yksityisten palstaviljelijöiden vastuulla, ratkaisu vaatii hoitoon sitouttamista määräyksiin, sillä leikattujen aitojen tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus ja aidat tulee pitää riittävän matalina, jotta ne eivät varjostaisi. Vapaasti kasvavat aidanteet ovat helppohoitaisempia ja runsaammin kukkivia. Ne myös sopeutuvat leikattuja pensasaitoja varmemmin agraariin kulttuurimaisemaan. Mikäli aidanteiden toteutus on yksityisten palstaviljelijöiden vastuulla, tulee pensasvalintoja ohjeistaa luonnostaan riittävän matalina pysyvien lajien/lajikkeiden käyttämiseksi. Eri suunnilta alueet on mahdollista rajata eriluonteisilla aidoilla. Esimerkiksi pelto- ja niittyalueisiin rajautuvalla sivulla voidaan käyttää vapaasti kasvavaa aidannetta, vaikka asuinkortteleihin ja toisiin palstoihin rajautuvilla sivuilla käytettäisiin leikattavaa pensasaitaa. Mahdollisesti käytettäviä puu- tai riukuaitoja tulisi pehmentää kasvillisuudella. Verkkoaitojen käyttöä tulee alueella välttää tai ne on peitettävä pensasistutuksin. Käynti palstoille olisi hyvä järjestää porttien kautta. Palstojen aitaamistavassa on suositeltavaa noudattaa yhtenäisyyttä, mutta porttiratkaisuissa yksilöllisyys voi päästä esiin.

Muut erityisalueet

Asutuksen lisääntyessä suunnittelualueella on ryhmäpuutarha-alueiden ohella tarvetta muillekin erityisalueille, kuten koirankoulutus-alueille ja matonpesupaikalle. Alueen rakentumisen aikana on lisäksi tarvetta väliaikaiseen maa-ainesten varastointiin. Ennestään alueella on Aitoniementien varrelle sijoittuva Aitolahden vanhan kirkon hautausmaa-alue (EH).

Nurmi-Sorilan alueelle tulee suunnitella vähintään yksi **koirapuisto**, joka olisi toivottavaa sijoittaa rannalle siten, että koirilla on uimamahdollisuus. Vaihtoehtoisesti voidaan koirapuisto ja koirien uimapaikka osoittaa alueelle erillisinä. Tarkemmassa suunnittelussa koirapuiston sijaintia määritettäessä tulee huomioida maaston ja ympäristön soveltuvuus. Paikan tulisi olla kulutuskestävyydeltään hyvä, mutta virikkeellisyyden vuoksi luonnonympäristöä kannattaa suosia. Sijoittamista asutuksen keskelle tai hälyisään ympäristöön, kuten vilkkaiden liikenneväylien läheisyyteen, tulee välttää. Rannalle sijoitettaessa tulisi huomioida vesistövaikutusten pitäminen mahdollisimman vähäisinä. Yleiskaavallisten virkistysalueiden käyttöniityiltä on lisäksi suositeltavaa varata aidattavaa tilaa agilitytoiminnalle.

Maa-ainesten varastoinnin tilatarpeet voidaan minimoida huolellisella toteutussuunnittelulla. Alueen maanrakennustöissä syntyvät ylijäämämaamassat tulee pyrkiä hyödyntämään. Esimerkiksi liikenneväylien rakentamisen räjäytystöissä syntyvät kiviainekset voidaan hyödyntää erilaisissa täytöissä ja rakennekerroksissa katurakenteista aina hulevesien imeytysrakenteisiin. Rakentamisen tieltä kuorittavia ravinteikkaita pintamaita voidaan puolestaan hyödyntää viherrakentamisessa ja maisemoinnissa ja moreenimaita muun muassa melueneratkaisuissa. Jotta ylijäämämaamassat voitaisiin hyödyntää mahdollisimman hyvin alueen sisällä, vaaditaan asiassa huolellista toteutusvaiheen suunnittelua.

Hulevesi- ja tulvapuistot sekä muut suojaviheralueet

Yleiskaavan viherverkossa ei ole tyytety suojaviheralueita. Ne määräytyvät tarkemman suunnittelun ohjaamien ratkaisujen myötä. Liikenteen suojaviheralueiden suunnittelua on tarkasteltava osana meluntorjunnan suunnittelua, ja teollisuus- ja työpaikkatoimintojen mahdolliset suojaviheralueet täsmenytvät vasta asemakaa-

voitusvaiheessa. Nurmissa ja Tarastenjärvellä suojaviheralueiden suunnittelussa tulee yhtenä suunnittelutavoitteena pitää jätteenkäsittelykeskuksen haittavaikutusten minimoimista. Kasvillisuuden ja maastonmuotoilun avulla voidaan muun muassa sulkea näkymiä sekä estää roskien kulkeutumista.

Suojaviheralueiksi luokitellaan myös vesistöjen suojeluun varatut alueet. Suunnittelualue on vesien kerääntymisalue, jonka läpi virtaa purojen välityksellä vesiä laajalta suurvaluma-alueelta. Suunnittelualueen puronvarsien vettä pidättävät painanteet ja turvealueet toimivat luontaisena vesistön suojana kevään sulamisvesivirtaaman aikaan sekä muissa tulvatilanteissa. Nurmin ja Sorilan asuinalueiden sekä Tarastenjärven teollisuusalueiden rakennuttua muodostuu lisäksi runsaasti hulevesiä ja perustusten kuivatusvesiä, jotka on tarkoitus käsitellä pääasiallisesti tarkastelualueella.

Kallioinen ja savivoittoinen maaperä ei luontaisesti sovellu imeytykseen, joten hulevedet johdettaneen vesistöön, lukuun ottamatta tummaverkkoperhosniittyjen kosteustasapainon turvaamiseksi vaadittavia rakenteellisia imeytysratkaisuja. Ennen vesistöön johtamista hulevedet tulee käsitellä kiintoaineen ja mahdollisten haitta-aineiden laskeuttamiseksi ja sitomiseksi. Osayleiskaavatyön yhteydessä on laadittu hulevesien hallinnan yleissuunnitelma,

47

jossa on osoitettu tilavarauksia ja menettelytapoja erityyppisille osa-alueille. Tilavaraukset ovat ainoastaan karkeasti mitoittavia ja suuntaa antavia, asemakaavoitusvaiheessa määritellään hulevesien käsittelytoimintojen tarkempi sijoittuminen ja toteutustapa.

Viher- ja vapaa-alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on siis osoitettava aluevaraukset hulevesien käsittelyyn ja tulvasuojeluun. Nämä alueet sijoittuvat luontevasti toistensa yhteyteen siten, että hulevesipuistojen laskeutusaltaissa ja kosteikoissa käsitellyt vedet ohjataan ojiin ja puroihin, joiden varsille tulvaniityt ja kosteikot sijoittuvat osin jo luonnostaan.

Asutuksen välittömään läheisyyteen sijoittuvat hulevesien käsittelyratkaisut tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että niistä muodostuu laadukasta rakennettua, puistomaista tai luontaiselta näyttävää ympäristöä. Viherrakentamisen keinoin tai luonnonympäristöä hienovaraisesti muokkaamalla ja rikastuttamalla hulevesi- ja tulvapuistoista voidaan luoda reheviä, vesiaiheiden elävöittämiä keitaita. Rakennetussa ympäristössä hulevesien hallintaa voidaan toteuttaa myös urbaanein ratkaisuin, joissa vesi näyttäytyy vaikkapa altaissa, kanavissa ja ilmastavissa kiviputouksissa.

Maa- ja metsätalousalueet

Suunnittelualueella taajama sekä maa- ja metsätalousalueet sijoittuvat toistensa välittömään läheisyyteen. Näin ollen maa- ja metsätaloudessa on huomioitava virkistys-, maisema- ja luontoarvot. Puuntuotannon ohella metsän hoidon tavoitteena tulee pitää mahdollisimman monikäyttöinen, moni-ilmeinen ja luonnoltaan monimuotoinen metsä. Uudistusalat on suositeltavaa pitää pieninä ja rajata maastoon sopiviksi. Asuinalueiden välittömässä läheisyydessä sekä muissa maisemallisesti tärkeissä reunavyöhykkeissä ja metsäsaarekkeissa tulee metsän uudistamisessa suosia poimintahakkuita. Asuinalueita rajaavassa metsämaisemassa on vältettävä erityisesti rinteeseen nähden kohtisuoria tai mäenlaelle sijoittuvia avohakkuita. Maa- ja metsätalousalueille kohdistuvia suunnitelmia tehtäessä ja toimenpiteitä harkittaessa tulee lisäksi huomioida erityisesti kappaleissa 4.1, 4.3 ja 4.4 esitetyt kulttuurimaisema-, luonto- ja vesistönsuojelullisia arvoja koskevat ohjeet ja suositukset.

48

49

47-51. Hulevesien käsittelyratkaisut voidaan suunnitella osaksi niin luonnonmuokaista tai puistomaista kuin urbaaniakin ympäristöä.

50

51

52-55. Eri luonteisia ja eri tavoin sijoittuvia kevyen liikenteen reittejä.

4.6 Virkistystä ja kevyttä liikennettä palvelevat reitit

Tarkastelualueen lähtökohdat ja suunniteltu maankäyttö antavat mahdollisuudet monipuolisen reittiverkoston muodostamiseen alueelle. Viherverkkosuunnitelman kartalla 3 (liite 5) on osoitettu alueelle suunniteltavat tärkeimmät virkistys- ja kevytliikenteen reitit. Jatkosuunnittelussa täsmennetään reittien tarkemmat linjaukset ja määritellään alemmanasteiset reitit.

Kevyen liikenteen reitit sijoittuvat alueella pääasiallisesti moottoriliikenneväylien vierelle, missä ne suunnitellaan osiksi liikenne-alueita ja päällystetään kestopäällysteellä tai kiveyksellä. Paikoin kevyt liikenne on osoitettu kokonaan erilleen moottoriliikenteestä, asuinalueiden sisällä tai viheralueilla kulkeville reiteille. Nämä väyläosuudet suunnitellaan ympäristönsä mukaan urbaaneiksi, raittimaisiksi, puistomaisiksi tai maaseutumaisiksi, ja niillä voidaan käyttää myös sitomattomia päällysteitä, esimerkiksi kivituhkaa. Kaikki kevyen liikenteen reitit tulee taajama-alueella valaista.

Kevyen liikenteen reitistöä täydentävät eriaisteiset **ulkoilureitit** seudullisista paikallisiin. Ulkoilureittien muodostamisessa voidaan hyödyntää vähäliikenteisinä pidettäviä vanhoja hiekkateitä. Mahdollisuuksien mukaan uusien reittiosuuksien suunnittelussa tulisi hyödyntää myös hävinneitä historiallisia teitä. Ulkoilureittien kuluskerros tulisi alueella toteuttaa sitomattomilla päällysteillä. Sorilan kolmen kilometrin mittainen ulkoiluun ja hiihtoon varattu lenkki sopii toteuttavaksi pururatapohjaisena kuntopolkuna. Uusien reittiosuuksien linjausta tarkemmin suunniteltaessa kannattaa huomioida, että luonteva paikka löytyy usein korttelialueiden ja viheralueiden rajapinnasta. Näin voidaan samalla estää piha-alueiden epätoivottu levittäytyminen yleisille alueille eikä kapeita metsäkäytäviä pirstota. Suunniteltaessa tarkemmin ulkoilun ohjaamista metsäalueilla on tiedostettava kulutuksen ja mahdollisen valoisuuden lisääntymisen vaikutukset metsän kasvillisuuteen.

Virkistysreittien tarkemmassa suunnittelussa tulee lisäksi huomioida maatalous. Uudet osuudet tulisi suunnitella siten, että ne eivät kohtuuttomasti vaikeuta maatalouden harjoittamista. Päinvastoin reittejä pitkin voidaan tarjota kulkumahdollisuus alueelta toiselle siirtyville maatalouskoneille, etenkin jos tämä edesauttaa kulttuurimaiseman säilymistä. Kävelyyn, pyöräilyyn ja hiihtoon tarkoitetut

reitit tulisi erottaa hevosreiteistä. Näiden reittien risteämiskohdat tulee pitää mahdollisimman vähäisinä ja suunnitella huolellisesti, eritasoratkaisutkin saattavat paikoin olla tarpeen, esimerkiksi Partolan kohdalla.

Kintulammen retkeilyalueelle johtava seudullinen ulkoilureitti on esitetty toteutettavaksi Nurmin ja Palonkylän maa- ja metsätalouksvaltaisille alueille. Myös jatkosuunnittelussa seudullinen ulkoilureitti tulee linjata siten, että jätteenkäsittelykeskuksen suuntaan jää riittävä suojavyöhyke eikä arvokkaille luontokohteille aiheuteta häiriötä (tummaverkkoperhosniittyjen suojaisuuden ja vesitasapainon säilyttäminen, lepakkoalueen säilyttäminen mahdollisimman yhtenäisenä, liito-oravabiotooppien ja -yhteyksien huomiointi). Huomioimalla erilaiset luonto- ja maisematyypit sekä maasto voidaan seudullisesta ulkoilureitistä suunnitella tilamuodostukseltaan ja näkymiltään vaihteleva, elämyksellinen reitti.

Yksityiskohtaisessa suunnittelussa tulee lisäksi huomioida, että seudullista ulkoilureittiä ja sille johtavia yhdysreittejä on ajateltu hyödynnettävän Nurmi-Sorilan alueellisessa virkistysverkossa siten, että ne yhdistävät Palonkylän Nurmiin ja toimivat kuntoiluun ja hiihtoon tarkoitetun kehän osina Nurmissa. Seudullisen ulkoilureitin tulee profiililtaan soveltua hiihtoon, ja Palon kylän ja Nurmin keskustan välisillä osuuksilla tulisi olla tilavaraus (tai rinnakkaisyyhteys) myös talviaikaiseen kävelyyn.

Runsaan käyttöpaineen alaisten ulkoilureittiosuuksien tulee turvallisuu- den ja viihtyisyyden varmistamiseksi olla valaistuja. Lepakko- alueilla kulkevien reittien kohdalla on huomioitava kohdassa 4.1 esitetyt suunnitteluohjeet.

Maisemallisesti ja luonnonoloiltaan herkimille alueille soveltuvat parhaiten luontopolut ja muut polkumaiset reitit. Rantojen ja kos- teikkojen polkuosuuksilla voidaan tarvittaessa käyttää pitkospuu- ja/tai laiturirakenteita kulun ohjaamiseksi ja maaston suojaamiseksi.

Arvokkaiden kulttuurimaisemakokonaisuuksien alueelle tulisi to- teuttaa luonto- ja kulttuuripolut, joiden suunnittelussa kannattaa huomioida oheisessa taulukossa esitetyt arvotekijät ja kohteet:

57. Laiturirakenteita vaikea- kulkuisessa ja kulutukselle herkässä ympäristössä.

56. Suunnittelualueen vähä- liikenteisinä pidettäviä hiek- kateitä voidaan hyödyntää ulkoilureitistön osina.

NURMIN LUONTO- JA KULTTUURIPOLKU

luontokohteet mm.

- lepakot
- rantaniityt
- Merjanlahteen laskeva puro
- pallekivikko
- murroslaakso
- Hangaslahden kasvillisuudeltaan arvokas- alue

maisema- ja kulttuurikohteet mm.

- 1700- ja 1800-lukujen asuinpaikat, tiet ja pellot
- kulttuuriympäristökohteet
- Nurmin kylän historiallinen sijaintipaikka
- historiateemana esim. isojako sekä höyrylaiva- ja huvilakausi
- levähdysmahdollisuus näkymiltään parhailla paikoilla

LAALAHDEN LUONTO- JA KULTTUURIPOLKU

luontokohteet mm.

- perinnebiotoopit
- vanha metsä
- lepakot
- tummaverkkoperhonen ja muu arvokas hyönteistö
- liito-orava
- purolehto
- alueen linnusto ja harvinainen kasvillisuus
- jäätikkövirtauksien jättämät uurteet kalliossa
- murroslaakso

maisema- ja kulttuurikohteet mm.

- 1700- ja 1800-lukujen asuinpaikat, viljelys- ja laidunmaat ja myllynpaikat
- kulttuuriympäristökohteet
- perinnemaisemat
- historiateemoina esim. rusthollit, mäkitupalaiset ja järvien kuivatus
- Ämmämaen tuhoutuneiden pronssi- ja/tai rautakautisten lapinraunioiden sijaintipaikka
- levähdysmahdollisuus näkymiltään parhailla paikoilla

SORILAN-PALON-PARTOLAN LUONTO- JA KULTTUURIPOLKU

luontokohteet mm.

- Sorilan katajakedon luonnonsuojelualue ja muut kedot, niityt ja kosteat pellot ja niiden arvokas kasvi- ja hyönteislajisto, kuten tummaverkkoperhonen
- kosteikkojen, lampien, purojen ja Sorilan-joen muodostama avainbiotooppien yhte- näinen nauha ja sen arvokas kasvi- ja hyönteislajisto sekä linnusto

maisema- ja kulttuurikohteet mm.

- 1700-luvun asuinpaikat, pellot, myllyn- paikat ja tiet (huom. myllylammen muinaisjäänköhde)
- kulttuuriympäristökohteet
- historiateemoina esim. ryhmäkylät, kestikievarit, vanha maantie
- vesiaiheet, rannat ja kosteikot: Sori- lanjoki, Sorilanlammi, Utukanlammi, Myllylampi, laskupurojen yhtymäkohta Utukan pohjoispuolella, purojen ala- juoksut ja koskikohdat metsän ja pel- lon rajavyöhykkeessä.
- näköalapaikka läntistä Palonkylää rajaavan rinteiden päälle ja lintutorni pienvesistökokonaisuuden varrelle
- levähdysmahdollisuus myös muilla näkymiltään parhailla paikoilla

58a

58b

58a ja 58b. Lunnanmukai- sille virkistysalueille sopivat myös kevyesti perustetut tai polkumaiset reitit.

58c

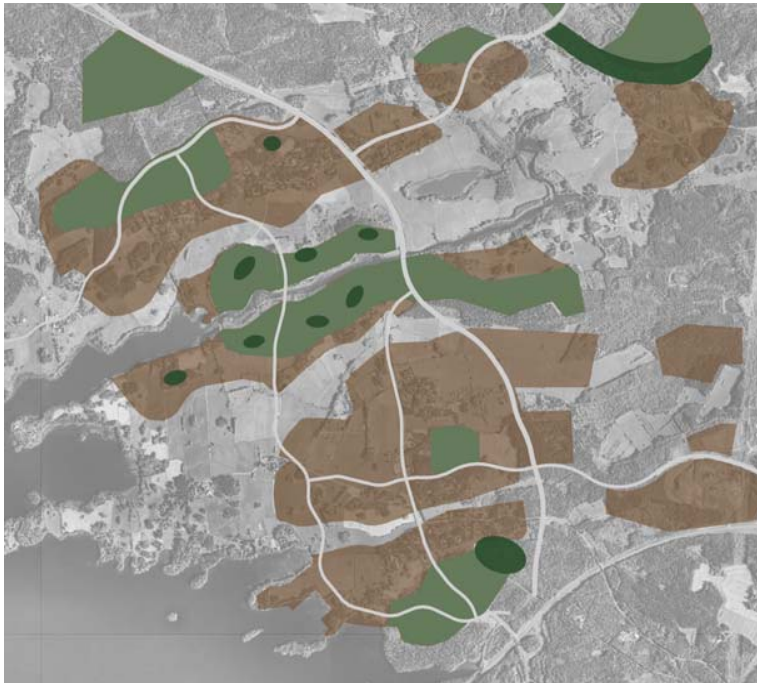
58c. Avoimessa kulttuuri- maisemassa voidaan reitit peltokuvioita rikkomatta linjata ojien ja purojen suo- javyöhykkeille tai muille reunavyöhykkeille.

5 OHJEISTUS YLEISKAAVAN RAKENTAMISALUEILLE

5.1 Rakentamisalueiden luonne ja sijainti maisemarakenteen osana

Nurmi-Sorilan rakentamisen alueet sijoittuvat maisemakuvaltaan osittain agraarina säilyvään ympäristöön ja osittain maakuntakaavalla maakunnallisesti arvokkaaksi määritellyn kulttuuriympäristökokonaisuuden alueelle. Tämä viitekehys tulee huomioida alueen jatkosuunnittelussa tavoitteiden asettelusta toteutukseen. Varminta olisi suosia suomalaisen rakennusperinteen mukaisia tai siitä ammentavia uusia ratkaisuja.

Osayleiskaavassa on osoitettu rakentamista maisemallisilta lähtökohdiltaan hyvin erilaisille alueille. Liitteessä 2 (Osa-alueiden yleispiirteiset maisemalliset lähtökohdat) on eritelty rakentamisen kohdealueiden ominaispiirteitä lyhyesti. Kunkin alueen luonne tulee huomioida niiden tarkemmassa suunnittelussa. Tämä asettaa

59-61. Rinne- ja selännealueiden maisemakuvaa rajava rooli voidaan säilyttää tiiviillä rakennusmassoitte-
lulla (60) tai runsaalla vihermassalla (59 ja 61).

Vaaleanvihreällä kokonaisuudet, joiden luonne säilytetään maisemaa rajaavana alueiden rakentuessa. Tummanvihreällä korostettu maisemaa jäsentävät laet ja reunat, jotka säilytetään kasvullisina. Tällaiset ratkaisut edesauttavat osaltaan myös pienilmaston säilymistä suojaisana. Ilman riittävää kasvipeitettä tai harkittua massoitte-
lun rinteet ja selänteet voivat muuttua erittäin tuulisiksi.

haasteita mutta tarjoaa myös mahdollisuuksia identiteetiltään omailemaisten kokonaisuuksien muodostamiseen.

Rakentamisen alueiden tarkemmassa suunnittelussa on pidettävä mielessä alueiden sijainti maisemarakenteessa sekä maisematilakokonaisuuden osina ja määrittäjinä.

Maisemaa jäsentävien reunojen ja lakien rooli tulisi säilyttää osoittamalla ne esimerkiksi korttelipuistoiksi tai kasvullisiksi alueen osiksi tonteilla. Yleisesti ottaen rakentaminen tulee suunnitella ja toteuttaa siten, että maastonmuotoilu (tonttien tasaus, liikenneväylien pengerrys jne.) on mahdollisimman vähäistä.

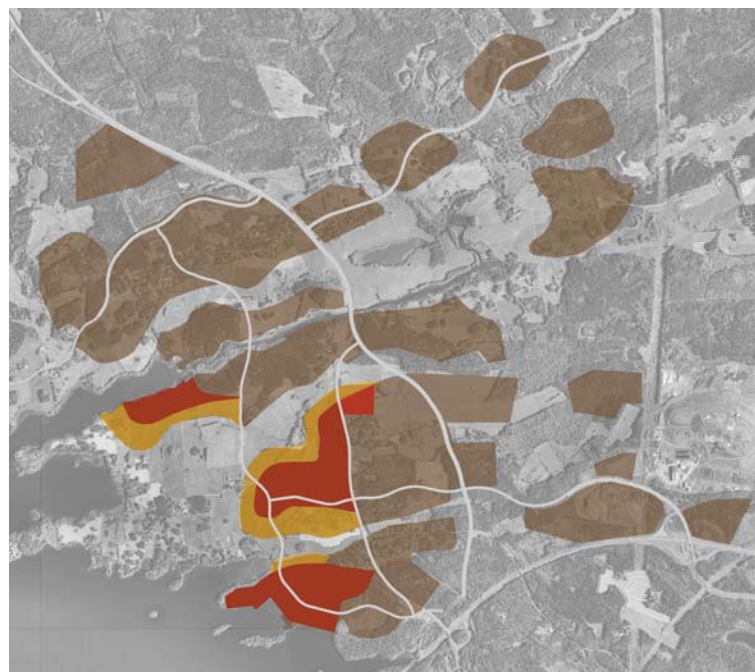
Suunniteltaessa **maisemaa rajaavien laajempien kokonaisuuksien**, kuten rantaselänteiden ja avointa maisemaa ympäröivien metsäisten rinteiden, rakentamista tulee ratkaisun tukea alueen maisemakuvallista roolia. Tämä voidaan toteuttaa tiiviillä maisemarakennetta korostavalla rakennusmassoitte-
lulla ja/tai säilyttämällä/istuttamalla riittävästi vihermassaa (kts. kuva 61), jotta alueen maisematilallinen funktio säilyy. Rinteille sijoittuvilla tiivis-matala-
alueilla voidaan tilamuodostuksessa ja kattomaisemien suunnittelussa ottaa oppia vaikkapa vanhoista kaupungeista, esimerkiksi Porvoosta.

Avoimeen maisematilaan, Nurmin keskeiselle peltoaukealle ja Näsijärven rannalle, sijoittuvien rakentamisen alueiden suunnittelussa tulee myös pyrkiä muodostamaan mittakaavaltaan ja tilamuodostukseltaan miellyttävää ja pienilmastollisesti suojaisaa rakennettua ympäristöä (kts. kuvat 62, 63 ja 65). Pitkiä suoria katulinjauksia ja muita tuulta voimistavia tai pyörteilyä aiheuttavia suunnitteluratkaisuja tulee välttää. Erityisen huolellinen kannattaa olla päätuulen-suuntaisten ja avovesialueeseen nähden kohtisuorien tilojen suhteen. Toisaalta näkymät ympäröivään avoimeen maisemaan ovat toivottavia alueellisia vetovoimatekijöitä.

Rakentamisen ja säilytettävän maaseutumaisen kulttuurimaiseman väliseen suhteeseen tulisi jatkosuunnittelussa kiinnittää erityistä huomiota. Näiden alueiden välinen rajanmuodostus on tarpeen, mutta muurimaista kovaa rajapintaa tulee välttää ja sen sijaan pyrkiä soljuvaan, hieman läpinäkyvään rajaan. Tiiviin rakenteen ja avoimen maiseman rajakohtaa tulisi pehmentää rakennusten suuntauksen, sijoittelun ja massoittelun keinoin tai väljemmin rakennettavalla reunavyöhykkeellä (kts. kuva 64). Myös kasvillisuuden käyttö rajavyöhykkeessä on tarpeen niin maisemakuvalisista syistä kuin tuulensuojan muodostamiseksi. Tuulensuojakasvillisuuden tarkemmassa suunnittelussa kannattaa huomioida, että monikerroksinen hieman läpäisevä vihermassa on tehokkaampi vaimentaja kuin hyvin tiivis seinämäinen kokonaisuus.

62

63

Punaisella avoimeen maisematilaan rakentuvat kokonaisuudet, joiden tarkemmassa suunnittelussa kiinnitettävä erityistä huomiota suojaisan pienilmaston muodostukseen sekä maisemarakenteen muodostukseen kaupunkirakenteen keinoin. Keltaisella korostettu reuna-alueita, joilla kaupunkirakenteen ja avoimen agraarimaiseman välisen rajavyöhykkeen tarkastelu tarpeen.

62, 63 ja 65. Pienilmastollisesti suojaisaa katu- ja pihaatilaa vanhassa ja uudessa ympäristössä.

64. Keskustan kaavarunkosuunnitelmassa esitetty eräs asuinalueen rajautumistapa avoimeen maisemaan.

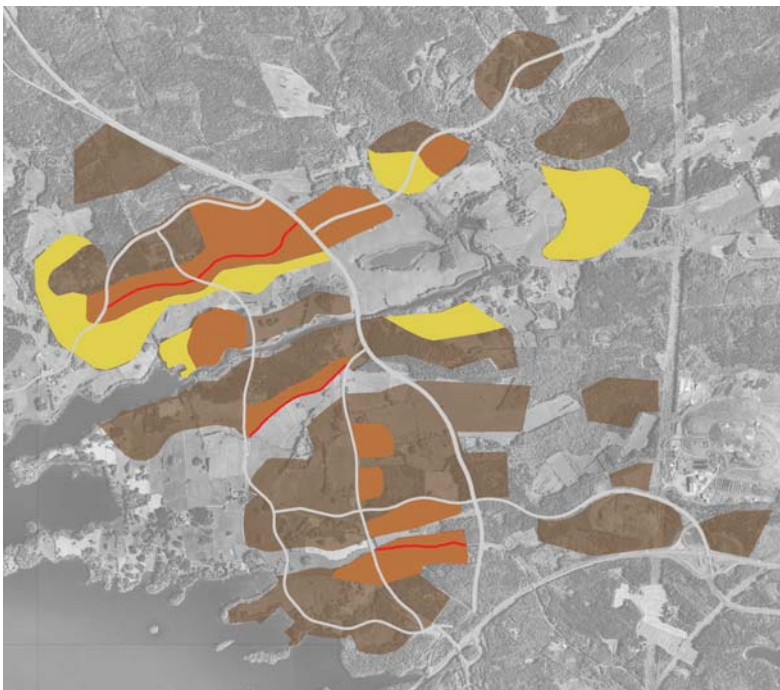
64

65

31

Keltaisella mosaiikkimaiseen kulttuurimaisemaan tai selänteeseen ja laakson pienipiirteiseen rajavyöhykkeeseen sijoittuvat rakentamisen alueet. Oranssilla kokonaisuudet, joilla olemassa oleva taajamarakenne asettaa lähtökohtia alueiden tarkempaan suunnitteluun. Punaisella merkitty nauha-taajamaa muodostavat historialliset kylänraitit.

66. Myös uudisalueet voidaan toteuttaa mittakaavaltaan hyvin pienipiirteisinä. Kapeat katualueet edellyttävät huolellista talvikunnossapidon suunnittelua.

Arvokkaiden maisema-alueiden reunoille **mosaiikkimaiseen kulttuurimaisemaan tai metsäisen selänteeseen ja viljelyslaakson pienipiirteiseen rajavyöhykkeeseen** sijoittuvien rakentamisen alueiden tarkemmassa suunnittelussa tulee välttää formalistisia ja rakeisuudeltaan tasapaksuja ratkaisuja. Myös rakentamisen mittakaavan olisi sopeuduttava alueiden maisematilalliseen mittakaavaan. Pienet kasvillisuusaarekkeet kannattaa säilyttää/kehittää koruiksi alueilla. Väljästi rakennettavilla kulttuurimaiseman reuna-alueilla rakennusten sijoittelun tulisi perustua rakennuspaikan asettamiin lähtökohtiin ja perinteiseen pihapiirin muodostukseen. Lisäksi rakennustapaa sekä piha-alueiden järjestelyä, aitaamista ja kasvillisuutta koskevien kaavamääräysten ja/tai ohjeiden laadintaan tulisi arvokkaiden maisema-alueiden reunoilla kiinnittää erityistä huomiota.

Nurmi-Sorilasta on erotettavissa kokonaisuuksia, joilla olemassa oleva taajamarakenne asettaa lähtökohtia alueiden tarkempaan suunnitteluun. Tällaisia ovat esimerkiksi Aitoniementien, Lauritanhuan ja Lintukalliontien varret sekä Jokivalkaman mäki.

Metsäisten selänteiden ja viljelysten rajakohdassa kulkevat Aitoniementie, Lauritanhuan pohjoisosa ja Lintukalliontien länsiosa ovat historiallisia teitä, jotka ovat linjaukseltaan muuttuneet vain paikoin tai eivät ollenkaan. Näiden **tienvarsien täydennysrakentaminen** tulisi suunnitella olevan rakennuskannan lähtökohdista kylänraittimaisiksi kokonaisuuksiksi. Ainakin Aitoniementien varrellä tulee kiinnittää erityistä huomiota perinteiseen rakentamistapaan ohjaaviin asemakaavamääräyksiin tai ohjeistuksiin. Myös piha-alueiden jäsentelyssä, rajaamisessa ja kasvillisuuden valinnassa tulisi ohjeistaa perinteisiin ratkaisuihin. Kuuluvathan suomalaisen kylänraitin tunnelmaan portinpielien tuoksuvat ruusut ja katutilaan kurkottavat syreenit.

Jokivalkaman kallio-moreenimäen nykyinen loma-asuntoalue on pienipiirteinen ja omaleimainen kokonaisuus, jonka kehittämisessä niinikään kannattaa säilyttää alueellinen identiteetti. Suuria yksittäisiä rakennusmassoja tulee siksi välttää, vaikka rakennusten sijoittelu voi olla tiivistä. Alueen luonteeseen sopisi esimerkiksi pienipiirteinen ylöspäin suuntautuva rakentaminen Pispalan tapaan. Tällä nykyisin yhtenäisellä alueella rakentamistavan ohjeistukseen tulee uudis- ja lisärakentamista ajatellen kiinnittää erityistä huomiota.

Uuden maankäytön myötä rakentaminen laajenee Nurmissa lähemmäs Tarastenjärven jätteenkäsittelykeskusta. Näiden **työpaikka- ja teollisuusalueiden** tarkemmassa suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota näkymiin. Kaavoituksen, rakennussuunnittelun ja vihersuunnittelun keinoin voidaan estää näkymiä jätetäyttömäelle paitsi kyseisiltä teollisuus- ja työpaikka-alueilta myös niiden länsipuoliselta asuinalueelta ja eteläpuoliselta valtatieltä.

Ympäröivää olemassa olevaa puustoa kannattaa säilyttää, sillä täysikasvuinen havu- tai sekametsä antaa näkösuojaa useampi-kerroksisistakin rakennuksista, mikäli kasvillisuus sijoittuu riittävän lähelle rakennusta. Uudet rakentamisen alueet sijoittuvat kuitenkin suurelta osin avoimeen maisemaan. Tästä syystä asemakaavavaiheessa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennusmassoihin, kasvullisiksi varattaviin alueisiin ja alueen osiin sekä katulinjauksiin. Rakennussuunnittelua saattaa olla tarpeen ohjeistaa mm. ikkunoiden suuntaamisesta.

5.2 Liikennealueet ja pysäköinti

Osayleiskaava ja tulevaisuuden ennustetut liikennemäärät tuovat muutoksia alueen liikenneverkkoon ja olemassa olevien väylien luonteeseen. Osayleiskaavassa esitettyjä uusia liikenneväyliä ovat kokoojaluokkainen Nattarin puistokatu sekä Kaitavedentietä ja Aitoniementietä ohittavat maanteiden 338 ja 14193 uudet osuudet.

Uudet maanteiden ohitustieosuudet kulkevat paikoin rakentamisen alueiden läpi tai niitä sivuten. Tämä asettaa näillä osuuksilla tarpeita melusuojaukseen ja mahdollisesti pölyä sitovien kasvullisten alueiden jättämiseen/istuttamiseen. Melunsuojausrakenteita ja suojaviheralueita voidaan mahdollisesti hyödyntää Nurmissa myös asuinalueilta jätetäyttömäelle suuntautuvien näkymien estämisessä.

Kaitavedentie muuttuu **Nurmissa** maantiestä alueen sisäiseksi kokoojaväyläksi uuden ohitustien rakentamisen myötä. Tämän muutoksen tulisi näkyä liikennemiljöössä ja katutilan mittakaavassa. Huomiota olisi siis kiinnitettävä paitsi itse liikennealueeseen myös sitä reunustavaan rakentamiseen ja kasvillisuuteen. Lisäksi

näkymiin olisi hyvä saada vaihtelevuutta esimerkiksi pienillä väylän linjauksen muutoksilla. Uudet asemakaavoitusvaiheessa suunniteltavat risteysalueet tarjoavat mahdollisuuden paikallisten solmu-kohtien muodostamiseen ja sitä kautta tien jakautumiseen mielikuvatasolla pienempiin osuuksiin.

Sorilassa Kaitavedentie säilyy maantienä arvokkaassa kulttuurimaisemassa nykyisellä paikallaan. Liikennemäärien ennustettu kasvu asettaa paineita tien parantamiseen ja melusuojaukseen. Muutokset olisi suunniteltava ja toteutettava maisemakuvallisesti laadukkaasti. Ratkaisulla olisi pyrittävä tien yli (kävelijät, pyöräilijät), ja mahdollisuuksien mukaan myös tieltä (autoilijat), avautuvien hienojen näkymien säilymiseen.

Nattarin puistokatu kulkee sekä urbaanilla keskusta-alueella että pientalovaltaisilla alueilla ja avoimessa peltomaisemassa. Se ylittää myös Sorilanjoen ja liittyy Sorilan kylänraittiin. Väylän suunnitteluun ja laadukkaaseen toteutukseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Katu tulisi tilavarauksistaan huolimatta suunnitella katumiljööltään ja tilalliselta mittakaavaltaan viihtyisäksi ja linjauksel-

Rakentamisen alueet, joilla kiinnitettävä erityistä huomiota ympäristöhäiriöiden torjuntaan (esim. liikennemelu & -tärinä) ja/tai maisemavaurioiden näkyvyyteen (jätetäyttömäki). Punaisella avoimeen maisemaan sijoittuvat rakentamisen alueet, joilla rakennus- ja vihermassoittelun roolit korostuvat. Vihreällä metsämaastoon sijoittuvat rakentamisen alueet, joilla haittojen ehkäisyssä on mahdollista hyödyntää olemassa olevaa puustoa.

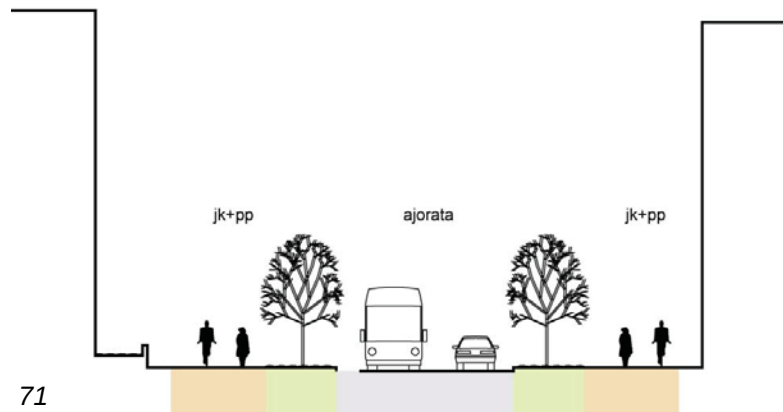

68. Istutuksia tehokkaana tilanjakajana katualueella.
69. Paikoitusta pihakannen alla.
70. Kadunvarsipysäköintiä.

71 ja 72. Keskustan kaavarunkosuunnitelma (72) ja siinä esitetty näkemys Nat-tarin puistokadun mahdollisesta poikkileikkauksesta (71).

taan hieman mutkittelevaksi. Tilavaikutelman synnyttäjinä on huomioitava kadunvarren rakennukset, rakenteet ja kasvillisuus sekä katualueen istutuskasvat, puurivit ja kalusteet. Näin ollen maankäytön jatkosuunnittelun sekä viher-, katu- ja kunnallisteknisen suunnittelun yhteistyön olisi oltava tiivistä.

Maisemallisesti arvokas historiallinen **Aitoniementie** muuttuu rakentamisen aluevarausten kohdalla maantiestä alueen sisäiseksi väyläksi uuden ohitustien rakentumisen myötä. Väylä on siten mahdollista säilyttää kylänraittimaisena, vaikka lähialueelle sijoittuu runsaasti uutta asutusta. Aitoniementien linjausta ei tule muuttaa eikä katutilaa leventää. Kevyen liikenteen väylät tulisi osayleiskaavan osoittamien periaatteiden mukaisesti rakentaa erilleen pääväylästä, ainakin niillä osuuksilla, joilla ne eivät nykyiselle liikennealueelle mahdu. Sorilan maisemarakenne tarjoaa hyvät lähtökohdat kevyen liikenteen väylien erilleen sijoittamiselle viihtyisään ja turvalliseen ympäristöön.

Palonkyläntien tiemiljööstä on täydennysrakentamisen alueiden myötä mahdollista kehittää miellyttävä pienipiirteinen kylänraitti. Tien länsipää tulisi kuitenkin säilyttää linjaukseltaan ja luonteeltaan nykyisellään sekä sen varrella pohjoispuoliset rajaavat rinteet puustoisina ja eteläpuoliset Utukan ympäristön pelto- ja niittyaukeat rakentamattomina.

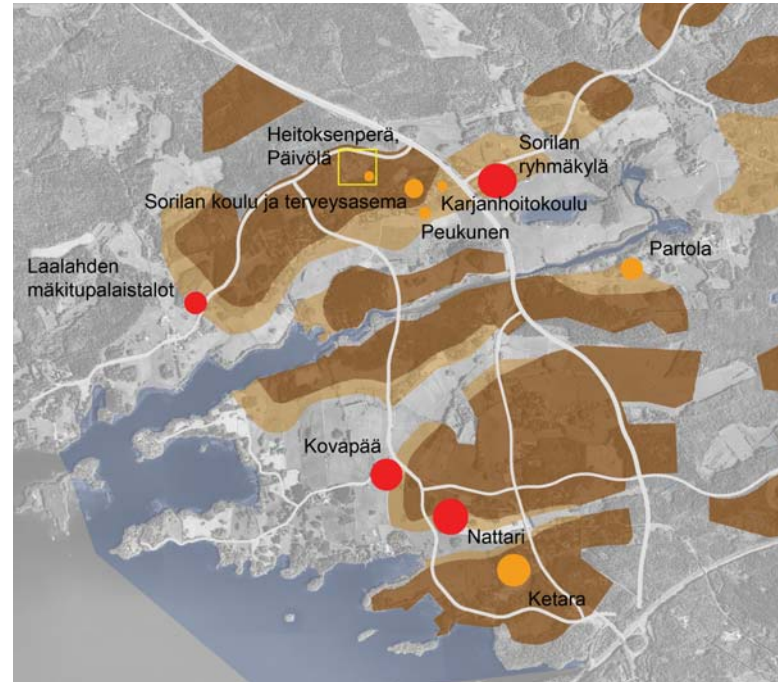
Keskustan palvelujen läheisyydessä ja tiiviisti rakennettavilla asuinalueilla **pysäköintiratkaisujen** suunnitteluun on kiinnitettävä erityistä huomiota. Pysäköintialueet eivät saisi hallita maisemaa, ja niitä tulisi jakaa kasvillisuuden avulla osa-alueisiin. Keskustan kerrostalo- ja palvelualueilla maanlainen paikoitus, kansirakenteet tai pysäköintilaitokset saattavat olla tarpeen esim. kaupunkikuvallisista syistä. Myös tiiviin ja matalan rakentamisen asuinalueilla pysäköinti vaatii huolellista suunnittelua. Mikäli kortteleissa päädytään käyttämään keskittyviä paikoitusratkaisuja, voidaan autojen asemaa miljöössä häivyttää tasoeroilla, kasvillisuudella, piharakennuksilla ja rakenteilla. Vieraspysäköinti voidaan järjestää tiiviisti rakennetuilla alueilla myös tonttikatujen varsille.

5.3 Rakentamisalueilla erityishuomiota vaativat kulttuuriympäristökohteet

Osayleiskaavan rakentamisen aluevarauksien sisään jää muutamia arvokkaita kulttuuriympäristökohteita: Nurmissa Nattari ja Aitoranta (Ketara), Sorilassa vanha ryhmäkylä, kyläkeskus ja Heitoksenperä. Lisäksi rakennetun ympäristön ja agraarimaiseman rajavyöhykkeeseen jäävät Kovapää, Laalahden mäkitupalaistalot ja Partola. Nämä kohteet on huomioitava alueiden tarkemmassa suunnittelussa kunkin kohteen ominaisuutteen ja arvotekijöiden asettamista lähtökohdista.

Asutus- ja rakennushistoriallisesti merkittävän **Nattarin** pihapiiri puukujineen on kokonaisuutena hieno ja sijaintinsa vuoksi maisemakuvaa hallitseva. Ympäröivien alueiden tarkemmassa suunnittelussa tulee tavoitteena olla kohteen maisemallisen merkittävyyden säilyttäminen. Osayleiskaavan virkistysalue Juoponojan laaksossa on hyvä ratkaisu kohteen eteläpuolella. Sen virkistystoimintojen ja kasvillisuuden tarkemmassa suunnittelussa tulee pyrkiä maisematilan säilyttämiseen pääsiallisesti avoimena. Muilta sivuiltaan Nattarin pihapiiri rajautuu osayleiskaavallisiin rakentamisen alueisiin. Pihapiirin länsireunaa rajaa kasvillisuus, joten tarkemmassa suunnittelussa rakentaminen voidaan tällä puolen osoittaa kohteen välittömään läheisyyteen. Idässä päärakennuksen edustan pihalueta reunustaa todennäköisesti 1920-luvulta peräisin oleva pitkä navettarakennus. Uudisrakentaminen on tarkemmassa suunnittelussa mahdollista tuoda tälläkin puolen melko lähelle pihapiiriä, sen itäpuolella olevien kasvillisuusaarekkeiden tuntumaan. Tällöin säilyvät vielä näkymät Juoponojan laaksosta komealle navetalle ja koilliseen suuntautuvalla puukujalle. Puukuja tulee säilyttää historiallista kerrostuneisuutta tuovana elementtinä ja tarvittaessa uudistaa. Uudistaminen tulisi tehdä kerralla ja mieluiten käyttää kookkaita siirtoistutettavia puita.

Nattarin 1920-luvun klassismia edustava hieno päärakennus näkyy tällä hetkellä parhaiten pohjoisesta, missä rakennuksen julkisivu hallitsee Nurmintien varren peltoaukeaa. Maisemallisesti ja historiallisen kertovuuden kannalta paras ratkaisu olisi, jos rakennuksen pohjoispuolella voitaisiin säilyttää avointa maisematilaa esimerkiksi puistoalueeksi tai kasvulliseksi alueen osaksi osoittamalla. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tulisi alueen alempiasteinen katuverkko pyrkiä suunnittelemaan siten, että rakennuksen pohjoisjulkisivu si-

Rakentamisen alueilla huomiota vaativat kulttuuriympäristökohteet. Punaisella korostettu maisemallisesti merkittävimmät kohteet.

74. Nattarin pihapiiri.

73. Kovapään (vasen yläkulma) ja Nattarin (oikea alakulma) pihapiirien sijoittumista uuden rakentamisen ja avoimen maiseman rajapinnassa on tutkittu keskustan kaavarunkosuunnitelmassa.

joittuu esimerkiksi kadun päätteeksi ja säilyy näin eräänasteisena maiseman dominanttina.

Kovapään sijainti Lauritanhuan, Nurmintien ja Kovapääntien solmukohdassa on Nurmin kylämaisemassa maisemakuvallisesti erittäin keskeinen. Pihapiiriä rajaa Nurmintien ja Kovapääntien varsilla kasvillisuus, mutta sauna, aitta ja navetta jakavat kokonaisuuden myös Nurmintien pohjoispuolelle. Kohde on paitsi maisemakuvallisesti huomattava myös asutushistoriallisesti merkittävä, ja sillä on rakennusperinteistä arvoa kokonaisuutena, joka tulisi siksi säilyttää ehyenä. Pihapiirin rajautumisen ansiosta rakentaminen on sen itäpuolella mahdollista tuoda kohteen välittömään läheisyyteen; Kovapään tien kaakkoispuolelle sekä Lauritanhuan ja Nurmintien risteuksen koillispuolelle. Näin kohde sekä säilyttäisi asemansa maisemallisessa ja liikenteellisessä solmukohdassa että toimisi paikallisena maamerkinä rakentamisen ja avoimen kulttuurimaiseman rajalla.

75. Kovapään pihapiiriä.

76. Aitorannan lehmuskuja.

Aitorannan päärakennus on laajennuksien, korjauksien ja muiden muutostöiden vuoksi muuttunut täysin alkuperäisestä. Myös pihapiiri on muuttunut uudempien rakennusten ja niiden käyttötarkoitusten myötä. 1900-luvun alun rakennuskannasta jäljellä ovat leikkimökki, aitta ja tiilinen makasiinirakennus. Päärakennukselle johtava tie ja sitä reunustava lehmuskuja ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita. Aitoranta ei aseta suuria maisemallisia vaatimuksia tarkemmalle suunnittelulle. Jatkosuunnittelussa tulisi säilyttää kohteen yksittäiset vanhat rakennukset ja lehmuskujanne, joka tulisi uudistaa tarvittaessa. Mahdollisuuksien mukaan tulisi huomioida myös tilan kookkaat kuusiaidat ja -aidanteet.

Sorilan vanhan ryhmäkylän muodostavat Kulkkaan, Marttilan ja Vanhan Korven vanhojen kantatalojen tilakeskusten pihapiirit. Kokonaisuus on maisemakuvallisesti erittäin merkittävä; se sijaitsee maiseman hierarkkisessa pisteessä ja hallitsee ympärillä aukeavaa hienoa viljelysmaisemaa. Kulkkaan ja Vanhan Korven rakennuskannalla on rakennusperinteistä arvoa, mutta Marttilan päärakennus on siirretty toisaalle. Vanhan Korven talonpoikaisrakennuskannasta on jäljellä enää 1800- ja 1900-lukujen vaihteesta peräisin oleva päärakennus, joka on hyvin tyylipiirteensä säilyttänyt mutta huonokuntoinen. Pääosin 1800-luvulta peräisin oleva Kulkkaan rakennuskanta on kuitenkin paremmin säilynyttä. Ryhmäkylässä on aikojen saatossa toiminut mm. kauppa sekä kaksi kestäkievaria.

Sorilan ryhmäkylä - sen arvokas rakennuskanta, paikallishistoria ja sijainti maisemassa - asettavat haasteita jatkosuunnittelulle. Kulkas on osayleiskaavassa osoitettu maatilan talouskeskukseksi, sillä tämä osittain myös viereisiä kiinteistöjä käyttävä tilakeskus harjoittaa yhä maataloutta. Marttilan ja Vanhan Korven pihapiirit on osayleiskaavassa osoitettu puolestaan asuinrakentamisen alueiksi. Tästä toiminnallisesta jaosta huolimatta Sorilan ryhmäkylä olisi jatkosuunnittelussa nähtävä kokonaisuutena. Marttilan ja Korven pihapiirejä on mahdollista täydennysrakentaa, mutta suunnittelun ja toteutuksen on oltava erittäin korkeatasoista sekä kulttuuriperinnön lähtökohdat ja maisemakuvalliset seikat huomioivaa. Vanhan Korven päärakennus olisi pyrittävä kunnostamaan. Jatkosuunnittelussa kannattaa pohtia, onko pelkkä asuminen oikea käyttötarkoitus alueelle vai voitaisiinko kohteeseen osoittaa myös pieniä työ- ja liiketiloja (esim. käsityöläisille) tai vaikkapa matkailu- ja majoituspalveluita.

Sorilan nykyinen kyläkeskus on syntynyt asteittain. Sen kehittyminen ryhmäkylän länsipuolelle alkoi Aitolahden oman kansakoulutoiminnan myötä. Vuodelta 1898 peräisin oleva kansakoulurakennus toimii yhä osana Sorilan koulun tiloja. Itsenäisen Aitolahden kunnan aikana (1923-1965) kyläkeskukseen rakennettiin hallinto- ja palvelurakennuksia, joista tähän päivään ovat säilyneet koulu- ja terveystalo (1948), nykyisin asuinkäytössä oleva myymälärakennus (1946) sekä alun perin karjanhoitokouluksi rakennettu komea kunnantalo (1932), joka nyt on päivähoito- ja terveyspalvelukäytössä. Kyläkeskuksen tuntumaan, Heitoksenperään, rakentui asumuksia myös sodasta palanneille muonamiehille. Päivölän rintamamiestalon ulkoasu on vesikattoa lukuun ottamatta säilynyt entisellään.

Sorilan kyläkeskus on jäänyt hieman piiloon katseilta runsaan kasvillisuuden ja liikenneverkon muutoksen vuoksi. Entinen pääväylä, Sorilanraitti, on muuttunut päätyväksi tieksi ja kevyenliikenteen väyläksi, kun Aitoniemen itäpää on linjattu keskuksen eteläpuolelle. Osayleiskaavan mukanaan tuomien muutosten myötä saatetaan kyläkeskusta olla tarpeen täydennysrakentaa. Uudet asukkaat mahdollistavat esimerkiksi kaupallisten palveluiden palaamisen Sorilaan. Rakentamisen tulisi olla kunnantaloon nähden alisteista ja muutoinkin vanhan kyläkeskuksen ja Sorilanraitin mittakaavaan sopivaa ja yksityiskohdiltaan hillittyä. Kauppakettujen tyyppirakennuksiin ja valomainoksiin tulee jatkotyön aikana suhtautua kriitti-

77. Sorilan kyläkeskuksen kulttuuriympäristökohteet. Niistä on kerrottu tarkemmin raportissa Aitolahden kulttuuriympäristöinventointi (2007).

78. Laalahden mäkitupa-alueen vanhin rakennus, sotamiehentalo kiviäitöineen, sijoittuu aivan tien reunaan.

sesti, ja laajoja paikoitusalueita rakennusten pääjulkisivun edustalta tulee välttää. Vanhan kyläkeskuksen tunnelman säilyttämiseksi sekä koulu- ja päiväkotitoimintojen vuoksi tulee pyrkiä ratkaisuun, jossa keskuksen ajoneuvoliikenne on alisteinen kevyelle liikenteelle. Aitoniementien itäpään muuttuminen maantiestä kylänraitiksi mahdollistaa toimintojen sijoittumisen tarvittaessa myös kyläkeskuksen juurille nykyisen Aitoniementien eteläpuolelle, missä ennen varsinaisen koulurakennuksen valmistumista kansakoulu aloitti toimintansa Peukusella. Heitoksenperällä täydennysrakentamisen tulisi kunnioittaa jälleenrakennuskaudelta säilynyttä rakennuskantaa.

Talonisännät veloitettiin lailla (1762) rakentamaan naimisissa oleville tai naimisiin aikoville palkollisilleen tilan alueelle erillisiä vuokrattavia asumuksia, mäkitupia. **Laalahden** tilan palveluksessa olleiden **mäkitupalaisen talojen alue** (neljä taloa ja aitta) antaa hyvän kuvan 1800- ja 1900-lukujen vaihteen mäkitupalaisasumuksesta. Sotamiehen talon vanhin osa lienee rakennettu jo 1700-luvun puolella.

79. Mäkituvat sijoittuvat peltoauekan kulmaan, maisematien varrelle.

Alue viehättävine pienine rakennuksineen ja perinteisine pihakasveineen on maisemallisesti tärkeä. Se sijoittuu Laalahden arvokkaaseen kulttuurimaisemaan ja maisematien mutkakohtaan siten, että lähin rakennus on aivan ajoradan vieressä. Mäkitupien muodostama pihapiiri on osayleiskaavassa osoitettu laajemman rakentamisen aluevarauksen kulmaan sijoittuvaksi siirtolapuutarha-alueeksi, Laalahden maatalouskäytössä säilyvän peltoalueen laidalle. Mäkituvat tulisi tarkemmassa suunnittelussa säilyttää kokonaisuutena ja niiden ympärille olisi hyvä jättää tilaa rakentami-

sen aluevarauksen sisällä. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tulisi niitä ympäröivän rakentamisen olla rakennustavaltaan tarkoin ohjattua, pienipiirteistä ja mäkitupien mittakaavaa noudattelevaa, esimerkiksi siirtolapuutarhamökkejä tai pienten talouksien omakotitaloja.

Laalahden perinnemaisemassa, mäkitupien pohjoispuolisen metsikön takana, levittäytyvät maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle sijoittuvat hevosten laiduntamat perinnebiotoopit, jotka rajautuvat itäosastaan osayleiskaavan asuinaluevaraukseen. Nämä luonnolaitumet tulee huomioida asuinalueen tarkemmassa suunnittelussa siten, että laiduntamisen mahdollisuus säilyy. Laidunten läheisyyteen voidaan sijoittaa hevosläheistä asumista, tai asuntojen ja laidunten väliin voidaan haluttaessa jättää 50-100 metrin suojavyöhyke. Laalahden ympäristöä kannattaa jatkosuunnittelussa tutkia myös mahdollisena kotieläinpuiston sijoituspaikkana.

Sorilanjoen rantatöyräällä peltotilkkujen ympäröimänä sijaitseva **Partolan** pihapiiri tulisi huomioida alueen tarkemmassa suunnittelussa. Tilakeskus on sijainnut nykyisellä paikallaan 1700-luvulta, mutta Partoloista on merkintöjä jo 1400-luvun asiakirjoista alkaen. Pihapiirin nykyiset rakennukset ovat peräisin 1940-luvulta. Päärakennusta on laajennettu tämän jälkeen kolmasti, mutta 40-luvun tyyllinen ulkoasu on säilynyt. Tilaan kuuluu myös pihapiirin ulkopuolella sijaitsevia rakennuksia. Kantapartolantie 45:n asuinrakennus on muuta rakennuskantaa selvästi vanhempi. Uutta asuinalueutta ja sen tarkempaa rajautumista suunniteltaessa Partolan pihapiiri tulisi käsittää osana mosaiikkimaista kulttuurimaisemaa. Pihapiirin asemaa paikallisena maamerkinä tulisi korostaa ja palauttaa näkymät kahden muun vanhan kantatalon suuntiin Kulkkaalle ja Utukkaan (ks. kuva sivulla 22). Pihapiirin ulkopuoliset vanhat rakennukset tulisi niinikään huomioida alueen jatkosuunnittelussa.

5.4 Rakentamisalueilla lajiensuojelun näkökulmasta huomattavat seikat

Laaja-alaiset arvokkaat luontokohteet ja lajiensuojelun näkökulmasta tärkeimmät biotoopit jäävät osayleiskaavan rakentamisen alueiden ulkopuolelle. **Pienialaisia luontokohteita**, kuten yksittäisten huomattavien lajien kasvupaikkoja ja joitakin avainbiotooppeja sijoittuu kuitenkin myös rakentamisen aluevarausten sisään (ks. tarkemmin *"Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven osayleiskaavat, ympäristö- ja maisemaselvitys 6.6.2008"*). Näiden kohteiden suojellinen status vaihtelee, ja esimerkiksi metsälakia ei sovelleta oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa osoitetuilla rakentamisen alueilla. Kuitenkin myös lain suojaa vailla olevat kohteet olisi hyvä huomioida alueiden tarkemmassa suunnittelussa mahdollisuuksien mukaan.

Liito-oravareitit kulkevat paikoin rakentamisen aluevarausten ja liikennealueiden halki, ja ne on otettava huomioon tarkemmassa suunnittelussa varmistamalla lajin liikkumiseen tarvitseman puuston säilyminen. Liito-oravalle suotuisten biotooppien välillä on paikoin useita rinnakkaisia yhteyksiä ja toisaalta paikoin ainoastaan heikkoja tai epävarmoja yhteyksiä. Näin ollen kaikki yhteydet eivät ole ehdottomasti säilytettäviä ja joitakin yhteyksiä taas saattaa olla tarpeen vahvistaa. Mikäli liito-oravalle tärkeä kulkuyhteys kulkee pitkän matkaa rakennetun ympäristön sisällä, tulisi yhteyden varteen jättää paikoin hieman laajempia puistikoita levähdyspaikoiksi. Viherverkkosuunnitelman kartalla 3 (liite 6) on esitetty tärkeimmät liito-oravan yhteydet skemaattisesti. Tarkemmat reitit ja rinnakkaisyhteydet sekä kulkuyhteyksien varrelle sijoittuvat, lajille biotoopiltaan sopivat metsäkuviot on esitetty sivun 16 kartalla. Liito-oravaa koskeva luontotieto on muuttuvaa, joten lajia koskevia selvityksiä on tehtävä myös asemakaavoituksen yhteydessä.

Muutamia **tummaverkkoperhoselle** potentiaalisia laikkuja (niityt, hakkuuaukeat) tai niiden osia jää kaava-alueella rakentamisen aluevarausten sisään. Potentiaaliset laikut eivät ole tummaverkkoperhosen asuttamia, eivätkä juuri nämä rakentamisen alueille sijoittuvat kohteet ole ilman toimenpiteitä (raivaus, maan muokkaus, hakkuuaukean avoimena pitäminen) lajin elinympäristöksi edes erityisen hyvin soveltuvia. Maankäyttöä tarkemmin suunniteltaessa tulee kuitenkin tarkistaa näiden niittyjen ja kulkuyhteyksien tilanne ja senhetkinen merkitys tummaverkkoperhosen metapopulaation

kannalta. Lajin nykyisiä elinympäristöjä ei sijoitu osayleiskaavan rakentamisalueille, lukuun ottamatta Kulkkaan pohjoispuolista niitynosaa, joka on otettava huomioon asemakaavoitusvaiheessa. Rakentamisen alueet myös reunustavat joitakin lajin elinalueita. Tummaverkkoperhosniittyjen valuma-alueelle sijoittuvien rakentamisalueiden jatkosuunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota hulevesien laatuun ja kosteustasapainon säilyttämiseen (ks. tarkemmin *Nurmi-Sorilan oy:n hulevesiselvitys 15.12.2008*).

6 JATKOSUUNNITTELUTARPEET

Tarkemman suunnittelun ja alueen toteutuksen vaiheistus vaativat suunnittelua. Suunnittelussa tulisi huomioida paitsi alueen rakentamisaikainen toimivuus myös ympäristöön, maisemaan ja luontoon kohdistuvat seikat. Rakentamisalueiden asemakaavavaiheen suunnittelu tulisi tehdä maisemalliset kokonaisuudet huomioiden, esimerkiksi jokilaakson rakentamisalueet tulisi nähdä kokonaisuutena. Toteutusjärjestyksen suunnittelussa tulisi kestävän kehityksen vuoksi pyrkiä ratkaisuun, jossa palvelut, joukkoliikenne ja yhteiset hulevesien hallintajärjestelmät on mahdollista tuoda alueelle etupainotteisesti. Lisäksi toteutusjärjestystä määritettäessä tulee ottaa huomioon maatalous. Kokonaisen kaupunginosan rakentaminen virkistysalueineen on pitkä prosessi, ja tavoitteeksi tulee asettaa, että muutosvaiheen häiriövaikutukset ovat elinkeinona ja maisemanhoitajana toimivalle maataloudelle mahdollisimman vähäiset. Esimerkiksi maanrakennustöiden mahdolliset vaikutukset peltojen salaojitukseen on otettava huomioon. Maanrakennustöitä tarkemmin suunniteltaessa kannattaa myös tutkia mahdollisuuksia käyttää puhtaita ylijäämämaamassoja suunnittelualueen vanhojen maa-ainesten ottoaikkojen maisemointiin.

Alueen maisemanhoidon tueksi ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi tulee jatkosuunnittelun yhteydessä laatia nykyistä tarkempia **maiseman- ja luonnonhoitosuunnitelmia**. Suunnitelmallisuutta tarvitaan kulttuurimaiseman ja kulttuurivaikutteisen luonnon ylläpitämiseksi sekä pintavesien laadun parantamiseksi. Vastuutahona suunnitelmissa voi aiheesta riippuen olla Tampereen kaupunki, ympäristöhallinto tai yksityinen maanomistaja. Maanviljelijöiden on mahdollista myös saada maatalouden ympäristötuen erityistukia perinnebiotooppien, pellon metsä- ja niittysaarekkeiden sekä vesistön suojavyöhykkeiden ja muiden reunavyöhykkeiden raivaukseen, perustamiseen ja hoitoon.

Yleiskaavassa rakentamiseen merkittyjen **metsäalueiden valmentamiseksi** on tarpeen laatia suunnitelmia. Näillä alueilla infrastruktuurin tarkkaa sijoittelua ei vielä tiedetä, joten tavoitteeksi voidaan asettaa alueille ominaisten puulajisuhteiden säilyttäminen sekä puuston valmentaminen 5-15 vuoden sopeutumisajalla kestämään rakentamisen aiheuttamia muutoksia. Asemakaavavaiheessa suunnitelmia voidaan tarkistaa aluevarausten rajausten ja käytötarkoitusten tarkennuttua

Tampereen **vesistötarkkailusuunnitelmaa** tulee tarkistaa Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven alueen vesistöjen osalta, jotta voidaan seurata rakentamisaikaisen muutosten vaikutusta vesistöön ja tarkkailla kattavasti mm. Sorilanjoen soveltuvuutta virkistyskäyttöön. Vesistötarkkailu tulisi ulottaa koskemaan Sorilanlammiä. Sorilanjoen ja tärkeimpien purojen näytteenottoväliä tulisi tihentää hyvissä ajoin ennen alueen rakentamisen aloitusta.

Alueelle olisi toivottavaa laatia **virkistyskäyttöön liittyviä teema-kohtaisia suunnitelmia**. Ne voivat liittyä asemakaavoitukseen tai toimia asemakaavoitusta edeltävinä ideasuunnitelmina. Suunnitelmia tulisi laatia ainakin kulttuuri- ja luontopoluista ja Nurmin ryhmäpuutarharatkaisusta. Aluepuisto-toimintapuisto -kokonaisuutta kannattaa myös ideoida tarkemmin ennen varsinaista toteutus-suunnittelua, sillä Nurmi-Sorila tarjoaa ainutlaatuisia mahdollisuuksia erityyppisten virkistystoimintojen muodostamiseen saunakylistä puulaji- ja kotieläinpuistoon tai vaikkapa uimakautta pidentävään maauimalaan. Paikallisten hevostilojen kanssa tulee riittävän ajoissa käynnistää yhteistyö hevosreittien ja muun erityyppisille reiteille ohjattavan virkistyskäytön erottamiseksi toisistaan.

7 LÄHTEET

Kirjalliset lähteet

Arkkitehdit Anttila & Rusanen Oy & Rambøll Finland Oy. Nurmi-Sorilan keskustan kaavarunko ja ideasuunnitelma 27.2.2009. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Huttunen, Kalle & Nylund, Sannakajsa. Tummaverkkoperhoslas-kenta kesällä 2008 Tampereen Sorilassa ja Oriveden Siitamassa.

Iso-Tuisku, Jussi - Tampereen hyönteistutkijain seura ry. 2008. Tummaverkkoperhosen esiintyminen Aitolahden Aitoniemen ja Kolunkylän osayleiskaava-alueilla sekä merkittävimmät siirtymäreitit Tampereen Tiikonojan ja Haapakorven välillä. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Jaakola, Juha - Tampereen kaupunki, Suunnittelupalvelut. 2008. Tampereen Aitolahden ja Teiskon rakennuskulttuuri. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen. Esan Kirjapaino Oy. Tampere.

Kajanus, Mikko - Pöyry Environment Oy. Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven oy:n hulevesiselvitys, 15.12.2008. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Luoto, Kalle - Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikkö. 2006. Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2006. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Piirainen, Tero - Tampereen hyönteistutkijain seura ry. 2005. Raportti tummaverkkoperhosen esiintymisestä Nurmin ja Sorilan alueella. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Poutiainen, Hannu - Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikkö. Tarastenjärven osayleiskaava-alueen arkeologinen inventointi 2007. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Siivonen, Yrjö & Wermundsen, Terhi - Wermundsen Consulting Oy

/ Batcon Group. Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alueen lepakkokartoitus 2005-2006. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Siivonen, Yrjö - Wermundsen Consulting Oy. 2006. Tarastenjärven osayleiskaava-alueen lepakkokartoitus. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Siltanen, Satu. 2007. Hevostalous maankäytön suunnittelussa, esimerkkinä Nurmi-Sorilan osayleiskaava-alue. Diplomityö 28.8.07, Teknillinen korkeakoulu, Arkkitehtiosasto, Maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelma.

Tampereen kaupunki, Suunnittelupalvelut. Nurmi-Sorilan osayleiskaava; Aitolahden kulttuuriympäristöinventointi 18.4.2007. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Tampereen kaupunki, Suunnittelupalvelut. 2008. Kantakaupungin ympäristö- ja maisemaselvitys. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen. Esa Print Oy. Tampere.

Tampereen kaupunki, Suunnittelupalvelut. Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven osayleiskaavat; Ympäristö- ja maisemaselvitys 6.6.2008. Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen.

Tampereen kaupunki, Suunnittelupalvelut. Nurmi-Sorilan alustava osayleiskaavaehdotus. Tampereen kaupunki, Suunnittelupalvelut. Tarastenjärven alustava osayleiskaavaehdotus.

Virkistysaluekomitean mietintö. 1973. Komiteanmietintö 1973:143. Valtion painatuskeskus. Helsinki.

Valokuvat

Tampereen kaupunki, numerot: 1-21, 29-31, 33-39, 45, 56, 57, 58b, 61, 64, 71-80

Juho Santala, numerot: 32, 41.44, 46, 51, 54, 58a, 68

Tuija Rönnman, numerot 22-28, 40, 47-50, 52, 53, 55, 58c, 59, 60, 62, 63, 65-67, 69, 70

8 LIITTEET

- 1a. Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven osayleiskaavaehdotukset, yhdistelmäkartta
- 1b. Nurmi-Sorilan osayleiskaavaehdotus, merkinnät ja määräykset
- 1c. Tarastenjärven osayleiskaavaehdotus, merkinnät ja määräykset
2. Maisemasuunnitelma, kartta 1/2 - Osa-alueiden yleispiirteiset maisemalliset lähtökohdat
3. Maisemasuunnitelma, kartta 2/2 - Maisematilamuodostus
4. Viherverkkosuunnitelma, kartta 1/3 - Viheralueet
5. Viherverkkosuunnitelma, kartta 2/3 - Virkistysreitit ja -toiminnot
6. Viherverkkosuunnitelma, kartta 3/3 - Ekologinen verkosto

Suunnittelupalvelut / Yleiskaavoitus

Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven osayleiskaavat

MAISEMA- JA VIHERVERKKOSUUNNITELMA 2009

Liitteet
25.11.2009

TAMPERE
Nurmi-Sorilan ja Tarastenjärven
osayleiskaavaehdotukset
25.11.2009
YHDISTELMÄKARTTA

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN
MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

SUPA SUUNNITTELPALVELUT
YLEISKAAVASUUNNITTELU

yk035 ja yk031

Kaavoitusavustaja Pirjo Palokangas Suunnittelija Satu Kiveli-Lukka

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN
MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU

Ritva Kangasniemi
Ritva Kangasniemi yleiskaava-arkkitehti

SUUNNITTELUPALVELUT
YLEISKAAVASUUNNITTELU

yk035 ja yk031

Kaavoitusavustaja Pirjo Palokangas

Suunnittelija	Satu Kiveliö-Lukka
---------------	--------------------

A-4	ASUNTOALUE Alue varataan pääasiassa tiivistä ja matalaa pientalorakentamista varten.
AK-10	KERROSTALOVALTAINEN ASUNTOALUE Rakennukset saavat olla enintään viisikerroksisia. Asemakaavaa laadittaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä kaupunkikuvaan rantamaisemassa.
AP-9	PIENTALOVALTAINEN ASUNTOALUE Aluetta suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen vaihtelevaan pin- nanmuodostukseen ja ympäristökuvaan sekä sijoittaa tiet ja muu rakentaminen mahdollisimman maastonmukaisesti.
AO-7 2	ERILLISPIENTALOJEN ASUNTOALUE Luku AO-merkinän alapuolella osoittaa alueen sallittujen asuinrakennusten enim- mäismäärän. Saunarakennus tulee sijoittaa vähintään 15 metrin ja muut rakennuk- set vähintään 30 metrin päähän keskivedenkorkeuden mukaisesta rantaviivasta. Rakennuspaikan puusto ja muu kasvillisuus on säilytettävä mahdollisimman luon- nonmukaisena rakennusten ja rantaviivan välisellä vyöhykkeellä. Alueelle saa ra- kentaa asuinrakennuksen, jonka kerrosala saa olla enintään 200 m2 sekä sauna- rakennuksen ja talousrakennuksen, joiden kummankin kerrosala saa olla enintään 25 m2.
AO-8	ERILLISPIENTALOJEN ASUNTOALUE Aluetta suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueen vaihtelevaan pin- nanmuodostukseen ja ympäristökuvaan sekä sovittaa rakentaminen huolellisesti maisemaan.
AM	MAATILOJEN TALOUSKESKUSTEN ALUE
C-14	KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE Alue varataan aluekeskustasoisille julkisille ja yksityisille palveluille, ympäristöön soveltuvalle työpaikkatoiminnalle ja asunnoille. Aluetta suunniteltaessa tulee kiin- nittää erityistä huomiota sen toimivuuteen, kuten jalankulku-, pysäköinti-, huolto- ja julkisen liikenteen järjestelyjen tarkoituksenmukaisuuteen ja häiriöttömyyteen. Ase- makaavaa laadittaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä kaupunkikuvaan ranta- maisemassa. Alueen pohjoisosan suunnittelussa tulee kaupunkipuistoksi varatulta lähiivirkistysalueelta järeälle avautuva näkymä säilyttää.
P-8	PALVELUJEN JA HALLINNON ALUE Alue varataan yksityisten palvelujen toimintiloille.
PY-5	JULKISTEN PALVELUJEN JA HALLINNON ALUE Alue varataan pääasiassa yhteiskunnallisille palveluille kuten opetus- ja sosiaalitoi- minnan palvelujen tiloille sekä seurakunnallisille rakennuksille. Alueelle saa sijoit- taa myös asuntoja.
TP-8	TYÖPAIKKATOIMINTOJEN ALUE Alue varataan pääasiassa toimisto- ja työpaikkatiloille sekä niihin liittyville liike- ja varastotiloille. Alueelle ei saa sijoittaa MRL 114 §:n mukaista vähittäiskaupan suur- yksikköä eikä myyntipinta-alaltaan yli 400 m2 suuruisia päivittäistavarakaupan myy- mälöitä. Myyntipinta-alaa voidaan rakentaa enintään 1/3 toimintojen kerrosalasta.
V	VIRKISTYSALUE
VLM-6	MAISEMAN- JA LUONNONHOITOALUEEKSI VARATTU LÄHIVIRKIS- TYSALUE, KUTEN RANTA, VESISTÖN SUOJA-ALUE, HARJU, RINNE, MAISEMAPELTO TAI –NIITTY Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia kuten MRL 128 §:ssä on säädetty. Alueella sallitaan vain vähäinen luonnonympäristön huomioonttava yleistä virkistystoimintaa tai mai- semanhoitoa palveleva rakentaminen. Alueella sallitaan hulevesien käsittelyä var- ten toteutettavan kosteikon, laskeutusaltaan tai lammikon ja niihin liittyvän huolto- tien rakentaminen.
VLK-3	KAUPUNKIPUISTOKSI VARATTU LÄHIVIRKISTYSALUE Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrat- tavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia kuten MRL 128 §:ssä on säädetty. Alueella sal- litaan vähäinen yleistä virkistystoimintaa palveleva rakentaminen. Alueella sallitaan hulevesien käsittelyä varten toteutettavan kosteikon, laskeutusaltaan tai lammikon ja niihin liittyvän huoltotien rakentaminen.
VV-1	UIMARANTA Alueelle voidaan rakentaa virkistys- ja vapaa-aikatoiminnan vaatimia rakennuksia ja laitteita.
RP-2	SIIRTOLAPUUTARHA- TAI PALSTAVILJELYALUE Alueen suunnittelussa ja käytössä tulee ottaa erityisesti huomioon alueen kulttuuri- historiallisesti merkittävä luonne sekä asema maisemarakenteessa.
LV	VENEVALKAMA-ALUE
EH	HAUTAUSMAA-ALUE
SL-5	LUONNONSUOJELUALUE Alueella saa suorittaa toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen sen suojeluarvon säilyttämi- seksi tai palauttamiseksi.
M-2	MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE Alueella on sallittua vain maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. Alueella ole- vat asuinrakennukset ja lomarakennukset voidaan säilyttää. Rakennusten perus- parantaminen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen sallitaan sekä tuhoutuneen rakennuksen uudelleen rakentaminen on mahdollista. Maisemaa muuttava maan- rakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat lu- vanvaraisia kuten MRL 128 §:ssä on säädetty. Alueilla, jotka ovat merkittäviä eko- logisten yhteyksien kannalta, ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, että alueen luontoarvot heikkenevät.
MU-1	MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISTÄ UL- KOILUN OHJAAMISTARVETTA Alueella on sallittua vain maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimen- piteet ovat luvanvaraisia kuten MRL 128 §:ssä on säädetty. Alueilla, jotka ovat mer- kittäviä ekologisten yhteyksien kannalta, ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, et- tä alueen luontoarvot heikkenevät.

MU-2	MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISTÄ ULKOILUN OHJAAMISTARVETTA Alueella on sallittua vain maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. Alueella olevat asuinrakennukset ja lomarakennukset voidaan säilyttää. Rakennusten perusparantami- nen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen sallitaan sekä tuhoutuneen rakennuksen uudelleen rakentaminen on mahdollista. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia kuten MRL 128 §: ssä on säädetty. Alueilla, jotka ovat merkittäviä ekologisten yhteyksien kannalta, ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, että alueen luontoarvot heikkenevät.
W	VESIALUE
LI	ALI- TAI YLIKULKU
●●●●●	KEVYEN LIIKENTEEN PÄÄREITTI
○○○○○	OHJEELLINEN PÄÄULKOILUREITTI / SEUDULLINEN ULKOILUREITTI
←- - - →	VIHERYHTEYSTARVE Viheryhteys toimii virkistysyhteytenä.
←- - - →	VIHERYHTEYSTARVE Viheryhteys toimii ekologisena käytävänä. Aluetta ja sen lähiympäristöä suunniteltaessa on katsottava, ettei ekologiaa käytäviä katkaista.
~~~~~	MELUNTORJUNTATARVE
--- ---	KUNNAN RAJA
--- ---	YLEISKAAVA-ALUEEN RAJA
--- ---	ALUEEN RAJA
--- ---	OSA-ALUEEN RAJA
--- ---	OHJEELLINEN OSA-ALUEEN RAJA
=====	MAISEMALLISESTI ARVOKAS ALUE Alueen kulttuurihistoriallisesti arvokas maisemakokonaisuus tulee säilyttää. Siihen kuu- luvat viljelyalueet, pihapiirit ja yksittäiset rakennukset sekä maisemaa jäsentävä histori- allinen kylätiestö, kulttuurivaikutteiset kasvillisuussaarekkeet ja muu maiseman kannalta tärkeä vanha puusto sekä kulttuurihistoriallisesti tärkeät rakenteet. Alueelle rakennettaes- sa tai tehtäessä muutoksia olemassa oleviin rakennuksiin on huolehdittava siitä, että uu- disrakentaminen sijoitukseltaan, mittasuhteiltaan, tyyliältään ja materiaaleiltaan sopeutuu olemassa oleviin tilakeskuksiin ja muuhun rakennuskantaan sekä ympäristöön. Merkintä koskee myös alueeseen rajautuvia liikenne- ja vesialueita.
S-1	ALUEEN OSA, JOLLA ON LUONNONSUOJELULLISTA ARVOA Aluetta saattavat koskea luonnonsuojelulain erityismääräykset. Alueen rajausta ja suojelun tapa määritellään ko. laissa esitetyllä tavalla.
S-1	OHJEELLINEN ALUEEN OSA, JOLLA ON LUONNONSUOJELULLISTA ARVOA Aluetta saattavat koskea luonnonsuojelulain erityismääräykset. Alueen rajausta ja suojelun tapa määritellään ko. laissa esitetyllä tavalla.
S-4	ALUEEN OSA, JOLLA ON LUONNONSUOJELULLISTA ARVOA Aluetta koskevat tai saattavat koskea luonnonsuojelulain erityismääräykset. Alueen ra- jausta ja suojelun tapa määritellään ko. laissa esitetyllä tavalla. Alueen ympäristössä tulee säilyä puustoinen suojavyöhyke. Aluetta koskevalla valuma-alueella tulee kiinnittää huo- miota luonnonsuojelullista arvoa ylläpitävän lajin tarvitseman kosteuden säilymiseen.
Slep-1	TÄRKEÄ LEPAKKOALUEENA SÄILYTETTÄVÄ ALUEEN OSA Alueella olevaa lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei saa hävittää. Toimenpiteil- lä ei saa heikentää lepakoiden elinoloja. Puustoa on hoidettava lajien elinolot huomioon ottaen.
S	LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE Alueen käyttöä suunniteltaessa ja toteutettaessa on otettava huomioon luonnon moni- muotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen ja eliölajiesiintymien säilyttämisedel- lytykset.
S	HULEVESIEN HALLINTA-ALUE. Alueella syntyvät hulevedet tulee hoitaa kiinteistökohtaisesti tai ohjata hallitusti alueel- liseen sadevesijärjestelmään. Asemakaavoituksen yhteydessä on laadittava erillinen hulevesien hallintaa koskeva suunnitelma. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota, ettei luontoarvoja merkittävästi heikennetä. Merkintä koskee myös alueeseen rajautuvia liiken- nealueita.
S	ALUEELLINEN HULEVESIEN VIIVYTYSALLAS Alue tulee varata hulevesien käsittelyä varten toteutettavalle kosteikolle, laskeutusaltaal- le tai lammikolle.
S	110 - 400 kV VOIMALINJA Johtoalueelle ei saa sijoittaa toimintaa, joka vaikeuttaa johdon käyttöä, kunnossapitoa tai uusimista. Kaikista johtoalueelle suunniteltavista toimenpiteistä on pyydettävä johdon omistajan lupa.
S	VOIMALINJAN YHTEYSTARVE
S (et)	OHJEELLINEN YHDYSKUNTATEKNISELLE HUOLLOLLE VARATTAU ALUEEN OSA.
SM	MUINAISMUISTOKOHDE Muinaismuistolaan rauhoittama kiinteä muinaisjäänös. Aluetta ja sen lähiympäristöä kos- kevista maankäyttösuunnitelmista tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta.
K	VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ KIRKKO Rakennusten korjaus- ja muutostöiden suunnitelmista on neuvoteltava Museoviraston kanssa ennen rakennus- tai toimenpidelupaa koskevan päätöksen antamista.
E	HISTORIAALISESTI ERITTÄIN MERKITTÄVÄ RAKENNUS TAI KOHDE Rakennusten korjaus- ja muutostöiden suunnitelmista on neuvoteltava maakuntamuseon kanssa ennen rakennus- tai toimenpidelupaa koskevan päätöksen antamista.
13	HISTORIAALISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNUS TAI KOHDE. Rakennusten perusparantaminen, korjaaminen ja vähäinen laajentaminen sallitaan. Ra- kennuksissa suoritettavien laajennus, korjaus- ja muutostöiden, käyttötarkoituksen muu- tosten sekä täydennysrakentamisen ja alueella tehtävien toimenpiteiden tulee olla sellai- sia, että alueen rakennushistoriallisesti/kulttuurihistoriallisesti/maisemakuvallisesti arvokas luonne säilyy. Alueella ei saa tehdä sellaisia toimenpiteitä, jotka vähentävät kohteen ar- voa. Kohteen numero viittaa Aitolahden kulttuuriympäristöinventointiin (18.4.2007).

TAMPERE NURMI-SORILAN OSAYLEISKAAVA

EHDOTUS 25.11.2009

KOKO ALUETTA KOSKEVA YLEISMÄÄRÄYS:

Aluetta suunniteltaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennetun alueen rajautumiseen avoimessa maisemas-
sa. Sorilanjoen ja Laalahden rannoilla tulee säilyttää kasvullinen suojavyöhyke. Alueella syntyvät hulevedet tulee
hoitaa hallitusti. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota vesistöllisiin suojelutoimenpiteisiin. Asemakaavoituksen yhtey-
dessä on laadittava erillinen hulevesien hallintaa koskeva suunnitelma. Rakentamista ei tule sijoittaa tulvakorkeu-
den alapuolelle. Asuinkorttelialueilla asemakaavan pohjaksi on laadittava meluselvitys. Alueella tulee rakentaa si-
ten, että rakennukset suojaavat asuntojen ja työpaikkojen ulko-oleskelutiloja melulta. Melualueelle ei saa sijoittaa
melulle herkkiä toimintoja.

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU		<i>Ritva Kangasniemi</i> Ritva Kangasniemi yleiskaava-arkkitehti
		SUUNNITTELUPALVELUT YLEISKAAVASUUNNITTELU <i>Satu Kiveli-Lukka</i> Satu Kiveli-Lukka yleiskaavapäällikkö vs.
Nurmi-Sorilan osayleiskaava		Kaava nro yk 035
Kaavotusavustaja Pirjo Palokangas		Suunnittelija Satu Kiveli-Lukka

Tampereen Infratuotanto
Liikelaitos
Suunnittelupalvelut

T-7 TEOLLISUUS- JA VARASTOALUE
Alue varataan teollisuus- ja varastotiloille. Alueelle saadaan sijoittaa toimistotiloja. Aluetta asemakaavoitettaessa on ilman pilaantumista, melua tai muuta siihen verrattavaa häiriötä ympäristölle aiheuttavat toiminnot sijoitettava alueen itäosaan. Alueella tapahtuva toiminta ei saa aiheuttaa vesistön pilaantumista eikä likaantumista.

EJ JÄTTEENKÄSITTELYALUE

M-3 MAA- JA METSÄTALOUSHALLINTA-ALUE
Alueella on sallittua vain maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia kuten MRL128 §:ssä on säädetty. Alueilla, jotka ovat merkittäviä ekologisten yhteyksien kannalta, ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, että alueen luontoarvot heikkenevät.

MU-1 MAA- JA METSÄTALOUSHALLINTA-ALUE, JOLLA ON ERITYISTÄ ULKOILUN OHJAAMISTARVETTA
Alueella on sallittua vain maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. Maisemaa muuttava maanrakennustyö, puiden kaataminen tai muut näihin verrattavat toimenpiteet ovat luvanvaraisia kuten MRL128 §:ssä on säädetty. Alueilla, jotka ovat merkittäviä ekologisten yhteyksien kannalta, ei saa suorittaa sellaisia toimenpiteitä, että alueen luontoarvot heikkenevät.

W VESIALUE **LIKENNEALUE**

ALI- TAI YLIKULKU

KEVYEN LIIKENTEEN PÄÄREITTI

OHJEELLINEN PÄÄULKOILUREITTI / SEUDULLINEN ULKOILUREITTI

VIHERYHTEYSTARVE

Viheryhteys toimii ekologisena käytävänä. Aluetta ja sen lähiympäristöä suunniteltaessa on katsottava, ettei ekologisia käytäviä katkaista.

TIELIIKENTEEN YHTEYSTARVE

KUNNAN RAJA. YLEISKAAVA-ALUEEN RAJA.

ALUEEN RAJA. OSA-ALUEEN RAJA.

OHJEELLINEN OSA-ALUEEN RAJA.

s-1 ALUEEN OSA, JOLLA ON LUONNONSUOJELULLISTA ARVOA
Aluetta saattavat koskea luonnonsuojelulain erityismääräykset. Alueen rajausta ja suojelun tapa määritellään ko. laissa esitetyllä tavalla.

s-1 OHJEELLINEN ALUEEN OSA, JOLLA ON LUONNONSUOJELULLISTA ARVOA
Aluetta saattavat koskea luonnonsuojelulain erityismääräykset. Alueen rajausta ja suojelun tapa määritellään ko. laissa esitetyllä tavalla.

s-4 ALUEEN OSA, JOLLA ON LUONNONSUOJELULLISTA ARVOA
Aluetta koskevat tai saattavat koskea luonnonsuojelulain erityismääräykset. Alueen rajausta ja suojelun tapa määritellään ko. laissa esitetyllä tavalla. Alueen ympäristössä tulee säilyä puustoinen suojavyöhyke. Aluetta koskevalla valuma-alueella tulee kiinnittää huomiota luonnonsuojelullista arvoa ylläpitävän lajin tarvitseman kosteuden säilymiseen.

slep-1 TÄRKEÄ LEPAKKOALUEENA SÄILYTETTÄVÄ ALUEEN OSA

Alueella olevaa lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei saa hävittää. Toimenpiteillä ei saa heikentää lepakoiden elinoloja. Puustoa on hoidettava lajien elinoloja huomioon ottaen.

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE.

Alueen käyttöä suunniteltaessa ja toteutettaessa on otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen ja eliölajiesiintymien säilyttämisedellytykset.

HULEVESIEN HALLINTA-ALUE.

Alueella syntyvät hulevedet tulee hoitaa kiinteistökohtaisesti tai ohjata hallitusti alueelliseen sadevesijärjestelmään. Asemakaavoituksen yhteydessä on laadittava erillinen hulevesien hallintaa koskeva suunnitelma. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota, ettei luontoarvoja merkittävästi heikennetä. Merkintä koskee myös alueeseen rajautuvia liikennealueita.

ALUEELLINEN HULEVESIEN VIIVYTYSALLAS.

Alue tulee varata hulevesien käsittelyä varten toteutettavalle kosteikolle, laskeutusaltaalle tai lammikolle.

SV SUOJAVYÖHYKE.

Alueelle ei saa sijoittaa asutusta, työpaikkavaltaista toimintaa, palveluja eikä virkistystoimintoja. Alueella tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennusten sijoittamiseen ja puuston säilyttämiseen muiden alueiden suojaamiseksi läjitysalueen maisema-, melu- ym. haitoilta.

ej LÄJITYSALUE.

Alueen korkein täyttötaso on +162. Alueen käytön aikana ja toiminnan loputtua on huolehdittava alueen maisemoinnista.

MAISEMOITAVA MAA-ALUE.

Z 110 - 400kV VOIMALINJA

Johtoalueelle ei saa sijoittaa toimintaa, joka vaikeuttaa johdon käyttöä, kunnossapitoa tai uusimista. Kaikista johtoalueelle suunniteltavista toimenpiteistä on pyydettävä johdon omistajan lupa.

Z VOIMALINJAN YHTEYSTARVE.

(et) OHJEELLINEN YHDYSKUNTATEKNISELLE HUOLLOLLE VARATTU ALUEEN OSA.

SM MUINAISMUISTOKOHDE

Muinaismuistolain rauhoittama kiinteä muinaisjäännös. Aluetta ja sen lähiympäristöä koskevista maankäyttösuunnitelmista tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta.

TAMPERE TARASTENJÄRVEN OSAYLEISKAAVA

EHDOTUS 25.11.2009

KOKO ALUETTA KOSKEVA YLEISMÄÄRÄYS:

Alueella syntyvät hulevedet tulee hoitaa hallitusti. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota vesistöihin suojelutoimenpiteisiin. Asemakaavoituksen yhteydessä on laadittava erillinen hulevesien hallintaa koskeva suunnitelma.

Tampereen Infratuotanto
Liikelaitos
Suunnittelupalvelut

KAUPUNKIYMPÄRISTÖN KEHITTÄMINEN MAANKÄYTÖN SUUNNITTELU		Ritva Kangasniemi Ritva Kangasniemi yleiskaava-arkkitehti	
			
Tarastenjärven osayleiskaava		Kaava nro yk 031	
Kaavoitusavustaja Pirjo Palokangas		Suunnittelija Satu Kiveliö-Lukka	

NURMI-SORILA JA TARASTENJÄRVI
MAISEMASUUNNITELMA
Kartta 1/2

OSA-ALUEIDEN YLEISPIIRTEISET
MAISEMALLISET LÄHTÖKOHDAT

Rakentamisen tarkastelualueet

JOKILAAKSO - Murroslaaksossa eriluonteisia osa-alueita: rantapellot, rantaselänteet, selänteet ja pellon välinen asuttu rajavyöhyke historiallisen tien varrella, omaleimainen lomayhteisö rantaselänteiden alarinteillä jne.

SORILA-LAALAHTI - Viijelyslaakson ja metsäisen selännealueen rajavyöhykkeessä eriluonteisia osa-alueita: raittikylä, kyläkeskus, mosaikkimainen kulttuurimaisema, metsä

RYHMÄKYLÄ - Avointa kulttuurimaisemaa hallitseva vanhojen pihapiirien ryhmä maiseman hierarkkisessa pisteessä

SORILAN TAKAMAA - Metsäinen selänne irrallaan taajamarakenteesta

HINKKALA - Viijelyslaakson ja metsäisen selännealueen rajavyöhykettä, alue maisema-kuvallisesti monipuolinen (asutusta, peltotilkkuja, metsää, kalliopaljastumia, katajikkoja...)

LÄNSI-PALO - Viijelyslaakson ja metsäisen selänteiden rajakohdassa oleva eheyttämistä ja selkeyttämistä kaipaava kylätien varren muutostila-alue

PALON TAKAMAA - Metsäisiä rinteitä ja soistuneita painanteita, hajanaista olevaa asutusta irrallaan muusta kyläasutuksesta

PULESJÄRVENTIEN VARSII - Metsäistä maantienvartta, olevaa muusta rakenteesta maisemallisesti irrallista asutusta harvakseltaan

PARTOLA - Mosaikkimaista kulttuurimaisemaa ja sitä rajaavaa osin vanhaa metsää

KESKI-NURMI - Nurmin alavan maan osittain asutetut moreenisarekkeet sekä niiden viereistä peltomaata

LÄNSI-NURMI - Loivasti kumpuilevan alavan laakson kulttuurimaisemaa (viijelysmaata pihapiireineen), itäreunalla maantienvarressa jonkin verran palveluita ja asutusta

KETARA - Selännevyöhykkeen reuna-alueita; eteläosassa paikoin jyrkkäpiirteinen kalliio-moreenimäki, pohjoisosan moreenisarekkeilla palveluita ja jonkin verran asutusta, välissä kapea avoin laaksopainanne

LINTUKALLIO - Selännevyöhykkeen reuna-alueita; eteläosassa jyrkkäpiirteinen kalliomäki, pohjoisosassa pienellä moreeniselänteellä esikaupunkimaista asutusta, välissä kapea laaksopainanne, joka peltoa

ITÄ-NURMI - Tasamaan, paikoin luontoarvoiltaan huomattavia, metsä-, pelto- ja niitty-alueita jätteenkäsittelykeskuksen ja asutuksen välissä

TARASTENJÄRVI - Jätteenkäsittelyalue; pohjoisosassa vasta aloitettu täyttö, eteläosassa maisemoitava lopetettu jätetäyttö

Perustuotannon/virkistystyksen tarkastelualueet

Huomattavat kulttuurimaisemakokonaisuudet

LAALAHDEN KULTTUURIMAISEMA - Laalahden vanhan ratsutilan ympäristö perinteiseen pihapiireineen, vanhoine rantapelloineen, laitumineen ja perinnemaisemineen (kedot, hakamaat, metsälaitumet)

SORILAN-PALON-PARTOLAN KULTTUURIMAISEMA - Sorilanjoen yläjuoksun ympärille kietoutuva purojen ja lampien rikastuttama ainakin 1700-luvulta peräisin oleva kumpuileva viijelysmaisema, jota hierarkkisissa pisteissä hallitsevat Sorilan vanha ryhmäkylä sekä Palon kantatalo, Utukka

NURMIN KULTTUURIMAISEMA - Pitkien ja kapeiden Velaatan- ja Rumootanniemi- ja niiden välisen purolaakson muodostama pienipiirteinen kokonaisuus vanhoine pihapiireineen, hienoviritteisine kasvillisuussarekkeineen ja peltoineen, jotka etelässä ovat ainakin 1700-l:ta

Avoimet maisemakäytävät

SORILAN MAISEMAKÄYTÄVÄ - Murroslaakson suuntausta noudatteleva avoin maisematila Sorilanjoen sekä kyläraitin varren asutuksen välissä (käytävän itä- ja länsipäiden pellot ainakin 1700-l. peräisin)

NURMIN MAISEMAKÄYTÄVÄ - Historialliseen tiehen ja vedenjakaja-selänteiden reunan asutukseen pohjoisessa rajautuva avoin maisematila (sis. ainakin 1700-l. peräisin olevia pelloja), jonka eteläpuolella varsiltaan pusikoitunutta pelto-ojastoa

JUOPONOJAN MAISEMAKÄYTÄVÄ - Juoponlahden jatkeena oleva avoin purolaakso, jonka näkymälinjan päätteenä lännessä Näsinneula

Pohjoinen metsävyöhyke

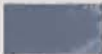
Laajan metsäisen selännealueen luontoarvoiltaan huomattavaa reuna-alueita painanteiden ja purolaaksojen pelto- ja niittyalueineen

NURMI-SORILA JA TARASTENJÄRVI MAISEMASUUNNITELMA Kartta 2/2

MAISEMATILAMUODOSTUS

Avoimet ja puolisoljetut tilat

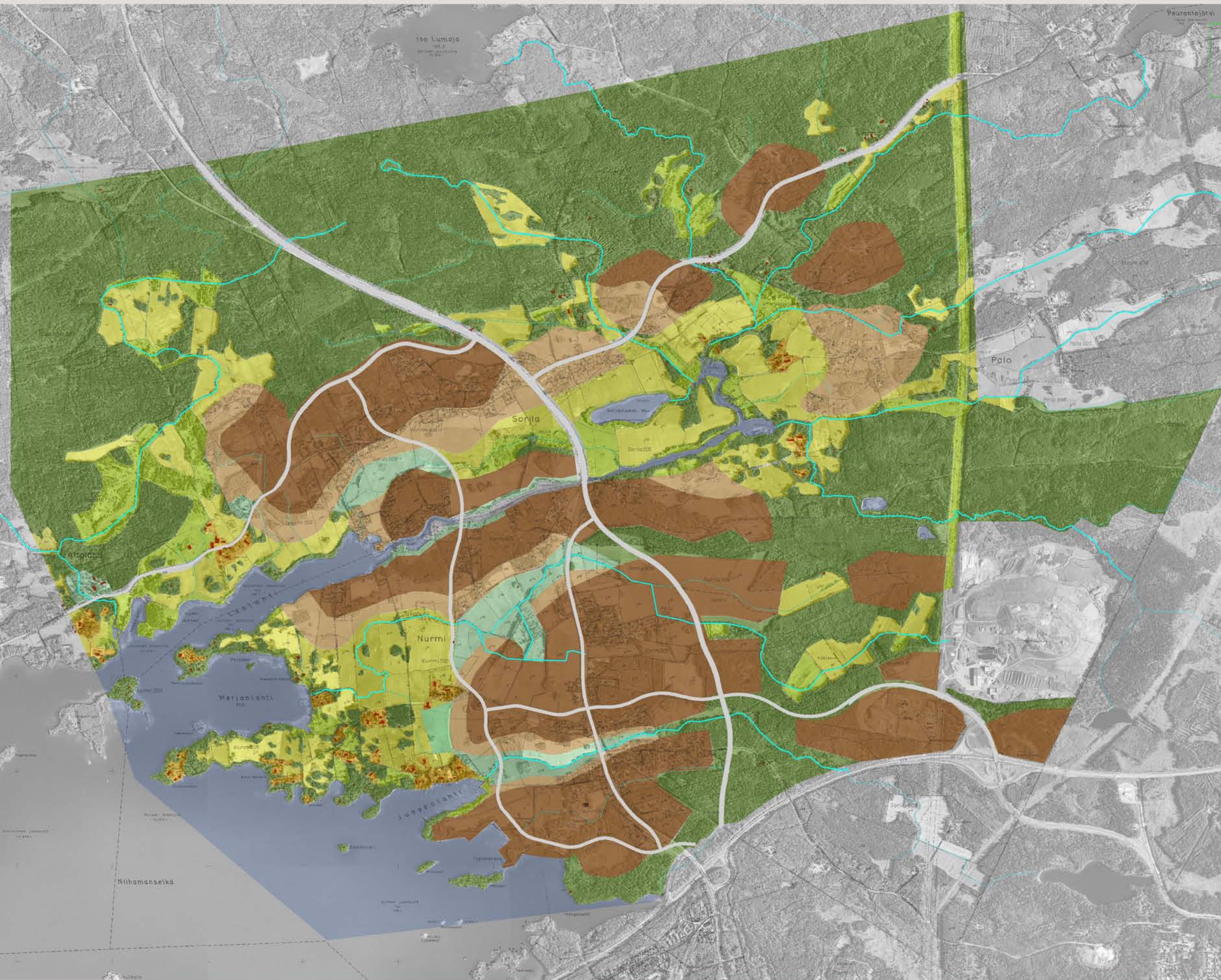
- Avovesi
- Pellot
- Niityt, kedot, hakamaat ja metsälaitumet sekä ilmajohtoalue luonnonympäristössä
- Puistot sekä puistomaiset maiseman- ja luonnonhoitoalueet ja erityisalueet
- Maaseutumaiseman pihapiirit

Suljetut tilat

- Rakentamisen alueet, joilla tilanmuodostus pääosin suljettua
- Metsät/metsiköt sekä kasvillisuuden sulkemat rannat ja pihapiirit

Välittävät tilat

- Suljetun tilan ja arvokkaan avoimen maisematilan vaihtumis- ja rajavyöhykkeet

NURMI-SORILA JA TARASTENJÄRVI

VIHERVERKKOSUUNNITELMA

Kartta 1/3

VIHERALUEET

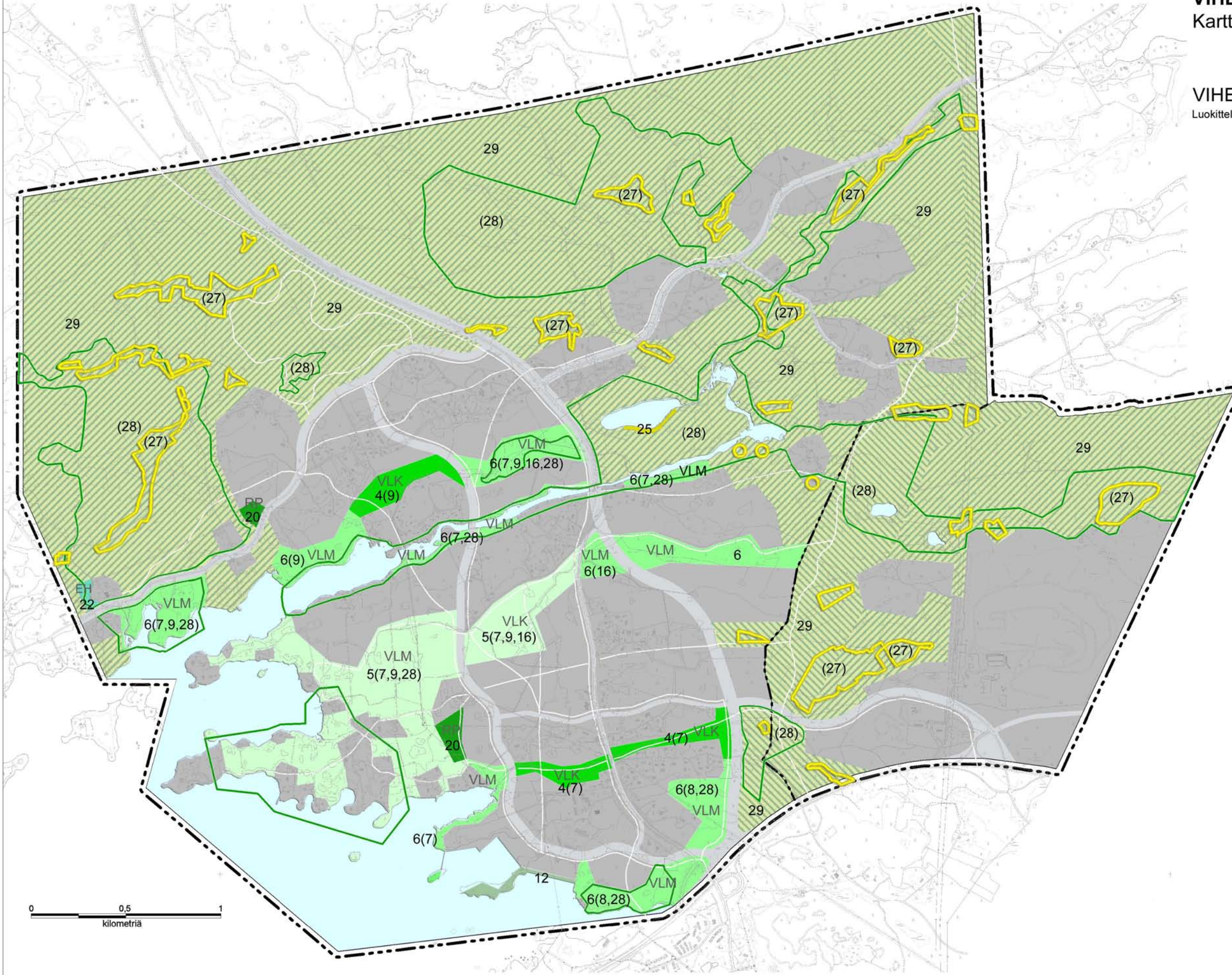
Luokittelu ja numerointi Tampereen viheraluejärjestelmän mukaan

VIHERALUETYYPIT

- Aluepuisto (5)
- Kaupunginosapuisto (4)
- Muut lähivirkistysalueet, viherreitit (6)
- Uimaranta-alueet (12)
- Ryhmäpuutarha-alueet (20)
- Hautausmaa (22)
- Luonnonsuojelualueet (25)
- Maa- ja metsätalousalue (29)
- Maa- ja metsätalousalue, jolla erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta (29)

VIHERALUEIDEN ALATYYPIT

- 7 Rannat, pienvesialueet
- 8 Harjut, rinteet
- 9 Maisemapellot, -niityt
- 16 Hulevesien käsittelyalueet
- Muut suojellut alueet (27)
- Muut arvokkaat alueet (28)

0 0,5 1
kilometriä

NURMI-SORILA JA TARASTENJÄRVI VIHERVERKKOSUUNNITELMA Kartta 2/3

VIRKISTYSREITIT JA -TOIMINNOT

VIRKISTYSREITIT

- Seudullinen ulkoilureitti
- Pääulkoilureitti
- Ulkoilureitti
- Seudullinen kevyen liikenteen reitti
- Kevyen liikenteen pääreitti
- Kevyen liikenteen reitti
- Ulkoilureitti/hiihtolatu
- Alikulku
- Mahdollinen latureitti jäällä
- Mahdollinen luistelureitti jäällä

VIRKISTYSTOIMINNOT

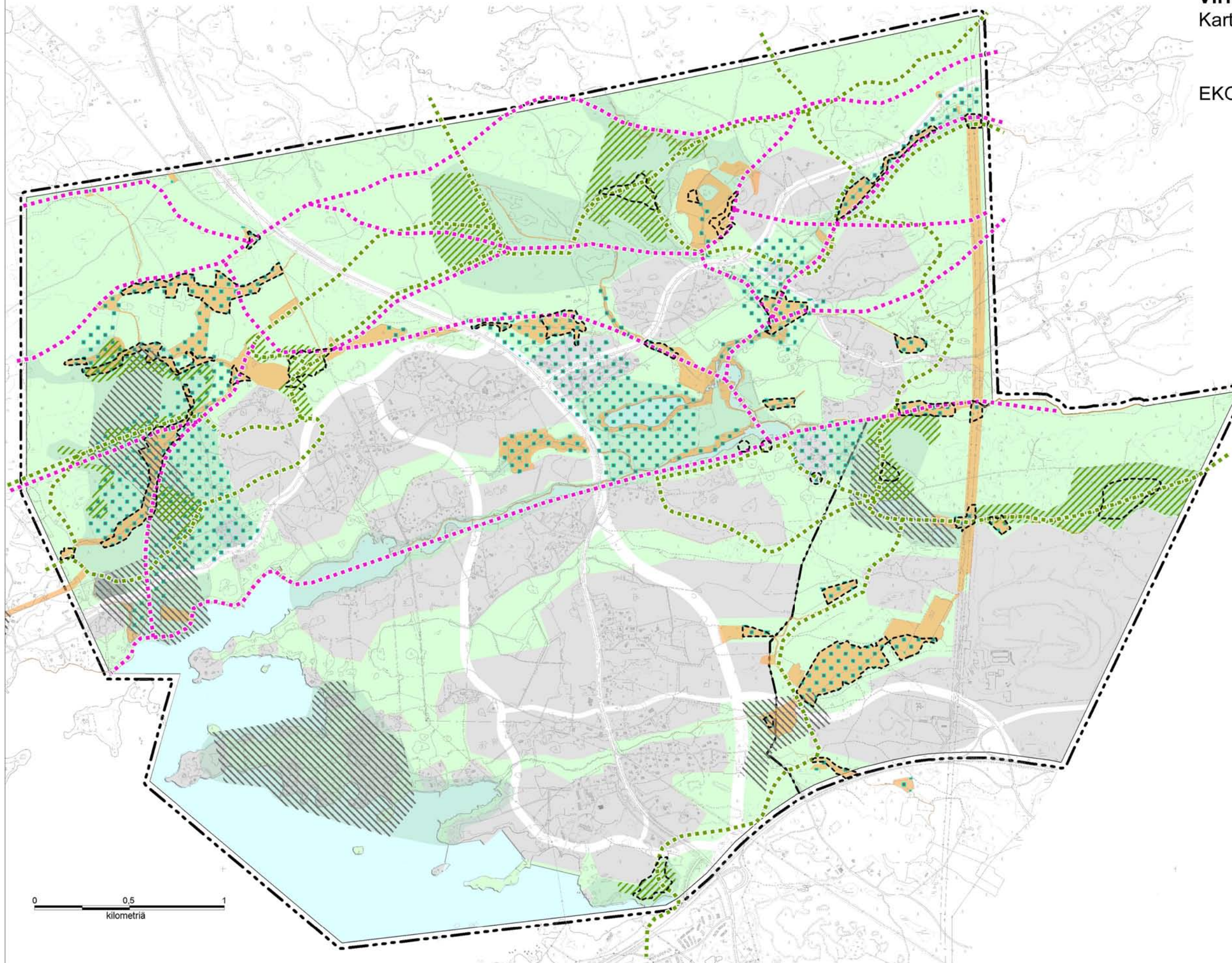
- Uimaranta
- Uimapaikka
- Satama
- Laivalaituri
- Pienvenepaikkoja
- Laivaväylä
- Mahdollinen uusi laivaväylä
- Vesialue, jolla moottoriveneellä ajoa rajoitettu
- Lintujen tarkkailu
- Näköalapaikka
- Luonto- ja kulttuuripolku
- Hevostalli
- Hevosreittien suuntautuminen
- Sisäliikuntahallit ja urheilukenttä
- Liikuntapalvelut Sorilan koulun yhteydessä
- Viheralueet
- Viheralueet joille virkistystoiminnot keskitetään

0 0,5 1
kilometriä

NURMI-SORILA JA TARASTENJÄRVI VIHERVERKKOSUUNNITELMA

Kartta 3/3

EKOLOGINEN PÄÄVERKOSTO

- Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokas kokonaisuus
- Arvokas hyönteisalue
- Arvokas lepakkoalue
- Huomattava liito-oravabiotooppi-kokonaisuus
- Tumma verkkoperhosen niittyverkosto
- Alue, jolla on luonnonsuojellista arvoa
- Kulkuyhteys, liito-orava
- Kulkuyhteys, muut nisäkkäät